

Salla Vanhala

VALOISAMMAN TULEVAISUUDEN PUOLESTA

**YK:n yleiskokouksen täysistunnoissa sekä toisessa komiteassa
käytyt keskustelut kestävästä kehityksestä vuonna 2002**

Yleisen historian pro gradu -tutkielma

Historian ja etnologian laitos

Jyväskylän yliopisto

syyskuu 2010

TUTKIELMASSA KÄYTETYT LYHENTEET:	3
1. JOHDANTO	4
1.1 Tutkimusasetelma ja tutkimuskysymykset.....	4
1.2 Lähteistö.....	8
1.3 Kestävä kehitys parlamenttidebattina.....	16
1.4 Ympäristödiskurssi kestävän kehityksen näkökulmasta 2000-luvulla	20
1.5 Yleiskokous YK:n 'parlamenttina'	23
2 MISTÄ KESTÄVÄSSÄ KEHITYKSESSÄ ON KYSE?	28
2.1 Kestävä kehitys käsitteenä.....	28
2.2 Johannesburg uuden toivon areenana.....	36
3 KASVAVIEN EPÄVARMUUKSIEN AIKA	41
3.1 Globalisaation kahdet kasvot	41
3.2 Köyhyys tuo esille talousjärjestelmän puutteet	48
3.3 Tasapainoisen talousjärjestelmän ihanteet	55
3.4 Afrikan renessanssi?	64
4 EKOLOGINEN KESTÄVYYS PERUSTANA IHMISKUNNAN SELVIÄMISELLE	78
4.1 Ympäristön hallinta haasteena	78
4.2 Ilmastonmuutos on totta.....	87
4.3 Vetoamus Kioton ilmastopimuksen puolesta	92
4.4 Uusiutuvat energianvarat – taistelua tuulimyllyjä vastaan.....	97
4.5 Pienet kehittyvät saaret - hauraimmista hauraimmat	104
5 KEINOJA KOHTI KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ	110
5.1 Järjestelmän on uudistuttava	110
5.2 Yhteistyön voimalla kohti onnistumisia	117
6 PÄÄTÄNTÖ: OLIKO MIKÄÄN MUUTTUNUT?	123
LÄHTEET	128

Tutkielmassa käytetyt lyhenteet:

CSD = Commission on Sustainable Development (Kestävän kehityksen komissio)

JPOI = Johannesburg Plan of Implementation (Johannesburgin toimintasuunnitelma)

MDG's = Millennium Declaration Goals (Vuosituhattulistuksen päämäärät)

ODA = Official Development Aid (Virallinen kehitysapu)

UNCED/Earth Summit = United Nations Conference on Environment and Development (YK:n ympäristö - ja kehityskokous)

UNDP = United Nations Development Programme (YK:n kehitysohjelma)

UNEP = United Nations Environment Programme (YK:n ympäristöohjelma)

UNFCCC = United Nations Framework Convention on Climate Change (YK:n toimintakomitea ilmastonmuutoksen suitsimiseksi)

WCED = World Commission on Environment and Development (Ympäristön - ja kehityksen maailmankomissio)

WSSD = World Summit on Sustainable Development (Kestävän kehityksen maailmankokous)

1. Johdanto

1.1 Tutkimusasetelma ja tutkimuskysymykset

“Sustainable development is a development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.”¹

Tämä kestävän kehityksen määritelmä alkoi saada suurta huomiota kansainvälisen yhteisön keskuudessa vuonna 1987, jolloin *World Commission on Environment and Development*² (WCED) julkaisi rohkeat ja vaativat suosituksensa *Yhteinen tulevaisuutemme (Our Common Future)* -raportissa. Raportin ilmestymisen jälkeen käsitteestä tuli erittäin suosittu kansainvälisen yhteisön keskuudessa ja siihen viitattiin monissa kansainvälisissä yhteyksissä.³

Kuitenkin muodollinen lähtölaukaus kohti kestävän kehityksen maailmanlaajuisista tunnustamista oli tapahtunut Tukholman ympäristökongressissa (*Stockholm Conference on the Human Environment*) vuonna 1972, jossa luotiin ympäristönsuojelua korostanut toimintasuunnitelma. Siellä tunnustettiin ympäristön merkitys kehityksen kannalta tärkeäksi. Konferenssin jälkimainingeissa syntyi myös YK:n ympäristöohjelma, *United Nations Environment Program*, UNEP.⁴

Tämän jälkeen seuraava konferenssi, joka pohti kestävän kehityksen henkeä, oli vuonna 1992 Rio de Janeirossa järjestetty YK:n ympäristö- ja kehityskokous (*United Nations Conference on Environment and Development, UNCED*). Kokouksessa hyväksyttiin maailmanlaajuisesti ympäristöllisten, taloudellisten sekä sosiaalisten kysymysten väistämättömät yhteydet. Kokous tunnetaan myös niin kutsuttuna *Earth Summit*ina. Kokouksen myötä kestävä kehityksen piti tulla yhteiskuntien toiminnan keskeiseksi päämääräksi. Kansainvälinen yhteisö hyväksyi siis kestävän kehityksen suuntaviivat ja

¹ “Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa.” *Our Common Future*.

² Komissio tunnetaan myös Bruntlandin komissiona sen puheenjohtajan Norjan pääministeri Gro Harlem Bruntlandin mukaan. Dernbach 2001, 1.

³ Dernbach 2001, 1.

⁴ Huimasalo 2003a, 12; McHarry et al. 2005, 104.

sitoutui globaaliin yhteistyöhön näiden periaatteiden mukaisesti. Tällöin siis kestävä kehitys voitiin pitää uutena lähestymistapana siihen miten ympäristöä ja sen suhteita yhteiskunnan muihin osa-alueisiin voitiin tarkastella.⁵ Kestävästä kehityksestä tuli siis tietynlainen ideaali, jossa välttämättä todellisuus ja kuvitelmat eivät kohdanneet. Kariikoiden voidaan sanoa, että kestävä kehitys oli paperilla tarkkaan pohdittu kansainvälisen yhteisön päämäärä, jossa todellisuudessa oli suuria puutteita. Kyseinen seikka tullaan huomaamaan, kun tarkastellaan tarkemmin sitä miten kansainvälinen yhteisö käytännössä toteutti kestävä kehityksen päämääriä 2000-luvun alussa.

Earth Summitin tuloksena syntyi *Rio Declaration on Environment and Development* toimintasuunnitelma sekä Agenda 21 -toimintaohjelma. Agenda 21 -toimintasuunnitelma oli yleinen vetoamus paremman maailman puolesta. Sen avulla valtiot pyrkivät toimimaan kestävä kehityksen ehdoin alueellisesti ja globaalisti. Sen hyväksyi 170 valtiota, mutta allekirjoitus ei tehnyt sopimuksesta sitovaa, koska toimintaohjelmaa ei ollut koskaan tarkoitus ratifioida.⁶ Yhtenä toisena suurena epäkohtana liittyen esimerkiksi *Earth Summitiin* voitiin pitää sitä tosiasiaa, että todellisuudessa raportit sisälsivät hyvin vähän lisätietoa Brundlandin raporttiin verrattuna. Tuolloin kestävä kehityksen määritelmä hyväksyttiin juuri sellaisena kuin se Brundlandin komission raportissa esiintyi.⁷

Yhtenä merkittävimmistä kestävä kehityksen viitekehyksistä voidaan pitää myös YK:n vuosituhatjulistusta, joka asetti omat tavoitteensa kehityksen saavuttamiseksi. *Millennium Declaration Goals (MDG's)* -toimintaohjelma hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa syyskuussa 2000. Se piti sisällään monia uudistuksia liittyen kansainväliseen toimintaan ja yleisen kehityksen saavuttamiseen. Sen pääasiallisena tarkoituksena oli viedä kehitystä eteenpäin tehokkaimmin keinoin kuin koskaan aiemmin. Ohjelma piti sisällään uudistuksia liittyen esimerkiksi koulutuksen ja terveydenhuollon kehittämiseen. Ohjelman tärkeimpiä tavoitteita oli köyhyyden poisto vuoteen 2015 mennessä, sukupuolten välisen tasa-arvon saavuttaminen sekä kestävä kehitys yleensä.⁸ Uuden vuosituhatjulistuksen aatteet olivat vahvasti pohjana myös yleiskokouksen keskusteluissa ja niiden voitiin sanoa olleen 2000-luvun kehityksen selkäranka.

⁵ Dernbach 2001, 1.

⁶ MacDonald 1998, 3; Dernbach 2001, 2.

⁷ Dernbach 2001, 1-2; Annan 2002, 13, 16.

⁸ Jayasuria & Wodon 2003, 1.

Riossa tehdyt lupaukset olivat kuitenkin itse tekoja vahvemmat ja kymmenen vuotta myöhemmin 26.8. – 4.9.2002 järjestetyssä Johannesburgin kestävän kehityksen maailmankokouksessa (*The World Summit on Sustainable Development, WSSD*) kestävämmän kehityksen mallit olivat edelleen valloillaan. YK:n silloisen pääsihteerin Kofi Annanin mielestä Johannesburgin kokouksen yksi keskeisimmistä kysymyksistä oli se, miksi Riossa syntynyttä toimintaohjelmaa oli niin vaikeaa noudattaa.⁹ Räikein epäkohta liittyen kestäväan kehitykseen oli siis, että riippumatta siitä miten tarkasti kestävä kehitys oli otettu huomioon kansainvälisellä areenalla, työkalut sen toimeenpanemiseksi olivat olleet riittämättömät. Tämän vuoksi Kofi Annan painottaakin vuonna 2002, että kestävän kehityksen uudet teemat tulisivat olla vahva kumppanuus, tasa-arvo ja solidaarisuus sekä suuremmat taloudelliset voimavarat.¹⁰

Silti kaikki aiemmat kestävän kehityksen kokoukset ja konferenssit olivat olleet merkityksellisiä, koska jokainen niistä oli tuonut jotakin uutta kestävän kehityksen kenttään. Rion *Earth Summit* oli tuonut uutta ajattelunäkökulmaa siihen, miten ympäristöasioita maailmanlaajuisesti määriteltiin. Siellä tiedostettiin, että ympäristöasioita ei voinut ymmärtää yhden näkökulman kautta vaan, että ympäristön kehitykseen liittyi keskeisesti myös taloudelliset ja sosiaaliset seikat.¹¹ Kyseisen, jo Tukholman ympäristökonferenssista lähteneen prosessin taustalla oli myös kiistat rikkaan pohjoisen ja köyhän etelän välillä, jossa kehittyvät maat näkivät ympäristönsuojelun pelkästään rikkaiden velvollisuutena.¹² Jo tuolloin oli nähtävissä vastakkainasettelu kehittyvien ja kehittyneiden maiden välillä, joka tulee näkymään vahvana vielä vuosikymmentenkin päästä.

Tämän tutkimuksen institutionaalisenä viitekehityksenä toimii YK:n yleiskokous ja sen täysistunnot sekä sille alisteisen pääkomitean niin sanotun *toisen komitean (Second Committee)*¹³ keskustelut. Valinta on looginen, koska kestävä kehitys oli ollut vuosikymmeniä kansainvälisen yhteisön puheenaiheena, tietynlaisena muotikäsitteenä. Erityisen mielenkiintoiseksi täysistuntojen ja toisen komitean keskusteluista tekee se,

⁹ Annan 2002,13–14.

¹⁰ Annan 2002, 14.

¹¹ Loibl 2001, 197.

¹² Loibl 2001, 197.

¹³ Käytän YK:n yleiskokouksen alaisessa pääkomiteasta *Second Committee*stä suomenkielistä käännöstä ja kirjoitusasua *toinen komitea* tästä eteenpäin. Samaa suomennosta käytetään esimerkiksi Suomen YK-liitossa.

että molemmilla foorumeilla maiden edustajat kokoontuivat viralliselle yhteistyöareenalle, jossa maiden johtajat esittivät maidensa virallisia kantoja. Juuri tämän vuoksi täysistuntojen keskustelut olivat niin tärkeitä. Puheenvuoroista tuli siis ilmi maiden edustajien viralliset mielipiteet, joita oli tarkoin valmisteltu ennen puheen varsinaista esittämistä. Tämän vuoksi lähdeaineisto on erittäin tärkeä ja hedelmällinen pohja tutkimukselle.

Kuten on jo huomattu, kestävä kehitys oli ollut kansainvälisen yhteisön asialistalla monia vuosikymmeniä, mutta sitä ei ollut silti pystytty konkretisoimaan tyydyttävällä tavalla. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia, miksi niin oli. Tutkimus lähtee tarkastelussaan kestävä kehityksen käsitteestä ja siitä miten sitä määriteltiin keskustelun kautta suhteessa Bruntlandin komission viralliseen määritelmään. Tämän tutkielman yksi tavoitteista on siis problematisoida kestävä kehityksen käsitettä: millaisia eri versioita kestävästä kehityksestä aineistosta oli löydettävissä? Samalla tarkastellaan sitä millä toimenpiteillä kestävä kehitystä pyrittiin luomaan ja mitä epäkohtia kansainvälisessä toiminnassa oli huomioitu kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi. Luonnollisesti paikannetaan myös ratkaisuehdotuksia, joilla toimintaa pyrittiin parantamaan kestävä kehityksen ongelmakohtien viitekehyksessä. Mielenkiintoista on myös tarkastella sitä, oliko eri toimijoilla eriäviä mielipiteitä liittyen kestävään kehitykseen eli siis, miten kestävä kehitys käsitteenä problematisoitui ja politisoitui. Esimerkiksi olivatko kehittyvien maiden puheenvuorot merkittävästi erilaisia verrattuna kehittyneiden maiden puheenvuoroihin, puhuttaessa esimerkiksi resursseista, joilla kestävä kehitystä pyrittiin luomaan? Tutkimusnäkökulma on erityisen perusteltu siksi, ettei kestävä kehityksen *käsitteellistämistä* ei ole aiemmin tutkittu YK:n yleiskokouksen näkökulmasta.

Kaiken kaikkiaan voidaan olettaa, että YK:n yleiskokouksen keskustelut toivat esille tuon ajan globaalien haasteiden kuvaamista vähemmän byrokraattisella otteella. Keskustelut kuvasivat sen ajan globaaleja haasteita sellaisena kun poliitikot ne ymmärsivät. Samalla ne tulivat kuvaamaan sitä miten kansainvälinen yhteisö koki ja suhtautui silloisen maailman haasteisiin. Tämän vuoksi tutkimuksen yhtenä punaisena lankana toimii se, miten yleiskokouksen puhujat ymmärsivät kestävä kehitystä. Hypoteettisesti voisikin arvioida, että suurimmat keskusteluissa tulevat erot johtuivat siitä siihen miten eri tavalla puhujat eli maailman päättäjät kestävä kehityksen

käsitteen määrittivät. Yleiskokouksen alaiset keskustelut kuvastivat sitä, mikä oli globaali maailmantilanne tarkasteluajanjaksolla.

Tässä tutkielmassa analysoidaan täysistuntojen ja toisen komitean keskusteluita parlamenttidiskurssin näkökulmasta. YK on omanlaisensa kansainvälinen toimielin eikä se välttämättä istu tavalliseen parlamenttitoiminnan muottiin, minkä vuoksi tarkastelu on asian tiimoilta varsin mielenkiintoista. Analyysissa tulee ottaa huomioon, että yleiskokouksella ei esimerkiksi ollut mitään lainsäädäntövaltaa, vaikka se tuki ajatusta yhtenäisistä suvereenista valtioista, jotka pystyivät keskustelemaan kaikesta mikä askarrutti kansainvälistä yhteisöä.¹⁴ Myös ekologisen modernisaation teoria on todettu hedelmälliseksi näkökulmaksi ottaa mukaan tarkastelun yhdeksi kiintopisteeksi sillä se on kehittynyt samantyyppisesti kestäväen kehityksen käsitteen kanssa. Ekologisen modernisaation teorian pääajatuksena on tarkastella sitä miten kapitalistinen talousjärjestelmä on mahdollista uudelleen rakentaa huomioon ottamalla ympäristölliset seikat.¹⁵ Toisin sanoen teoria siis pohtii sitä miten teollistuneet maat pystyivät vastaamaan ympäristökriiseihin.¹⁶

Tutkimuksessa käytetään käsitteitä kehittyvät ja kehittyneet maat. Clarkin yliopiston Barbara Thomas-Slayterin mukaan kehittyvillä mailla viitattiin alueisiin, jotka olivat vielä agraarisia ja joiden historiaa leimasi kolonisaation perintö. Kehittyvien ja kehittyneiden maiden välillä voitiin nähdä eroja esimerkiksi myös niiden koossa ja luonnonresurssien määrässä. Kehittyviä ja kehittyneitä maita erottivat siis maiden historiat ja sosiaaliset rakenteet kun taas niitä yhdistivät taistelu elintasosta ja toivo paremmasta elämästä.¹⁷

1.2 Lähteistö

Alkuperäislähteinä käytän YK:n yleiskokouksen täysistunnoissa sekä toisessa komiteassa käytyjä keskusteluita kestävästä kehityksestä, jotka on tallennettuna translitteroituna sähköiseen muotoon *Index to Speeches* -tietokantaan.¹⁸ Keskityn tarkastelussani 57. yleiskokouksen täysistuntojen keskusteluihin aikavälillä 12.9.2002 –

¹⁴ Ks. esim. Cede 2001.

¹⁵ Ks. esim. Hajer 1997.

¹⁶ Ks. esim. Dryzek 2005.

¹⁷ Thomas-Slayter 2003, 3–9.

¹⁸ Keskustelut on mahdollista löytää myös jokaisen yleiskokouksen kotisivuilta Verbatim Records-osiosta.

11.12.2002. Tarkemmin sanottuna yleiskokouksen täysistuntojen tiimoilta keskusteluita käytiin ajalla 12.9. – 20.11.2002 ja toisen komitean keskustelukierros työskenteli 30.9 – 11.12.2002 välisellä ajalla.

Kestävää kehitystä käsiteltiin kaikkiaan 22 täysistunnossa, ja Afrikka sai erityishuomiota kahden täysistunnon verran. Toinen komitea kokoontui 40 kertaa. Yleisesti yhden päivän aikana istuttiin kaksi täysistuntoa. Kokoontumiset koostuivat yleisistä keskusteluosuuksista sekä tiettyihin ratkaisuehdotuksiin liittyvistä, tematisoiduista keskusteluista. Puheenvuoroja näissä istunnoissa käytettiin satoja kestävään kehitykseen liittyen, joista olen valinnut tähän työhön edustavimmat keskustelut. Pääasiallisesti tähän työhön on pyritty tuomaan esille mahdollisimman monta näkökantaa jokaisesta valitusta temasta tarkkaa harkintaa käyttäen.

Yleisesti täysistuntojen puhujat koostuivat valtioiden pääministereistä, ulkoministereistä sekä presidenteistä, joten osallistuminen täysistuntoihin oli puhujien osalta laadukasta. Täysistunnoissa esiintyi lähemmäs 200 valtionpäämiestä, jotka toivat esille maidensa näkökulmia kansainvälisestä tilanteesta. Puheenvuorot olivat tarkkaan harkittuja ja ne edustivat diplomatian kieltä. Koska kestävään kehitykseen liittyvät taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset seikat liittyvät vahvasti toisiinsa, tarkastelenkin ilmiötä ikään kuin kehänä, jossa kaikki seikat vaikuttavat vahvasti toisiinsa.

Uuden yleiskokouksen alku on hedelmällinen aloituspiste tarkastelulle, koska se sijoittui juuri Johannesburgin maailmankokouksen jälkeiseen aikaan. Tällöin on mahdollista sitoa ennen uutta täysistuntokautta ollut megakokous läheisesti myös yleiskokouksien puheenvuoroista tekemään analyysiin. Aineiston huomioon ottaen myös YK:n toimintamuotojen tarkastelu tulee olemaan tärkeässä roolissa tässä tutkielmassa, joten myös YK:n merkitystä tullaan pohtimaan kyseisessä tilanteessa.

Rinnakkaisena alkuperäislähteenä käytän siis YK:n yleiskokouksen yhden pääkomitean, toisen komitean puheenvuoroja samalta ajanjaksolta, jolloin on mielenkiintoista verrata, miten asiasta keskusteltiin kahdessa eri toimielimessä saman yläkäsitteen, eli yleiskokouksen alla. Toinen komitea on erikoistunut taloudellisten ja kehityksellisten asianhaarojen pohdintaan, jolloin näkökulmat asiasta saattoivat olla konkreettisempia ja asiantuntevampia, kun taas täysistunnoissa voitiin keskustella kaikista asioista, jotka

vaivasivat kansainvälistä yhteisöä.¹⁹ Tietyllä tavalla toinen komitea oli myös hedelmällinen lähdeaineisto, koska puheenvuoroja pitivät myös muiden vaikutusvaltaisten organisaatioiden johtohahmot. He edustivat Punaista Ristiä, Maailmanpankkia, Kansainvälistä valuuttarahastoa tai esimerkiksi kansainvälistä meteorologijärjestöä, WMO:ta.

On tarpeen selventää myös YK:n yleiskokouksen toimintatapoja ja periaatteita. YK:n yleiskokouksen päätöksenprosessi etenee siten, että toinen komitea hyväksyy omat ratkaisuehdotuksensa, minkä jälkeen ne menivät täysistunnon hyväksyttäviksi. Toisessa komiteassa keskusteltiin laajasti kysymyksistä liittyen tiettyihin ratkaisuehdotuksiin. Niistä oli tarkoitus päättää täysistuntokauden lopulla. Ratkaisuehdotukset käsittelivät pääosin ympäristöä, taloutta ja yleistä globaalia tilannetta. Ne siis linkittyivät kaikkiin yhteiskunnan osa-alueisiin. Tärkeää on ottaa huomioon myös keskusteluiden takana oleva globaali ilmapiiri, johon vaikutti suuresti Yhdysvalloissa 11.9.2001 tehtyjen terrori-iskujen ensimmäinen vuosipäivä. Päivämäärä otettiin esille jokaisessa tarkastellussa puheenvuorossa ja se huomioitiin omalta osaltaan myös kestävän kehityksen teemoissa.

Koska työ tarkastelee yleiskokouksen yhden istuntokauden toimintaa, on tähän tutkielmaan valittu silloiselta täysistuntokaudelta tärkeimmät kestävään kehitykseen ja tematisointiin sopivat ratkaisuehdotelmät, joiden läpimenoa tarkastellaan työn loppupuolella. YK:n toimintamuodot ovat kuitenkin varsin monimuotoiset ja etenkin yleiskokouksen ja toisen komitean työnjakoa kuvastaa hyvin sitä, miten yleiskokous sekä sen päätöksentekomenettely toimii. Ratkaisuehdotusten kautta pyritään myös arvioimaan YK:n toimintaa ja sitä, miten toimiva instituutio se oli. Ratkaisujen läpimeno ja luominen on siis ikään kuin pro gradu -työn taustalla mutta tietyllä tavalla myös sen jatkuvassa valokeilassa, kun tutkitaan noinkin suuren kansainvälisen järjestön toimintaa. Tutkielmaan on valittu seuraavat ratkaisuehdotukset työhön silmällä pitäen tematisointia, jota tutkimus tulee noudattamaan;

Macroeconomic policy questions

- a) International trade and development draft resolution A/C.2/57/L.76

Sustainable Development and International Economic Cooperation

¹⁹ www.un.org/ga.

d) High-level dialogue on strengthening international economic cooperation for development through partnerships, draft resolution A/C.2/57/L.12

Environment and Sustainable Development

b) International Strategy for Disaster Reduction

c) Protection of global climate change for future generations of mankind, draft resolution A/C.2/57/L.90

e) Convention on Biological Diversity draft resolution A/57/532

f) Further implementation of the programme of action for the Sustainable Development of Small Island Developing States, draft resolution A/C.2/57/L.64

Ratkaisuehdotelmista tulee selkeästi esille se, miten täysistuntojen ja toisen komitean puhujat määrittivät kestävästä kehityksestä ja millä tavoin se sai muotonsa asioista keskusteltaessa. Keskustelut painottivat makrotaloudellisia seikkoja sekä ylipäänsä kansainvälisen kauppajärjestelmän vahvistamista. Tärkeä rooli oli myös ympäristöllä, jonka tärkeitä näkökulmia oli ilmastonmuutoksen suitsiminen sekä siihen liittyvien muiden haittailmiöiden hallinta. Toisin sanoen ne oli sidottu globaaliin maailman tilanteeseen.

Lähdekriittisesti ajateltuna aineiston todenperäisyydestä tai autenttisuudesta ei ole mitään epäselvyyttä. Esimerkiksi täysistunnoissa puheet tallennettiin varsin sanatarkasti sen mukaan miten ne oli pidetty. Suurempia ongelmia on mahdollista löytää toisen komitean keskusteluista, joita oli selkeästi muutettu pöytäkirjaan. Toisin sanoen puheenvuorot oli kirjoitettu auki YK:n tietokantaan, jolloin myös puhujien persoonat olivat muuttuneet. Samoin osa puheista oli yleisesti käännetty toisesta kielestä toiseen. Mahdolliset käännökset puhutusta kielestä englannin kieleen on merkitty alaviitteisiin.

Kuitenkin, koska kyse on poliittisista keskusteluista, on tärkeää pystyä kontekstoimaan puhujien sanomiset hänen omaan aikaansa ja paikkaansa. Yleiskokouksessa puhuessa vaikuttavat tietynlaiset kohteliaisuuden ja retoriikan säännöt, jotka saattoivat peittää puhujan todelliset tavoitteet alle. Samalla puhujien taustat ja heidän edustamiensa maiden tilanteet kyseiseltä ajalta on tärkeää tarkistaa. Tutkielmassa onkin tarkasteltu maiden taloudellista tilannetta, niiden pääelinkeinoja, poliittista tilannetta sekä ympäristöpolitiikkaa. On siis tiedostettava se seikka, että puhujien sanomisiin vaikutti

suuresti kunkin maan silloinen yhteiskunnallinen tilanne. Tämä seikka on lähdekriittisesti ongelmallinen, koska vuoden 2002 poliittisesta tilanteesta ei aina ollut olemassa painettua sanaa, joten taustoituksessa on joutunut turvautumaan internetiin ja erilaisiin hakuteoksiin, joista hyödyllisimmäksi on koettu hakuteos *Encyclopedia Britannica Onlinen*. Joka tapauksessa kaikkien työssä mainittujen puhujien taustat on kuitenkin tarkastettu ja otettu huomioon.

Rakenteellisesti tutkielma koostuu temaattisesta jäsentelystä, joka nousee suoraan alkuperäislähteistä. Käsittelyluvut ovat jaettu 'koviin' ja 'pehmeisiin' asiakokonaisuuksiin, joista ensimmäistä edustaa taloudellista näkökulmaa kestävästä kehityksestä, kun taas pehmeät arvot liittyvät läheisesti ympäristöllisiin seikkoihin. Molempia esimerkkejä tullaan havainnoimaan maantieteellisillä esimerkeillä. Taloudellista tilannetta pohdittaessa päähuomio on monimuotoisessa Afrikan maanosassa. Ympäristöllisiä seikkoja tarkasteltaessa syvennyttään tapauskohtaisesti pieniin kehittyviin saariin, jotka olivat omassa tilanteessa pahiten kokeneet kestävä kehityksen puuttumisen kansainvälisen yhteisön asialistalla. Varsin suuriksi temaattisiksi kokonaisuuksiksi nousivat myös esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja talousjärjestelmän tasapainottamiseen liittyvät seikat. Esimerkiksi ilmastonmuutos liittyi vahvasti kestävä kehityksen tematiikkaan, koska sitä voitiin pitää erityisenä globaalina ongelmana, jossa kaikki osapuolet olivat mukana.²⁰

Luonnollisesti myös YK:n tuottamat omat ratkaisuehdotukset sekä erinäisten kansainvälisten kokouksien sato liittyen kestävään kehitykseen olivat tärkeitä. Esimerkiksi Johannesburgin kokouksen viralliset julkilausumat ja toimeenpanosuunnitelma ovat työn tärkeitä komponentteja ja ne ovat työn rinnakkaisia alkuperäislähteitä. Tärkein rinnakkaislähde YK:n keskusteluiden rinnalle oli Johannesburgin maailmankokouksessa syntynyt julkaisu, *The Report of World Summit on Sustainable Development*. Vuosi 2002 oli myös vilkasta aikaa myös muiden kestävä kehityksen teemaan liittyvien kokousten takia. Tärkeimpiä niistä olivat Monterreyn finanssikokous sekä Dohan kehityskierros.

Huomionarvoista on kuitenkin se, että lähteistön jako alkuperäislähteisiin, alkuperäislähteenä käytettyyn kirjallisuuteen eli tässä tapauksessa niin sanottuun mielipidekirjallisuuteen sekä varsinaiseen tutkimuskirjallisuuteen ei ole yksinkertaista.

²⁰ Raviranth 2002, 247.

Lähdeaineiston joukosta on kuitenkin löydettävissä muutama vahvasti kestäväan kehitykseen liittyviä mielipide - ja aikalaiskeskusteluja, jotka on tässä työssä jaoteltu alkuperäislähteenä käytettyyn kirjallisuuteen. Esimerkiksi Jan McHarryn, Rosalie Callwayn, Georgina Ayren sekä Janet Strachan tekemä teos *A Plain Language Version of the Johannesburg Plan of Implementation*, joka avasi Johannesburgin maailmankokouksen tuloksia, oli selkeästi rinnastettavissa alkuperäislähteeksi. Teoksessa vaikuttaneet tutkijat ovat vuosikausia tutkineet kestäväan kehitykseen liittyvää tematiikkaa itsenäisenä tutkijana. Heillä on siis selkeä mielipide kestävästä kehityksestä, joten heidän teoksensa vuoropuhelua varsinaisen alkuperäislähteiden kanssa on mahdotonta sivuuttaa. Mainittu teos on vahvasti sidoksissa myös vuonna 2002 käytyyn kestäväan kehityksen maailmankokoukseen, jonka onnistumisesta se esittää vahvoja mielipiteitä.

Myös Christopher Flavinin toimittamasta *Maailman tila 2002* teoksessa on artikkeleita, jotka ovat osittain vahvasti mielipidekirjoituksia aiheesta. Esimerkiksi teoksessa olevat Kofi Annanin alkusanat sekä Christopher Flavinin esipuhe ovat mielipidekirjoituksia kestäväan kehityksen saavuttamisen tärkeydestä. Teos kokonaisuudessaan käsitteli *Earth Summitin* pettymyksiä ja onnistumisia. Maailmantila raportti olikin luotu auttamaan Johannesburgin asialistan määrittelyssä ja arvioinnissa ja sen kirjoittajina oli tutkijoita, toimittajia sekä tiedonvälityksen ammattilaisia. Toisaalta taas Christopher Flavinin ja Seth Dunnin artikkeli on tieteellinen artikkeli koskien ilmastonmuutosta. Samoin Suomen YK-liiton jäsenten Jarmo Ainasojan sekä Tapio Linnan toimittama lehtinen *Kohti kestäväan kehitystä: YK:n kestäväan kehityksen huippukokouksen asiakirjat* tulkitsevat ja kommentoivat Johannesburgin maailmankokouksen tuloksia ja niiden tehokkuuksia. Lehtinen sisälsi WSSD:n keskeisiä asiakirjoja ja kokoukseen vaikuttaneiden suomalaisten puheenvuoroja, jotka olivat olleet mukana Johannesburgissa. Julkaisut olivat siis rinnastettavissa siihen mitä poliitikot puhuivat yleiskokouksessa ja toivat esille mielipiteitään globaalista maailman tilanteesta.

Tutkimuskirjallisuutta kestäväan kehitykseen liittyen löytyi runsaasti. Aihetta oli tutkittu monesta näkökulmasta ja niiden kirjoittajina oli tutkijoita ja asiantuntijoita, jotka olivat omassa tutkimustyössään vahvasti sitoutuneet kestäväan kehitykseen ja sen eri teemoihin. Kuitenkin YK:n yleiskokouksen näkökulma kestäväan kehitykseen osoittautui olevan erittäin vähän tutkituksi aiheeksi, joten varsinaisia valmiita malleja tutkimuksen avuksi ei ollut. Työssä esiintyvää tutkimuskirjallisuutta pohdittaessa on

kuitenkin selvää, että aihetta on mahdollista käsitellä lukuisilla eri tavoilla, joten sitä on mahdollista myös tulkita monilla eri tavoilla. Varsinaista tutkimuskirjallisuutta ovat esimerkiksi Royal Roads yliopiston professori Ann Dalen teos *At the Edge -Sustainable Development in the 21st Century*, jossa on käsitelty ja kommentoitu varsin kattavasti kestävän kehityksen yleisiä linjoja. Teos antaa asiantuntevaa kontekstia omalle tutkimusaiheelle ollen erittäin pohdiskeleva ja arvioiva tutkimus kestävän kehityksen linjoista.

Myös temaattiset tutkimukset kestävän kehityksen lähteistä ovat erittäin hyödyllisiä tälle työlle. Ilmastonmuutosta ja ympäristön tilaa tarkasteltiin kattavasti esimerkiksi Georgina Ayre, ja Rosalie Callwayn toimittamassa teoksessa *Governing for Sustainable Development*. Teos ottaa vahvasti kantaa kestävän kehityksen hallinnan tehokkuuksiin usean eri tutkijan ja tiedemiehen kautta. Teos arvioi YK:n toiminnan tehottomaksi kestävän kehityksen luojana ja tutkimus pyrkii avaamaan ovia uudelle ja tehokkaammalle YK:n toiminnalle kestävyuden saavuttamiseksi, koska mukaan YK on kuitenkin paras vaihtoehto kestävän kehityksen toimeenpanijaksi. Toisin sanoen tutkimus pyrkii vahvistamaan globaalia hallinnan arkkitehtuuria. Teoksen teemat ovat vahvasti vuorovaikutuksessa alkuperäislähteestä nousevien teemojen kanssa.

YK:n toimintaa kuvaa hyvin esimerkiksi Franz Ceden & Lilly Sucharipán-Behrmannin toimittama teos *United Nations Law and Practice*. Kestävän kehityksen ympäristöpuolia ja etenkin pohdintaa ilmastonmuutoksesta kuvaa hyvin ilmastonmuutoksen tutkijoiden N.H. Raviranthin ja Jayant Sathayen julkaisu *Climate Change and Developing Countries*. Taloustieteilijä Tatyana Soubbotinan teos *Beyond Economic Growth: An Introduction to Sustainable Development* avaa taas kestävän kehityksen taloudellisia аспекteja. Kyseinen teos esittelee Tatyana Soubbotinan Maailmanpankin viralliseksi tutkijaksi ja kouluttajaksi, jolloin hänellä on vankkaa tietämystä kestävän kehityksen taloudellisista näkökulmista. Kestävän kehityksen maantieteellistä puolta vahvistaa Leedsin yliopiston maantieteen yliassistenttien Alan Graingerin sekä Martin Purvisin toimittama tutkimus *Exploring Sustainable Development: Geographical Perspectives*. Heidän mukaansa maantiede on systemaattisesti unohdettu kestävän kehityksen pohdinnoissa.

Metodikirjallisuuden osalta Haagissa toimivan vanhemman tutkijan Maartin Hajerin teos *The Politics of Environmental Discourse* antaa enemmän tietoa

ympäristöpolitiikoista nostamalla esille tärkeitä kysymyksiä liittyen ympäristön tilaan. Maartin Hajerin tutkimuksen metodologisena pohjana on diskurssianalyysi, jonka avulla pyritään tarkastelemaan erilaisia ympäristöpolitiikkoja. Wageningen yliopiston tutkijan Arthur Molin ja Washingtonin yliopiston sosiologian professorin David Sonnenfeldin teos *Ecological Modernisation Around the World* avaavat hyvin ekologisen modernisaation teoriaa. Tutkimuksen lähtökohtana on kriittinen katsaus teorian toimivuuteen yhtenä tärkeimmistä työkaluista, jolla kestävä kehitys on tarkoitus luoda. Suuntaus sopii hyväksi linkiksi parlamenttidebattiin liittyvän teorian sekä ekologisen modernisaation teorian välillä, jota on luonnollista soveltaa kestävä kehityksen tematiikkaan. Parlamenttidebattien osalta John Bayleyn toimittama teos *Cross-Cultural Perspectives on Parliamentary Discourse* sekä John Dryzekin *The Politics of the Earth: Environmental Discourses* ovat työlle oleellisia teoksia. Etenkin John Dryzek on tehnyt pitkän uran tutkiessaan ympäristödiskursseja, minkä vuoksi hänen tutkimustuloksensa on tärkeää ottaa huomioon tätä tutkielmaa tehtäessä.

Kyseisiä keskusteluja on mahdollista lukea monella tavalla, mutta tämä tutkimus pyrkii saamaan keskusteluista esille sen mitä kestävä kehitys ymmärrettiin ja mitä sen toimintamuotoja keskusteluissa korostettiin. Tärkeintä tätä tutkimusta luettaessa on huomioida mahdolliset eroavaisuudet, joita puheista tulee esille. Pääasiallisesti aiempi tutkimus nostaa esille kestäväan kehitykseen liittyviä ongelmakohtia ja pääasiallisesti ne tuovat esille sen, että kestävä kehitys ei ole toimiva. Tutkimukset on tehty useasta näkökulmasta mikä on tärkeää omaksua, jotta kestävä kehityksen ulottuvuudet on mahdollista ymmärtää. Omalla tavallaan tämä tutkimus tukee kyseistä mielikuvaa ja pyrkii tuomaan esille ne konkreettiset epäkohdat, jotka vaikeuttivat kestäväan kehityksen toimeenpanoja kansainvälisen yhteisön mielestä.

Tutkimuskirjallisuuden sanoma kulki siis vahvasti samoilla linjoilla kuin täysistuntojen keskustelut. Moniin samoihin ongelmakohtiin on otettu kantaa laajalla rintamalla. Tutkimuskirjallisuuden sanomaa on helppo samaistua ja se tuki hämmästyttävän paljon sitä mitä yleiskokouksessa keskusteltiin. Tämän vuoksi vuoropuhelu alkuperäislähteistön sekä tutkimuskirjallisuuden kanssa oli helppoa.

1.3 Kestävä kehitys parlamenttidebattina

Metodologisesti tämä tutkielma pohjaa tulkintansa parlamenttidebattien analyysiin. Tämän luvun tarkoituksena on valottaa parlamenttidebattikäytäntöjä ja pohtia sitä, miten yleiskokouksen istunnot suhtautuvat tähän kenttään. Bolognan yliopiston tutkija John Bayleyn mukaan parlamentit on tarkoitettu puhumiseen ja parlamenttidiskurssia on mahdollista pitää poliittisen kielen virallisena muotona. Kuitenkin asiat, jotka ovat parlamenteissa pohdinnan alla, saattavat erota suurestikin parlamenttien välillä, koska esimerkiksi läntisissä demokratioissa perustuslailliset puitteet ovat erilaiset kuin muualla. Tämän takia tyypillistä parlamenttia ei voidakaan pitää sääntönä vaan poikkeuksena.²¹ Jos John Bayleyn lähestymistapoja soveltaa täysistuntojen sekä toisen komitean keskusteluihin niissä puhuneiden maiden edustajien erilaisten hallintomallien vaihtelevuus on tärkeää ottaa huomioon. Luultavasti jokaisella valtiolla saattoi olla oma käsityksensä parlamenttitoiminnasta, jolloin he luonnollisesti puhuivat siitä, mitä pitivät tärkeänä. Tämän vuoksi kontekstointi on tärkeää.

Myös Örebron yliopiston professori ja poliittisen diskurssin tutkija Cornelia Ilien mukaan parlamenttidiskurssit on mahdollista sijoittaa poliittisen puheen kategoriaan, jolloin puhujien vuorovaikutus on jatkuvaa tulosta heidän institutionaalisesti sävyttyneiden roolipohjaisten sitoumusten kanssa ja heidän tietoisuudestaan siitä, että he toimivat monitasoisen yleisön edessä. Toisaalta YK:n yleiskokous poikkeaa tästä hieman, koska täysistunnoissa yleisönä voidaan sanoa olevan vain diplomaatteja. Retorisesti parlamenttidebatit ovat neuvottelevia, jolloin yleisön on tehtävä päätös tulevaisuuden toiminnasta etujen ja haittojen puitteissa. Luonnollisesti parlamenttipuheilla on jokin tavoite, joka halutaan saavuttaa yleensä ideologisten tai puoluesidonnaisten linjojen sisällä.²²

Tutkija Cornelia Ilie jakaa poliittisen kielen moniin alakategorioihin, kuten puolueen sisäiseen kieleen, kansainvälisten suhteiden kieleen tai diplomatian kieleen, joita täysistuntojen puheenvuorot edustivat vahvimmillaan. Tällöin mukaan tulee väkisin valloillaan olevaan tilanteeseen liittyvät diplomaattisen toiminnan varaukset.²³ John Bayley tarkastelee parlamenttidiskursseja sen pohjalta miten kieli reflektoi sosiaalista

²¹ Bayley 2004, 1–2.

²² Ilie 2006.

²³ Ilie 2006.

järjestystä ja muokkaa sitä. Parlamentit ovat instituutioita, joiden toiminta vaihtelee perustuslaillisten viitekehysten sekä poliittisen kulttuurin mukaan.²⁴ Tämän takia täysistuntojen keskustelut ovat hedelmällisiä, koska kymmenet eri valtioiden ja sitä kautta eri poliittisten kulttuurien edustajat pääsevät kyseisellä foorumilla ääneen. Yleiskokouksen tilanne saattaa myös tuoda esille kansainvälisellä foorumilla kyteviä kulttuurisia ja historiallisia vaihteluita, joiden pohjalta puheenvuorot oli luotu. Tämän vuoksi oikean tutkimustuloksen saamiseksi juuri yleiskokouksen puhujien taustat oli tärkeää selvittää ja pyrkiä ymmärtämään heidän puheitaan heidän omien tilanteidensa kautta.

Cornelia Ilie jakaa parlamenttidiskurssit edelleen moniin alakohtiin kuten puheisiin, debatteihin sekä ministereiden puheenvuoroihin. Hän näkee parlamenteissa tapahtuvan vuorovaikutuksen sääntöperustaisena. Pääasiallisesti istunnot avaa ja päättää tietty henkilö, joka tässä tapauksessa oli YK:n yleiskokouksen puheenjohtaja.²⁵ Yleiskokouksen täysistunnoissa valtioiden poliittinen johto esitti lausuntoja heidän tärkeiksi kokemistaan poliittisista seikoista, jolloin puhuja edusti valtioidensa kantaa puhuessaan. Täysistuntojen puheenvuorot ovat siis puheenvuoroja ja monologeja aiheista, jotka koettiin tärkeiksi. Myös toisten puhujien puheenvuoroihin reagoiminen oli hyvin vähäistä. Tämän vuoksi voidaankin kysyä olivatko täysistuntojen keskustelut edes keskusteluja. John Bayleyn mukaan parlamenttien puheenvuorot ovat kirjoitetusta näkökulmasta vain yksinpuheluita tärkeiksi koetuista maailmanyhteisöä koskettavista seikoista. Tutkija Bayleyn mielestä on tärkeää huomioida myös se, että parlamenttidiskurssi on monologi, jossa puhuja vastaa väitteisiin, joita hän on kuullut joko parlamentissa tai muualla.²⁶

Tutkija John Dryzek ilmentää taas diskurssin tapana ymmärtää maailmaa. Hänen mukaansa ne tuovat esille puhujien arvoja ja olettamuksia. Samalla ne ovat sidottu poliittiseen valtaan, jolloin ne tuovat esille valtasuhteita sekä poliittisia realiteetteja. Parlamentissa siis hyväksytetään jotakin jollakin. Silloin keskusteluihin liittyy vahvat arvolataukset.²⁷ John Dryzekin mielipide on omalla tavallaan tärkeä tätä tutkimusta tehtäessä. Hän on nimittäin pitkään tutkinut demokratiateorioita sekä ympäristöpolitiikkaa. Yksi hänen tutkimuskohteistaan on juuri ympäristödiskurssit.

²⁴ Bayley 2004, 11–12, 14.

²⁵ Ilie 2006.

²⁶ Bayley 2004, 20, 30–31.

²⁷ Dryzek 2005, 9.

Tämän vuoksi hänen tutkimuksensa antaa hyvän vertailukohtaan siihen miten parlamenttidebatteja on mahdollista soveltaa kestävän kehityksen teemaan. Lähdeaineistoon nojaten oli siis oletettavissa, että tässä tutkimuksessa käytetty lähdeaineisto pystyi esittämään vahvasti sen, miten kansainvälinen yhteisö näki kestävän kehityksen kansainvälisessä kontekstissa.

Silti Tukholman yliopiston tutkijan Gunnar Sjöstedin mukaan jokaista multilateraalista keskustelua oli mahdollista pitää yksittäisenä draamana, mikä koskee asioita, jotka on laitettu asialistalle. Hän löytääkin esimerkkejä, joiden avulla parlamenttikeskusteluja on mahdollista tarkastella. Tutkija Sjöstedin mukaan esimerkiksi taloudellisissa ja ympäristöllisissä neuvotteluissa on huomattavissa merkittäviä eroja. Taloudellista keskustelua vei yleensä eteenpäin neoklassinen taloudellinen oppi, jonka tarkoituksena oli viedä eteenpäin positiivisia arvoja liittyen esimerkiksi talouden kasvuun. Ympäristöllisistä seikoista keskusteltaessa huolenaiheena olivat negatiiviset vaikutukset sekä arvot ja riskit. Keskustelun tarkoituksena oli estää esimerkiksi ilmaston saastumista. Luonnollisesti neuvotteluiden lopputulokseen vaikuttaa myös se miten samanhenkisiä valtiot ovat.²⁸

Gunnar Sjösted mielestä että kaikki multilateraaliset keskustelut tulee nähdä näkökulman rakentamisen ja oman paikkansa hakemisen näkökulmasta. Kyseiset neuvottelut hyvin harvoin etenevät jaksoittain alkaen valmistelutoimenpiteistä päättyen loppuneuvotteluihin. Esimerkiksi neuvottelut Kioton ilmastopimuksesta ja sen allekirjoittaminen ei päättänyt keskusteluita ilmastonmuutoksesta. Multilateraaliset keskustelut ovat siis toiminta-alueen rakentamista, joka ei lähde yhdestä tasosta vaan etenee jaksoittain neuvottelun lopputuloksiin. Keskustelut ovat ikään kuin kaupantekoa omien näkemysten esille tuomiseksi, jonka jälkeen väittelyiden kautta päädytään tietynlaisten normien syntymiseen. Laaja-alaisia multilateraalisia keskusteluja on mahdollista pitää tietynlaisena normien syntymisen ilmentymänä ja kykyä toimia. Tämä seikka nostikin pohdinnan keskiöön kysymyksen siitä, mikä oli kehittyvien maiden kyky toimia tässä tilanteessa?²⁹

Akateemikko John Dryzek itse taas korostaa, että kestävä kehitys itsessään on diskurssi, ei käsite. Hänen mielestään diskurssin keskiössä on se, että kansainvälisesti oli

²⁸ Sjösted 2007, 209–10.

²⁹ Sjösted 2007, 210–215.

ymmärretty se tosiseikka, että teollistuneiden maiden kehitystä oli mahdotonta seurata, jos haluttiin saavuttaa kestävä kehitys. Kestävä taloudellinen kasvu oli yksi tärkeä komponentti köyhien tarpeiden tyydyttämiseksi, mutta toiminta oli tärkeää tehdä ympäristöllisten ja sosiaalisten näkökulmien ehdoilla. Ympäristöllisiä näkökulmia oli siis tärkeää ymmärtää, jolloin taloudellinen kasvukin helpottuisi. Kestävän kehityksen tuli olla kaiken toiminnan päämäärä paikallisella ja globaalilla tasolla. Tärkeintä oli luoda kestävä kehitys yhteistyöllä, ei kilpailumentaliteetilla.³⁰ Omalla tavallaan näkemys on mielenkiintoinen, koska kestävä kehitys käsitteenä on muotoutunut nimenomaan poliittisten keskusteluiden kautta. Kuten tullaan huomaamaan, monet tutkijat ovat vahvasti myös sitä mieltä, että kestävä kehitys on monia vuosia kestäneen *käsitteellistymisen* tulos, johon on vaikuttanut poliittiset ideologiat. Tämän vuoksi ajattelu siitä, että kestävä kehitys on pelkkä diskurssi, on kiistanalainen muun tutkimuskirjallisuuden kanssa.

Vanhempi tutkija Maartin Hajer on kuvannut ympäristöasioihin liittyvää diskurssia monella tavalla. Kaiken analyysin lähtökohta on kuitenkin kontekstien selvittäminen, jonka avulla on mahdollista arvioida mitä puheenvuorolla tarkoitetaan. Diskurssi saattoi olla kokoelma ideoita, käsitteitä, kategorisointeja, joita oli tuotettu, uudelleentuotettu ja muutettu. Ympäristödiskurssia pohdittaessa oli pidettävä mielessä myös se, että sitä ei voi pitää koherenttia kokonaisuutena. Ympäristöpolitiikka toi yhteen kirjavan joukon toimijoita, joilla ei ollut pelkästään omia legitiimejä orientaatioita ja huolia vaan myös oma mallinsa puhua. Ympäristöasioista puhuttaessa oli mielenkiintoista huomata, että puhetavoista riippumatta kaikki tuntuivat ymmärtävän toisiaan.³¹

Lähdeaineiston pohjalta on kuitenkin mahdollista ymmärtää se, miten yleiskokouksen keskustelut toimivat ja mitä työkaluja niiden tutkimiseen tarvittaisiin. Yleiskokouksen keskusteluja voidaan pitää poliittisen puheen muotona, joka toi esille puhujalle tärkeäksi koettuja seikkoja. Puheita oli tärkeää tarkastella niiden puhujien taustojen kautta, jotta ymmärrettäisiin mitä niillä tarkoitettiin. Kuitenkin niiden avulla on mahdollista saada kuva siitä, mitä asioita pidettiin tärkeinä. Sen vuoksi tämä tutkimus pohjaakin kestävä kehityksen tematiikkaa parlamenttidiskurssin kautta, koska se toi parhaiten esille sen mistä asioista oltiin huolissaan ja mihin asioihin haluttiin kiinnittää huomiota. Toteamus

³⁰ Dryzek 2005, 150–155.

³¹ Hajer 1997, 44–46.

pitää sisällään kuten arvovaruksen siitä, että on mahdotonta tietää, mitkä olivat puhujien varsinaiset tarkoitusperät.

1.4 Ympäristödiskurssi kestävän kehityksen näkökulmasta 2000-luvulla

2000-luvun kestävän kehityksen diskurssia on mahdollista tarkastella myös muiden teorioiden kautta, joista yksi on ekologisen modernisaation teoria. Ekologisen modernisaation teorian päätavoitteena on analysoida sitä miten teollistuneet valtiot käsittelevät ympäristökriisejä. John Dryzekin mukaan teorian pääideana on uudelleen rakentaa kapitalistinen talous enemmän ympäristöä huomioiden. Ympäristön rakenteellisena ongelmana nähtiinkin se miten voimassa oleva talousjärjestelmä oli rakennettu.³² Sosiologian oppiaineen edustajien Arthur Molin ja David Sonnenfeldin mukaan teoria keskittyy siihen miten ympäristölliset uudistukset tapahtuvat sosiaalisissa toiminnoissa, institutionaalisissa malleissa sekä poliittisissa diskursseissa.³³ Ekologisen modernisaation teoria vetoaa eri maiden hallituksiin. Ensisijaisesti sen voitiin sanoa olleen vastalause byrokraattiselle valtiolle.³⁴

Teorian syntyvaiheet ovat mielenkiintoiset. 1980-lukua voitiin pitää aikakautena, jolloin läntiset teollisuusmaat heräsivät siihen, että yhteiskuntia oli tärkeää kehittää kestävimmiksi. Bruntlandin komission raporttia on mahdollista pitää tuon ajattelun alkupisteenä. Myöhemmin ekologisen modernisaation diskurssia olivat vieneet eteenpäin myös muut historialliset tapahtumat, kuten esimerkiksi Rion *Earth Summit*.³⁵ Se osoitti sen, mitä käsitteellisiä ja poliittisiä kaksijakoisuuksia oli havaittavissa kansainvälisen yhteisön kesken liittyen ympäristöasioihin. Tuolloin huomattiin myös se, miten kriittisen tärkeätä oli pystyä luomaan edes jonkinlaista kestäväää kehitystä.³⁶

Ekologisen modernisaation teoriaa oli luomassa pienen läntisen Euroopan maiden ryhmä. Teorian pääarkkitehteina asiassa olivat Iso-Britannia, Alankomaat sekä Saksa. Ekologisen modernisaation teoria synnytti suuren määrän monimuotoisuutta ja väittelyä

³² Dryzek 2005, 167.

³³ Mol & Sonnenfeld 2000, 5.

³⁴ Hajer 1997, 31.

³⁵ Mol & Sonnenfeld 2000, 3–4.

³⁶ Hajer 1997, 1.

taustaltaan, teoreettiselta pohjaltaan sekä kronologialtaan.³⁷ Teorian avulla on mahdollista huomata se, mikä merkitys politiikalla oli ympäristöasioita ja kestävästä kehitystä tarkasteltaessa. Teoria ei ollut vain ongelmien ratkaisemista vaan myös vallitseva keino siihen miten modernit yhteiskunnat säännöstelivät sosiaalisia konflikteja. Martin Hajerin mukaan politiikanteko vaatii unelmoimien lisäksi asiantuntijoita, jotka pystyvät määrittelemään ongelman ja toimimaan sen hyväksi. Juuri kyseiset sosiaaliset prosessit politiikanteossa ovat tärkeässä osassa pohdittaessa ekologista modernisaatiota.³⁸

Teorian syntymisen ensimmäinen vaihe painotti selkeästi teknologisen tuotannon roolia ympäristöllisessä reformissa. Suuntaus suhtautui kriittisesti byrokraattiseen valtioon ja suhtautui positiivisesti talouden ja markkinoiden toimijoihin ympäristöllisissä uudistuksissa. Toinen vaihe, joka sijoittui 1980-luvun lopusta 1990-luvun puoliväliin, painotti vähemmän teknologisia innovaatioita ekologisen modernisaation moottorina. Se näki valtion ja markkinoiden suhteen entistä tasapainoisempana seikkana ympäristöllisessä muutoksessa. Samalla se kiinnitti huomiota myös insitutionaalisiin ja kulttuurisiin tasapainotuksiin ekologisen modernisaation hyväksi. 1990-luvun puolivälin jälkeen ekologisen modernisaation teoria on laajentanut teoreettista kantaansa kulutuksen suuntaan ja siihen miten muutos näkyy ulkoeurooppalaisissa valtioissa ja globaaleissa prosesseissa.³⁹ Ekologisen modernisaation teoriaan vaikutti vahvasti myös se, että ympäristökriiseistä oli tullut yksi yhteiskuntien kesto-uholien aiheista vuosikymmenten kuluessa.⁴⁰

Tutkijoiden Arthur Molin ja David Sonnenfeldin pohdintojen pohjalta oli mahdollista sanoa, että teknologian rooli ekologisen teorian viitekehyksissä on muuttunut, jolloin teknologiasta oli alettu etsiä ratkaisukeinoja lukuisiin ympäristöongelmiin. Yhteiskuntien huolenaiheet olivat myös muuttuneet ja markkinoiden suhde oli tullut tärkeämmäksi. Talouden ja ympäristön suhteista on löydettävissä myös vuorovaikutussuhteita, mikä merkitsi ideologioiden muutosta, jotka pitivät ympäristönsuojelua entistä suuremmissa arvossa. Arthur Molin ja David Sonnenfeldin mukaan ekologisen modernisaation teorian vaikuttavuuksia on kuitenkin vaikeaa arvioida erityyppisissä sosiaalisissa, taloudellisissa, poliittisissa tai kulttuurisissa

³⁷ Mol & Sonnenfeld 2000, 3–4.

³⁸ Hajer 1997, 2.

³⁹ Mol & Sonnenfeld 2000, 3–5.

⁴⁰ Hajer 1997, 1.

ympäristöissä, koska tutkimustulokset asian tiimoilta ovat olleet ristiriitaisia. Ekologisen modernisaation teoria pyörii kiivaasti sen ympärillä miten tehokkaita erilaiset sosiaaliset ja ympäristölliset liikkeet olivat etenkin maissa, joilla on heikommalla lähtökohdat kehittyä kuin muilla.⁴¹ Tämän vuoksi ekologisen modernisaation teoria sopii mielenkiintoiseksi sivujuonteeksi tähän tutkimukseen. Mikä muu paikka, kun YK:n yleiskokous pystyisi edustamaan niin montaa eri kansalaisuutta ja ajattelutapaa kuin yleiskokous? Tämän vuoksi tulkintoja itse kestävästä kehityksestä oli monia, jolloin diskurssit luovat omia konfliktejaan asian tiimoilta. Tällöin teoriaa oli mahdollista soveltaa myös 2000-luvun debatteihin.

Tutkijoiden Arthur Molin ja Wageningen yliopiston ympäristösosiologin Gert Spaargadenin mielestä ekologisen modernisaation diskurssi ei sen vuoksi ollut vain yhden toimijaryhmän aikaan saannosta vaan se on 1970-luvulta lähtöisin olevan kommunikaation ja kanssakäymisen tulos.⁴² Kuitenkin ehkä yksi mielenkiintoisimmista perspektiiveistä tämän tutkimuksen kannalta oli se, miten epätasa-arvo vaikutti siihen miten kestävä kehitys oli viety eteenpäin. Tämä seikka oli ollut esillä myös YK:ssa 2000-luvullakin. Epätasa-arvoseikat liittyivät läheisesti luonnonvarojen käyttöön. Samaa ajattelumaailmaa on mahdollista käsitellä sen kautta miten rikkailla on paremmat mahdollisuudet hyödyntää ekologisesti kestävämpiä tuotteita kuin köyhillä.⁴³ Tässä yhteydessä on tärkeää muistaa, että ekologisen modernisaation teorian laitto liikkeelle ryhmä läntisen Euroopan teollisuusmaita. Kärjistetyksi on mahdollista sanoa, että köyhien maiden koettiin olevan jo tuolloin se osapuoli, joka kärsisi eniten ympäristökatastrofeista ja mahdollisista yhteiskunnallisista reformeista.⁴⁴ Tässäkin asiassa resurssit, joilla kestävä kehitys oli mahdollista luoda, vaikuttivat suuresti myös siihen, miten konkreettisesti hyvä oli maapallolla jakaantunut.

Tutkija John Dryzek vertailee ekologisen modernisaation teorian sekä kestävä kehityksen piirteitä toisiinsa. Hänen mielestään kestävä kehitys diskurssina oli tarkempi fokus siihen mitä pitäisi tehdä. Kestävä kehitys diskurssina puhui siis enemmän kestävästä kehityksestä kuin ekologisen modernisaation teoria koskaan. Kuitenkin John Dryzekin mukaan molempia määritelmiä oli pahasti vahingoittanut molempien käsitteiden teknisyys, minkä vuoksi molempia oli vaikeaa suhteuttaa

⁴¹ Mol & Sonnenfeld 2002, 11–12.

⁴² Hajer 1997, 100.

⁴³ Mol & Spaargaren 2000, 38–42.

⁴⁴ Mol & Spaargaren 2000, 42–44.

nykymaailmaan.⁴⁵ Kyseinen kehitysmalli oli nähtävissä kautta linjan myös 2000-luvun kansainvälisessä keskustelussa koskien kestävästä kehityksestä. Mielenkiintoista oli huomata se seikka miten samantyyppisiä kehityskulkuja olivat käyneet läpi itse ekologisen modernisaation teoria sekä kestävä kehitys käsitteenä. Molempia oli varmasti määritellyt monien kansakuntien mielipiteet ja ajatukset siitä miten maapallon tila tulisi nähdä ja miten sitä pitäisi kohentaa. He kaikki olivat katsoneet sitä oman aikansa ja paikkansa läpi, jolloin merkityksiä oli syntynyt niin monia kuin oli maailmassa ihmisiäkin. Ekologisen modernisaation teoria toi myös vahvasti esille kahtiajakoa, joka oli syntynyt rikkaiden ja köyhien välille ja samalla antaen vihjeitä siitä miten resurssit kestävyuden saavuttamiseksi oli maailmalla jakaantuneet.

1.5 Yleiskokous YK:n 'parlamenttina'

YK:n institutionaalinen rakenne on varsin monimuotoinen ja monia alaorganisaatioita sisältävä. Selvää onkin se, että kestävästä kehityksestä oli käsitelty YK:n eri toimielimissä monin eri tavoin. Pääasiallisesti yleisin foorumi kyseisille keskusteluille oli kuitenkin YK:n yleiskokous. Yleiskokousta voidaan pitää YK:n 'parlamenttina' sekä yhtenä toimielimenä, jossa taisteltiin kestävästä kehityksestä puolesta. Pääasiallisesti YK:n organisaatorakenne voidaan jakaa kuuteen päätoimielimeen.⁴⁶ Pääsääntöisesti kaikki YK:n jäsenmaat⁴⁷ ovat edustettuina yleiskokouksessa, mutta myös kansalaisjärjestöt (*non-governmental organizations, NGO's*) pystyvät osallistumaan yleiskokouksen toimintaan muita väyliä pitkin. Kaikki jäsenmaat ovat yleiskokouksessa tasavertaisia, jolloin kaikilla jäsenmailla⁴⁸ on yksi ääni riippumatta maiden koosta tai taloudellisesta kapasiteetista. Tämä seikka perustuu ajatukseen itsenäisistä, tasavertaisista valtioista.⁴⁹

Yleiskokous ottaa kantaa asioihin, jotka koskivat kansainvälistä lakia, ihmisoikeuksia sekä kaikkia kansainvälisen yhteistyön muotoja, jotka liittyvät talouteen, kulttuuriin sekä sosiaalisiin näkökulmiin. Yleiskokous hyväksyy myös YK:n budjetin sekä päättää kuinka paljon jokaisen jäsenmaan tulisi maksaa järjestön budjettiin. Sillä on

⁴⁵ Dryzek 2005, 169–177.

⁴⁶ YK:n päätoimielimiä ovat turvallisuusneuvosto, yleiskokous, talous - ja sosiaalineuvosto, huoltohallintoneuvosto, sihteeristö sekä kansainvälinen tuomioistuin.

⁴⁷ Vuonna 2002 YK:n 190. jäsenmaa oli Sveitsi ja nykyään jäseniä on 192. www.un.org/ga.

⁴⁸ Tärkeisiin kysymyksiin (uudet jäsenet, kansainväliseen turvallisuuteen liittyvät seikat) vaaditaan 2/3 enemmistö, kun taas muista asioista äänestettäessä tarvitaan yksinkertainen enemmistö. Tautmansdoff 2001, 54.

⁴⁹ Tautmansdoff 2001, 51.

mahdollisuus kutsua turvallisuusneuvosto hätäistuntoihin. Vaikka yleiskokouksen työtaakkaa voidaan pitää suurena, yleiskokouksen päätöksillä ei ole pitävyyttä lain edessä. Kariikoidusti sanottuna päätökset ovat vain kansainvälisen yhteisön ilmauksia heille tärkeäksi koetuista asioista.⁵⁰

Yleiskokous ei voi siis päättää suositustensa toimeenpanosta, eivätkä ne ole kansainvälisen lain mukaisia, mutta silti sillä on huomattava vaikutus YK:n toimintaan. Samalla yleiskokouksen on myös mahdollista tuottaa uutta tietoa esimerkiksi laajan tutkimustyön kautta sekä tehdä suosituksia liittyen kansainväliseen yhteistyöhön.⁵¹ Waterloo yliopiston professori Ramesh Thakurin mielestä suurena vaarana on kuitenkin se, että informaatiota jäisi yleiskokouksessa pelkästään diplomaattien käsiin. Yleiskokouksen tehtävänä ja oikeutena on keskustella kaikista asioista, jotka askarruttavat kansainvälistä yhteisöä. Tämän vuoksi yleiskokous on ainoa hallitustenvälinen toimielin maailmassa, joka ottaa huomioon kaikki kansainväliset asiat ilman oikeutta toimeenpanna päätöksiä. Silti, paradoksaalista kyllä, yleiskokouksella on vain rajoitettu oikeus hyväksyä ehdotelmia. Tähän vaikuttaa lähinnä se, että turvallisuusneuvostolla on suurin toimeenpanovalta koko organisaatiossa.⁵²

Yleiskokous on keskustelun ja väittelyn ydin, johon osallistui kaikki maailman parlamentit. Se oli ottanut mallinsa kansallisilta toimielimiltä, vaikka sen toimiala onkin globaali ja näkyvyys suurempi.⁵³ Päätökset, jotka koskevat yleiskokouksen asialistalla olevia asioita tehdään yleensä täysistunnoissa ilman pääkomiteoiden valmisteluja. Tuolloin ne vaativat täysistunnon välitöntä huomiota. Pääkomiteoiden alustavat ehdotelmat ovat kuitenkin yleensä niitä, jotka yleiskokous ottaa huomioon ja tekee päätökset niiden pohjalta. Yleiskokous hyväksyy ehdotelmat säännönmukaisesti ilman muutoksia ja komiteoiden raportit liitetään mukaan täysistuntoon. Yleensä pääkomiteoiden päätavoitteena on hyväksyttävä ehdotelmat konsensuksen mukaan, ilman äänestystä. Tiettyjä hallinnollisia ja taloudellisia seikkoja on myös olemassa, joihin haluttiin yksimielinen periaatepäätös.⁵⁴

Yleiskokous aloittaa virallisen kautensa syyskuun kolmantena tiistaina ja viikkoa myöhemmin valtionpäämiehet kokoontuvat yleiskeskustelussa (*general debate*), jossa

⁵⁰ Fasulo 2005, 69.

⁵¹ Tautmansdoff 2001, 52; Ayre & Callway 2005, 47.

⁵² Thakur, 2005, 126.

⁵³ Fasulo 2003, 68.

⁵⁴ Tautmansdoff 2001, 53–54; Fasulo 2003, 68.

he osoittavat sanansa avausistunnolle. Tilaisuus tuo yhteen lähes 200 valtionpäämiestä. Tämän jälkeen yleiskokouksen työ jatkuu yleensä joulukuun puoleen väliin. Tosin uuden trendin istuntokausi on säännönmukaisesti jatkunut uuden vuoden jälkeen, jopa uuden täysistuntokauden alkuun.⁵⁵ 57. yleiskokouksen osalta kuitenkin merkittävimmät yleiset puheenvuorot käydään istuntokauden ensimmäisten kuukausien ajalla, jolloin joulun jälkeen keskitytään lähinnä budjettiseikkoihin sekä päätöksentekoon. Tuolloin pääkomiteat esittelevät ja hyväksyttävät omia ratkaisuehdotuksiaan yleiskokouksessa. Pääasiallisesti ratkaisuehdotukset hyväksytään ensin toisen komitea sisällä, minkä jälkeen ne viedään yleiskokouksen täysistuntoihin hyväksyttäväksi. Täysistunnot joko hyväksyvät tai hylkäävät ehdotukset. Kuitenkin pääkomiteoiden ehdotelmat ovat yleiskokouksen päätösten enemmistönä.⁵⁶

Jokaisen uuden täysistuntokauden alussa jäsenmaat valitsevat yleiskokouksen presidentin, 21 varapresidenttiä sekä pääkomiteoiden puheenjohtajat. Yleiskokouksen presidenttiyttä kierrätetään esimerkiksi maantieteellisin perustein. Myös muita vastuutehtäviä jaetaan niin, että mahdollisimman moni pääsisi niistä nauttimaan. Kierrätysjärjestelmän vuoksi yleiskokouksen johtotehtävissä ei siis ole jatkuvuutta, mikä omalla tavallaan saattaa vaikuttaa yleiskokouksen toiminnan tehokkuuteen. Yleiskokouksen toimintamuotoja leimaa myös se, että sillä on suuri halu saada kaikki jäsenvaltiot osallistumaan toimintaansa. Yleiskokousta vie eteenpäin vahva tunne, jonka mukaan jokaisen jäsenmaan on tärkeää osallistua päätöksentekoon ja komiteoiden työhön mahdollisimman paljon.⁵⁷

Täysistunnot ovat silti vain pieni osa yleiskokouksen toimintaa. Tämä johtuu yleiskokouksen kyvyttömyydestä paneutua kaikkiin yhteiskunnallisiin seikkoihin. Yleiskokous on ympäröity vahvasti erilaisilla pääkomiteoilla, kuten esimerkiksi juuri toisella komitealla. Yleiskokouksen komiteat keskustelevat tärkeistä asioista yleiskokouksen istuntokauden aikana, äänestävät yksinkertaisella enemmistöllä sekä lähettävät ratkaisuehdotuksensa täyden yleiskokouksen lopullista päätöstä varten.⁵⁸ Toisessa komiteassa, kuten muissakin yleiskokouksen pääkomiteoissa, istuu yksi diplomaatti jokaisesta YK:n 192 jäsenmaasta eli kaikki jäsenmaat ovat komiteassa mukana. Komiteat valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan, kolme varapuheenjohtajaa

⁵⁵ Tautmansdoff 2001, 31.

⁵⁶ Tautmansdoff 2001, 30.

⁵⁷ Fasulo 2003, 69–70.

⁵⁸ Fasulo 2005, 70–72.

ja raportoijan. On myös mahdollista, että komiteassa puhunut henkilö on mukana täyistunnossa.⁵⁹

Yleiskokouksen päätökset eivät siis ole oikeudellisesti velvoittavia. Esimerkiksi tutkija Rogers et al. kuvailevat yleiskokousta näennäisesti demokraattiseksi toimielimeksi, jolla ei ole oikeutta toimeenpanna päätöksiä. Jossakin mielessä kyseistä seikkaa oli mahdollista pitää jopa organisaation haittapuolena. Yleiskokouksen ratkaisut jäivät ikään kuin yleiseksi ohjenuoraksi, jonka avulla kansainvälinen yhteisö pystyi muuttamaan toimintaansa jos sen jäsenet niin halusivat. Tässä tilanteessa tärkeintä on pohtia sitä, kenellä on valta päättää siitä mitä 'kehitys' käytännössä tarkoittaa?⁶⁰

Myös itse YK:n tasa-arvoisuudesta on esitetty monia huomioita. Professori Merle Jacobin mielestä YK:n parlamentaarista toimintaa on mahdollista problematisoida esimerkiksi ideologisen puolueettomuuden (*ideological neutrality*) käsitteen avulla ja tarkastella sitä onko YK ja yleiskokous oikeasti puolueeton toimija kansainvälisistä asioista puhuttaessa. Göteborgin yliopiston Merle Jacob väittää, että yleisesti YK:ta pidetään suvereenina toimijana, jolla ei ole poliittista ideologiaa toimintansa pohjalla. Tämä ajatus perustuu ajatukseen itsenäisestä, suvereenista toimijasta. Professori Jacobin mukaan tämä uskomus on väärä. Jacobin väittää, että YK on aina suosinut tiettyä poliittista järjestelmää toisten järjestelmien yli, jolloin sen toiminnassa on olemassa tietyt universaalit arvoperustat, jotka identifioivat keskustelijoiden käyttäytymistä ja sitä kautta kestävän kehityksen problematiikkaa.⁶¹ Tietyllä tavalla tässä voisikin olla vastaus siihen, miksi YK:n laaja-alainen toiminta kestävän kehityksen hyväksi on ollut tehotonta. Se oli unohtunut omiin, vanhakantaisiin ajattelumalleihinsa.

Kestävän kehityksen osalta tärkeät kansainväliset ympäristövastuut on hajautettu ympäri YK:n organisaatiota erilaisiin toimielimiin kuten YK:n ympäristöohjelman UNEP:n sisälle tai moniin itsenäisiin sihteeristöihin.⁶² Tukholman ympäristökongressissa jälkimainingeissa perustettu YK:n kehitysohjelma *United Nations Development Programme*, (UNDP) keskittyi luonnollisesti ympäristökysymyksiin sekä korosti ympäristönsuojelua ja sen yhteistyömuotoja. UNDP:n päätoimenkuvana oli inspiroida, tiedottaa sekä mahdollistaa valtioiden kykyä

⁵⁹ Suomen YK -liiton kotisivut.

⁶⁰ Rogers et al. 2007, 189, 195.

⁶¹ Jacob 1996, 16–17.

⁶² Tautmansdoff 2001, 53.

parantaa elämänlaatua vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuutta niin tehdä.⁶³ Sen tarkoitus oli toimia katalysaattorina ympäristöllisten toimien mahdollistamiseksi. UNDP arvioi myös ympäristöongelmia sekä loi ja vei eteenpäin uusia toimintaohjelmia ja samalla arvioi vanhojen onnistumisia.⁶⁴ UNDP antoi myös monille tahoille ohjeita, miten toimia konkreettisesti ympäristöasioiden puitteissa. Sen voidaankin sanoa olleen yksi tärkeimmistä toimielimistä, joka oli vienyt eteenpäin alueellista ja kansainvälistä ympäristölainsäädäntöä. Se oli myös tehnyt aloitteita joiden avulla on mahdollista luoda globaaleja toimintavälineitä ympäristön hyväksi.⁶⁵

Yksi tärkeimmistä toimielimistä liittyen kestäväan kehitykseen on vuonna 1993 perustettu *United Nations Commission on Sustainable Development (CSD)*. CSD:n tehtävänä on toimia korkeatasoisena foorumina YK:ssa ja koordinoida jatkuvia keskusteluja kestävästä kehityksestä. Johannesburgin jälkeen sen oli tarkoitus antaa myös apua ja ohjausta kestäväan kehityksen toimeenpanon suorittamiseksi.⁶⁶ CSD syntyi Rion konferenssin jälkimainingeissa ja se oli *Sosiaali - ja talousneuvoston (Social and Economic Council)*⁶⁷ alaisuudessa toimiva toimielin. Sen tehtävänä on keskustella *Agenda 21* -ohjelmasta ja sen vaikuttavuuksista paikallisella, alueellisella sekä kansainvälisellä tasolla.⁶⁸

Joka tapauksessa YK:n yleiskokous oli ollut yksi tärkeimmistä tekijöistä, joka oli lukuisten omien konferenssien ja maailmankokousten kautta vienyt eteenpäin kansainvälistä kehityspäämääriä. Monet YK:n päämäärät kehityksen hyväksi, kuten velkahelpotukset ja kansainvälisen kaupan parantaminen, henkilöityivät teemoiltaan jokaisessa YK:n kestäväan kehitystä sivuavassa kokouksessa. YK:n edustajan Nittin Desain mukaan esimerkiksi Johannesburgin päämäärät olivat tarkimpia sitoumuksia, joita koskaan ennen oli kestäväan kehityksen saralla nähty. Kyseessä oli suuri globaali konsensus, joka loi globaalille yhteistyölle pohjan.⁶⁹ YK:ta pidettiin siis vahvana toimijana, jonka toivottiin saattavan kestävät ihanteet kansainväliset yhteisön päätavoitteiksi.

⁶³ Huimasalo 2003a, 12; McHarry et al. 2005, 104.

⁶⁴ Loibl 2001, 199.

⁶⁵ Loibl 2001, 199.

⁶⁶ Dale 2002, 168.

⁶⁷ Toimielin perustettiin pääasiassa koordinoimaan taloudellista ja sosiaalista työtä. Se toimii siis kansainvälisen taloudellisen ja sosiaalisen toiminnan koordinaattorina. www.un.org.

⁶⁸ Loibl 2001, 200.

⁶⁹ Desai 2005, 45–46.

2 Mistä kestävässä kehityksessä on kyse?

2.1 Kestävä kehitys käsitteenä

Kestävä kehitys käsitteenä on itsessään varsin monimuotoinen ja problemaattinen käsite. Sen ymmärtämisen eri muodot muokkasivat suuresti keskusteluja, joita kestävä kehityksen tiimoilta oltiin käyty. Koska käsite oli kulkenut läpi oman historiallisen muotoutumisprosessinsa, oli muistettava, että täysistunnoissa oli edustettuna monien maiden edustajia, jolloin käsitettä arvoitettiin ja määriteltiin eri tavalla. Jokainen edustaja ymmärsi käsitteen omalla tavallaan, jolloin erot sen ymmärtämisessä saattoivat olla suuria. Se miten käsite ymmärrettiin eri tavoilla, loi myös viitekehystä sille, miten yleiskokouksen keskustelut tulisi ymmärtää.

Kestävä kehityksen syntyhetket voitiin siis liittää vuoteen 1972, jolloin Tukholman ympäristökongressissa otettiin kestävä kehitys tärkeäksi päämääräksi kansainvälisen yhteisön voimin. Bruntlandin komission jälkeisen *Yhteinen tulevaisuutemme* -raportin jälkeen määritelmästä tuli suosittu, ja sitä käytettiin laajasti myös julkisuudessa.⁷⁰ Bruntlandin komission raportti tunnusti sen tosiasian, että kestävä kehityksen saavuttaakseen eri maiden hallituksilla tulisi olla poliittista tahtoa tehdä taloudellisia, ympäristöllisiä sekä sosiaalisia päätöksiä kestävä kehitys suuntaviivanaan.⁷¹ Vaikka raportista tuli maailmanlaajuisesti tunnettu ja tunnustettu sillä oli myös omat kritisoijansa. Tutkija Maartin Hajerin mukaan pahimmat Bruntlandin raportin kritisoijat pitivät kestävä kehitystä vain retorisenä juonena, jonka strategiana oli luoda kestävä kehitystä ilman että huomiota kiinnitettäisiin esimerkiksi ympäristöongelmien syihin.⁷² Tutkija Alan Grainger katsoo taas Bruntlandin komission raportin korostavan köyhyyden poistoa, jota tarkastellaan uuden näkökulman kautta. Hänen mielestään köyhyyden tehokasta poistoa tarvittaisiin, tai muuten ympäristönongelmat ja epätasa-arvo olisivat todellisuutta.⁷³ Bruntlandin komission raportin ilmestymisen jälkeen seuraava looginen keskustelu kestävästä kehityksestä käytiin Riossa, jolloin valtionpäämiehet ottivat kestävä kehityksen vakavasti huomioon ensi kertaa.

⁷⁰ Huimasalo 2003a, 12.

⁷¹ Rogers et al. 2007, 42.

⁷² Hajer 1997, 12.

⁷³ Grainger 2004, 6.

Kansainvälisen yhteisön virallisesti luomien käsitteiden rinnalle oli historian saatossa syntynyt lukuisia muita määritelmiä, joita tutkijat ovat hioneet omassa tutkimustyössään. Itse asiassa kestävän kehityksen käsitteen syntyä voitiin pitää poliittisena menestyksenä, koska sitä käytettiin avainkäsitteenä myös monissa muissa Rion konferenssin jälkeisissä kansainvälisissä sopimuksissa, vaikka tyytymättömyys käsitteen määrittelyä kohtaan kasvoikin. Käsitteen poliittisesta menestyksestä huolimatta se joutui huonoon valoon vaikean määritettävyyden vuoksi.⁷⁴ Professori Ann Dale kokee käsitteen kuitenkin yleistyneen juuri Bruntlandin komission jälkeen, jolloin kestävä kehitys oli synnyttänyt uusia variaatioita kuten esimerkiksi ”kestävän kasvun” tai ”kestävän taloudellisen kasvun” määritelmät.⁷⁵ Käsitteet olivat vahvasti esillä myös yleiskokouksen julkilausumissa vuonna 2002.

Vaikka kestävä kehitys oli saanut uusia variaatioita, sen ympärillä pyörineestä ympäristöpolitiikasta oli tullut diskursiivista. Maartin Hajerin mukaan tärkeää on huomioida se, että jokaisella toimijalla on oma tyylinsä määritellä ympäristöongelmia, jolloin tietynlaisen, yhteen muottiin sopivan diskurssin ylläpitäminen oli erittäin vaikeaa. Tästä oli mahdollista tehdä oletamus, jonka mukaan keskustelua kestävästä kehityksestä oli mahdotonta pitää arvovapaana ilmiönä. Määritelmä muistaisi sen mistä asetelmista lähdettiin liikkeelle.⁷⁶ Kyseisen lähdeaineiston perusteella kestävästä kehityksestä oli muokkaantunut asia, joka oli jo käsitteellistymisprosessin aikana luonut monia uusia merkityksiä, mitkä tulisivat jakamaan kansainvälistä kenttää.

Esimerkiksi professori Ann Dale katsoo käsitteellistämisen ongelmakohtana juuri sen luomisprosessin. Käsitteen määrittelyssä oli mukana akateemista kenttää ja eliittiä, jotka joskus oikeana ajankohtana kokoontuivat pyöreän pöydän ääreen määrittelemään kestäväälle kehitykselle todellisen sävyn. He tulivat erilaisista suurista kansainvälisistä organisaatioista kuten YK:sta tai Maailmanpankista, mikä loi jo omat ennakoasetelmat käsitteen syntymiselle. Tämä näkyi jo siinä, että käsite riitautti tutkimuskenttää tiedemiesten, ekonomistien ja historioitsijoiden välillä jo sen syntyvaiheessa. Vasta-argumenttina päätelmälle voisi sanoa, että tietyllä tapaa juuri käsitteen ongelmallisuus piti ihmiset yhden pöydän ääressä sekä innosti laajempaan tutkimustyöhön.⁷⁷ Ann Dalen mukaan käsitteen epämääräisyys teki siitä vaarallisen, jolloin tilanteiden epävarmuuden

⁷⁴ Vuonna 1989 käsitteelle oli mahdollista löytää 27 erilaista määritelmää. Jacob 1996, 12.

⁷⁵ Dale 2002, 21.

⁷⁶ Hajer 1997, 12–13, 15.

⁷⁷ Dale 2002, 36.

vuoksi kestäväan kehitykseen liittyvät seikat saattoivat olla poliittisten ja taloudellisten eturyhmien manipulaation kohteita, jolloin käsitteestä oli saattanut tulla hyvinkin arvoperustainen.⁷⁸

Kansain yliopiston historian ja ympäristötieteen opintojen professori John Clark on Dalen kanssa samoilla linjoilla, kun hän katsoo kyseisen seikan määrittelyn suurimmaksi ongelmaksi. Hänen mukaansa ihmiset jotka olivat vallankahvassa ilman suurempaa tietämystä ympäristöstä, olivat tehneet päätöksiä kollektiivisesti seikoista, jotka vaikuttivat maapallon tilaan. Pahimmassa tapauksessa päätöksentekijät eivät tienneet tai välittäneet ymmärtää kestäväan kehityksen merkitystä, koska siitä oli tullut uusi voimasana, jolla omia tekoja oli mahdollista puolustella. Tämän takia *Yhteinen tulevaisuutemme* -raportin määritelmä oli mahdollista kyseenalaistaa ja pohtia, oliko käsite vain arvoituksellinen määränpää, jota ei voisi saavuttaa tarkasti määritellyillä, konkreettisilla toimenpiteillä.⁷⁹

Monet tutkijat taas katsovat, että kestävä kehitys toi väkisin määrittelyssään esille kaksi vastanäkemyttä, jotka kilpailivat toistensa kanssa. Esimerkiksi maantieteilijä Alan Graingerin mukaan kestävä kehitys oli tulosta kahden ristiriitaisen näkemyksen kompromissista, joista toinen näkemys vahvisti ympäristönsuojelun merkitystä ja toinen taloudellista kasvua, jonka mukana kehitys tulisi itsestään, lisäarvona. Tämän takia kestävä kehitys oli saanut kaksi kilpailevaa määritelmä ympäri maailmaa. Näistä toinen piti sisällään kehittyneiden maiden näkemyksen siitä, että kestävä kehitys oli pelkästään ympäristönsuojelua, kun taas kehittyvät maat pitivät käsitettä jatkuvana kehityksen tavoittelun ilmentymänä, jonka tarkoituksena oli vähentää köyhyyttä ja sitä kautta saavuttaa modernien valtioiden status. Kehittyvät valtiot siis allekirjoittivat Bruntlandin komitean sanoman asiasta.⁸⁰ Erittäin tärkeää on muistaa aineiston tarkastelussa tämä kahtiajako, joka näyttää määrittelevän kestäväan kehityksen luonnetta ja aiheen ympärillä käytyjä keskusteluja.

Tästä kestäväan kehityksen käsitteellistymisessä oli mahdollista nähdä myös yhtymäkohtia ekologisen modernisaation teorian kanssa. Mielenkiintoista on huomata miten valta-asetelmat olivat olleet vaikuttamassa kestäväan kehityksen synnystä lähtien. Tietyllä tavalla tämän määritelmän voidaankin sanoa ilmentävän kahden maailman

⁷⁸ Dale 2002, 37, 54.

⁷⁹ Clark 1995, 226.

⁸⁰ Grainger 2004, 279.

kohtaamista, jossa puute oli keskustelun keskiössä. Tämä omalta osaltaan näytti suuntaa sille, miten eri lähtökohdissa olleet maat ymmärsivät käsitteen ja pyrkivät toimimaan sen mukaan.

Professori Merle Jacobin mukaan kestävä kehitys oli taas mahdollista jakaa ”vahvaan” ja ”heikkoon” määritelmään, jotka molemmat pääperiaatteittain vahvistivat uskoa siitä, että ympäristölliset kysymykset oli liitettävä osaksi globaalin kehityksen problematiikkaa. Aivan kuten oli huomattu jo Tukholmassa. Pääasiallisesti vahva merkitys piti sisällään uskomuksen siitä, että ympäristökriisit olivat merkki siitä, että kehitys käsitteenä on ongelmallinen ja sitä olisi tärkeämpää viedä eteenpäin toisin keinoin.⁸¹ Esimerkiksi kaikki kehittyvät maat eivät pitäneet käsitteestä, koska heidän mielestään se ei ottanut tarpeeksi muiden tarpeita huomioon.⁸² Jacob on tehnyt pitkää akateemista uraa ruotsalaisissa yliopistoissa. Pääasiallisesti hän on keskittynyt tieteen ja politiikan yhteisvaikutuksiin. Tämän vuoksi hän on kiinnostunut myös tieteellisestä tiedosta liittyen ilmastonmuutokseen.

Merle Jacobin heikko määritelmä lähtee ajattelussaan ajan hengen ja silloisen maailman tilanteen määrittelystä, jonka lähtökohtana oli Bruntlandin komission määritelmä kestävästä kehityksestä. Sen kautta esimerkiksi köyhimpien valtioiden tarpeita oli mahdollista tarkastella.⁸³ Jacobin mukaan kuitenkin kestävä kehityksen konsensusta tuli pitää kestävä kehityksen alkupisteenä eikä ohjenuorana, jolla globaalia toimintaa pyrittiin kehittämään. Tietyllä tavalla tärkeää oli kysyä, miksi kestävä kehitys oli niin häilyvä, eikä sitä mikä on kestävä kehityksen merkitys.⁸⁴ Täysistunnon keskusteluissa puhuttiin 2000-luvun uudistuneesta merkityksestä jolloin kestävä kehityksen katsottiin perustuvan tasaiseen taloudelliseen kasvuun.⁸⁵

Kyseistä seikkaa on mielenkiintoista pohtia tarkemmin. Lähdeaineisto on jo tähän mennessä pystynyt osoittamaan, että kestävä kehitys oli lähtenyt pääasiallisesti ympäristöllisistä seikoista kehittymään eteenpäin. Kaiken toiminnan alkupisteenä olivat ympäristölliset seikat, minkä jälkeen myös muita yhteiskunnan osatekijöitä oli otettu mukaan käsitteen määrittelyyn. Toisaalta konferenssien edetessä aina jokin uusi aspekti oli tiedostettu mukaan ympäristöllisten seikkojen kohdalla. Edellä mainitun

⁸¹ Kts. esim. Jacob 1996, 12.

⁸² Raviranth & Sathaye 2002, 232.

⁸³ Jacob 1996, 4–7; Dale 2002, 21, 52.

⁸⁴ Jacob 1996, 6, 18.

⁸⁵ A/57/PV.15, 18.9.2002, Aksoltan Ataeva, ulkoministeri, Turkmenistan.

päätelyprosessin jälkeen on mahdollista todeta, että kestävä kehitys oli oman aikansa tuote. Vaikka voidaankin sanoa, että moderni kestävä kehitys oli lähtenyt eteenpäin Bruntlandin komission määritelmästä, kestävä kehitys omasi monia erilaisia merkityssuhteita. Silti kaikki määritelmät jollakin tavalla vaikuttivat liittyvän meidän haluihimme ja maapallon kykyyn antaa meille se, mitä haluttiin. Leicesterin yliopiston maantieteilijöitä Colin Williamsia ja Andrew Willingtonia mukaillen kestävä kehitys olisi siis saavutettavissa silloin kun sosiaaliset vaatimukset pienuivat sen verran, että maapallon kapasiteetti tulisi ne kestäämään.⁸⁶

Kestävä kehitys oli mahdollista jakaa vahvaan ja heikkoon määritelmään myös Williamsin ja Willingtonin mukaan. Heidän mielestään kestävä kehityksen hauraampi merkitys oli ihmiskeskeinen lähestymistapa ihmisen ja luonnon suhteeseen. Sen mukaan ihminen oli irrallaan luonnosta, jolloin luontoa oli mahdollista käyttää omaksi hyväkseen. Kyseisessä tilanteessa se hyödyttäisi yhteiskuntaa ja sen asukkaita. Samalla sen tarkoituksena oli luoda mahdollisimman suuri taloudellinen kasvu maailmassa. Heikon kestävä kehityksen ytimessä on siis implisiittinen optimismi, jonka mukaan ihmiset pystyivät löytämään ratkaisun jokaiseen ympäristölliseen ongelmaan. Esimerkiksi teknologian avulla ihmisillä olisi mahdollisuus pystyä manipuloimaan maapallon kantokykyä. Vahvan kestävä kehityksen edustajat taas pyrkivät muuttamaan vaatimuksia, joita esitettiin maapallolle. Heille kestävä kehityksen heikko määritelmä oli enemmän kehityksen kestäväksi tekemistä eikä ympäristön kestäväksi tekemistä. Vahva määritelmä kritisoi myös taloudellisen kasvun ideaalia.⁸⁷

Professori Ann Dale mallintaa kestävä kehityksen sosiaalisten, ympäristöllisten sekä taloudellisten käskyjen tai kehotusten kautta, joihin liittyi demokraattiset järjestykset sekä yhteiset arvot, bioversiteetti sekä perustarpeiden tyydyttäminen. Hänen mielestään kaikkien käskyjen yhdistäminen on tärkeää, koska kestävä kehitys oli kontekstisidonnainen. Hänen mielestään on tärkeää muistaa kestävä kehityksen monisyisyys ja se, että kaikkea ei ole mahdollista säilyttää.⁸⁸ Hän jatkaa myös toteamalla, että kestävä kehitys ei ollut itsekään ilmiönä täysin valmis, minkä todisti jatkuvasti muuttuva maailma. Professori Dale katsoo, että kaikki asiat liittyivät yhteen, jolloin syntyi aina uusia yhteyksiä ja ongelmia, joita olisi tärkeä oppia ratkaisemaan.

⁸⁶ Williams & Willington 2004, 100.

⁸⁷ Williams & Willington 2004, 100–102.

⁸⁸ Dale 2002, 35–37.

Kestävään kehitykseen liittyvää toimintaa on tärkeää osata katsoa oikean linssin läpi. Tällä estettäisiin jo lukuisten yritysten uudet epäonnistumiset.⁸⁹

Tämän vuoksi Maailmanpankin tutkijalla Tatayana Soubotinan mukaan kehitys oli tärkeää määritellä muun kuin taloudellisen kasvun mittareilla. Hänen mukaansa kehityksen oli tärkeää tasapainoilla myös sosiaalisten ja ympäristöllisten seikkojen sektoreilla. Tietyllä tavalla kehitys oli siis opettava kehityskulku taloudellisten, sosiaalisten sekä ympäristöllisten seikkojen yhteistoiminnasta. Samalla kehitys käsitteenä oli mahdollistaa ymmärtää eri tavoin eri konteksteissa.⁹⁰ Esimerkiksi eri valtiot eri historiallisissa taustoissaan ymmärsivät kehityksen poikkeavilla tavoilla. Tämän vuoksi YK:n asiakirjat olivat erityisen hedelmällinen aineisto ajateltaessa kestävästä kehityksestä ja sen muotoutumista. Toisaalta pohdinnan arvoista on se näkykö YK:n asiakirjoissa vain keskusteluiden ja eriävien mielipiteiden kompromissi. Periaatteessa kaikki puhujat puhuivat samasta asiasta, mutta tarkoittavat ja ymmärsivät sen eri tavoin, joka saattoi kuitenkin luoda erinäisten mielipiteiden diversiteetin. Kuitenkin esimerkiksi tutkija Alan Grainger kritisoi ajatusta siitä, että kestävästä kehityksestä oli mahdollista pitää taloudellisenä sekä ympäristöllisenä diskurssina, joita hänen mielestään olisi mahdotonta edes yhdistää. Molemmilla puolilla oli hänen mielestään omat näkemyksensä asiasta. Tämän vuoksi Alan Graingeria kiinnostaa se, millä tasoilla kestävästä kehityksestä olisi mahdollista edes todentaa.⁹¹

John Dryzekilla on varsin erilaiset käsitykset kestävästä kehityksestä. Hän katsoo, että kestävä kehitys käsitteenä oli ollut suosittu, koska se yhdisti diskurssit, jotka koskivat ympäristöasioita globaalisti sekä paikallisesti samalla kun ne olivat yhteydessä taloudellisen ja kehityksen päämääriin.⁹² Hänen mielestään kestävä kehitys ei ollut pelkkä saavutus, joka oli kangistunut tiettyihin rakenteisiin, joilla pystyisi saavuttamaan kollektiivisesti haluttuja lopputuloksia. Tämän vuoksi John Dryzek pitää kestävästä kehityksestä diskurssina, ei käsitteenä. Hän onkin ajoittanut kestävästä kehityksestä diskursseja ja sisältöjä. Hänen mielestään 1970-luvulta lähtien kestävä kehitys oli ollut kolmannen maailman radikaali diskurssi, joka koski esimerkiksi kestävien energiamuotojen hallintaa. Samalla John Dryzek huomioi myös sen, että kaikki eivät olleet hyväksyneet Bruntlandin komission määritelmiä. Esimerkiksi mielipiteet siitä,

⁸⁹ Dale 2002, 40–41, 72.

⁹⁰ Soubotina 2004, 1.

⁹¹ Grainger 2004, 20, 59.

⁹² Dryzek 2005, 143.

mitä ihmiset todella tarvitsivat, vaihtelivat. Käytännössä tämä tarkoitti kysymyksiä sen puolesta, mikä oli kestävä ja mikä ei.⁹³

Täysistuntojen puhujat määrittivät kestävän kehityksen juuri omien maiden epäkohtien kautta. Varsin mielenkiintoista olikin se, että jos kestävä kehitys käsitteenä oli epätarkka ja monia merkityksiä omaava, miten kukaan pystyi keskustelemaan siitä rakentavasti, jos kaikki ymmärtävät sen eri tavalla. Tietyllä tavalla tämä on luonteenomaista poliittisille keskusteluille, koska se tuo esille myös ideologiset seikat. Näiden tietojen pohjalta oli vaikeaa määrittää sitä, oliko yhtä ainoa mahdollista määrittelyä edes mahdollista löytää. Seikka huomioitiinkin vielä vuonna 2002 täysistunnoissa, jossa esimerkiksi Chilen ulkoministeri Maria Valenzuela totesi: ”Johannesburgin maailmankokous vahvisti uskoani siitä, että meidän on vielä tehtävä töitä, jotta peruskäsitteiden konsensus saavutettaisiin.”⁹⁴

Hän katsoi siis, että monet käsitteet ymmärrettiin eri tavoin ja vaikeuttivat kansainvälisen yhteisön toimintaa. Tutkija Alan Grainger on asiasta samaa mieltä ja hän halusi myös selkeyttää kestävän kehityksen käsitteeseen, jolloin sitä olisi tehtävä selkeämmäksi. Hänen mielestään ei tiedetty mistä siinä todella oli kysymys.⁹⁵

Tätä kysymystä oikeuttaa se ajattelu, että kestävä kehitys todella oli diskurssi eikä käsite. Tutkija John Dryzekin mukaan rikkaat maat olivat unohtaneet tasavertaisuuden, mikä omalla tavallaan ruokki kehittyvien maiden eriäviä mielipiteitä liittyen kehitykseen. John Dryzek ei kuitenkaan nähnyt tilannetta toivottamana, koska hänen mielestään köyhimmät maat olivat huomanneet WSSD:ssä, että ympäristöongelmia ei enää pidetty rikkaiden etuoikeutena vaan, kansainvälisessä yhteisössä tiedostettiin se seikka, että kaikilla oli samoja ongelmia.⁹⁶ Tiivistetysti WSSD ja aiemmat YK:n ympäristökonferenssit näyttivät, että kestävän kehityksen käsitteen voitiin sanoa sulautuneen kansainväliseen yhteisöön ja sen diskursseihin, joista oli nähtävissä eriäviä mielipiteitä.

Kestävä kehitys linkittyi siis prosessin ideaan, joka oli yksi nykymailman voimakkaimpia huomioita. Samalla kestävään kehitykseen nivoutui tietynlainen

⁹³ Dryzek 2005, 143–146.

⁹⁴ ”The Johannesburg Summit confirmed my belief that we must work towards consensus on basic concepts.”A/57/PV.5, 13.9.2002, Maria Soledad Alvear Valenzuela, ulkoministeri, Chile.

⁹⁵ Grainger 2004, 9.

⁹⁶ Dryzek 2005 147–149.

retorinen vakuuttelu siitä, että kaikki tarpeellinen taloudellinen kasvu, ympäristön konservoiminen ja sosiaaliset oikeudet oli mahdollista saavuttaa. Kestävä kehitys voitiin siis nähdä myös yhtenä diskurssin muotona ja kokeiluna, joka mahdollisti tarkastelun sille, mitä oli ylipäänsä mahdollista tehdä kestävän kehityksen nimissä.⁹⁷

Koska kestävä kehitys oli niin monimuotoinen käsite, oli varmaa, että sen mittaamiseen tarvittiin erilaisia mittareita tai indikaattoreita määrittelemään sen toimimista. Esimerkiksi aiemmin kehitystä oli mitattu bruttokansantuotteen mukaan, jolloin oli tiedostettu se seikka, että tarkkailu tarvitsi myös sosiaalisten sisältöjen mukaantuloa. Mahdollisia tarkastelunäkökulmia on monia, mutta yksi mahdollisuus oli tarkastella toimintojen vaikutusta ympäristöön, sosiaalisiin vaikutuksiin sekä taloudellisiin menoihin. Kysymys indikaattoreista oli kuitenkin vaikea, koska esimerkiksi ympäristön tilan tarkkailuun tarvittiin tarkkailua, jolloin indikaattoreiden vertailu oli tärkeää. Vaikeaksi vertailun teki kuitenkin kysymys siitä millä perusteilla indikaattoreita arvioitiin, koska oli tärkeää tietää mitä mitattiin miksi.⁹⁸

Asian teki mielenkiintoiseksi se, että tiesikö kukaan miten kehitystä ja esimerkiksi varallisuutta oli mahdollista arvioida tai miten sosiaalista pääomaa tai luonnonresursseja oli mahdollista arvottaa. Paljon helpompaa oli sanoa mitkä maat olivat rikkaita ja mitkä köyhiä. Luonnollisesti tämän vuoksi monilla valtioilla oli omat käsityksensä siitä, mitä kehitys oli ja miten he omaa politiikkansa priorisoivat kehitystä saavuttaakseen.⁹⁹

Kuitenkin monien tutkijoiden pohdinnat osoittavat, että kestävä kehitys voitiin pitää tietynlaisena muotikäsitteenä, jota poliitikot käyttivät. Se oli saanut monia ympäristöllisiä, sosiaalisia ja taloudellisia merkityksiä, jotka joko sulautuivat yhteen tai vetivät näkemyksiä erilleen. Käsitteen hajanaisuus osoitti myös miten kansainvälinen yhteisö ei ollut löytänyt käsitteestä konsensusta. Tämä seikka leimasi varmasti myös yleiskokouksen keskusteluita.

⁹⁷ Dryzek 2005 156–158.

⁹⁸ Rogers et al. 2007, 106-107; Raviranth 2002, 227.

⁹⁹ Soubotina 2004, 7.

2.2 Johannesburg uuden toivon areenana

Kestävän kehityksen maailmankokous (*The World Summit on Sustainable Development, WSSD*) pidettiin 26.8 - 4.9.2002 Johannesburgissa, Etelä-Afrikassa. Maailmankokouksen tarkoituksena oli päättää kymmenvuotinen tarkkailujakso koskien Rion päämäärien toimeenpanoa sekä uudelleen herättää kestävän kehityksen henki. Arvioitaessa kestävän kehityksen maailmankokousten merkitystä oli mahdollista todeta, että siinä missä *Earth Summit* sai kansalaisyhteiskunnan mukaan päätöksentekoon, WSSD aikana hallinnasta oli tullut globaalia. Kestävä kehitys oli tunkeutunut paremmin ihmisten tietoisuuteen.¹⁰⁰ Asia oli tärkeä, koska yleisesti oltiin sitä mieltä, että Rion tavoitteista oltiin jääty kauas.¹⁰¹

WSSD:n kolmeksi peruspilariksi määriteltiin köyhyyden pois kitkeminen, ympäristönsuojelu taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen avulla sekä kestävämmien kulutus- ja tuotantotapojen muuttaminen. Kestävän kehityksen kolme pääpilaria hyväksyttiin sellaisenaan, vaikka ennen kokousta oli ollut suuria toiveita siitä, että käsittelyssä keskityttäisiin vain tiettyihin tarkasti rajattuihin asiakokonaisuuksiin, jotka helpottaisivat kestävän kehityksen toimeenpanoja. Silti yksityiskohtaisen ohjelman luominen oli vaikeaa toteuttaa. Maailmankokous pyrki kuitenkin keskittymään erityisesti veteen ja hygieniaan, terveyteen, maanviljelykseen sekä biodiversiteettiin, siis niin sanottuihin *WEHAB*- aiheisiin. (Water, environment, health, agriculture, bioersity). Lopulta kyseisistä asiakokonaisuuksista tuli maailmankokouksen keskusteluiden temaattisia pohjia.¹⁰²

Johannesburgin maailmankokous kesti kaksi viikkoa. Kokouksen ensimmäisellä viikolla äänessä olivat virkamiehet ja toisella viikolla kokousta johtivat valtioiden päämiehet. Kokouksessa oli mukana myös monia epävirallisia sateenvarjotahoja, jotka keskustelivat kestävään kehitykseen liittyvistä teemoista.¹⁰³ Pääkokousten lisäksi Johannesburgissa järjestettiin myös seminaareja, näyttelyitä ja paneelikeskusteluita, joihin osallistui NGO:oiden, hallitusten ja YK:n toimielinten henkilöstöä. Tapauksen

¹⁰⁰ Saunier & Meganck, 2007, 4.

¹⁰¹ *Report of the World Summit on Sustainable Development*, 8; Bigg 2004, 7; Saunier & Meganck, 2007, 4.

¹⁰² *Report of the World Summit on Sustainable Development*, 8; Bigg 2004, 7.

¹⁰³ Rogers et al. 2007, 355.

pääkeskustelunaiheina olivat hyvä hallinto, vesi ja sanitaatio, yhteistyösuhteet, etelä-etelä -suhteet, työttömyys sekä liiketalouteen liittyvät seikat.¹⁰⁴

Kokouksen neuvotteluiden konkreettiset tulokset oli 54 -sivuinen toimintasuunnitelma (*Johannesburg Plan of Implementation, JPOI*), joka pohjasi Riossa ja siitä eteenpäin tehtyihin saavutuksiin liittyen kestäväan kehitykseen.¹⁰⁵ Samalla se vahvisti YK:n vuosituhajulistuksen tavoitteita ja antoi selkeät prioriteetit tulevalle työlle.¹⁰⁶ Kokouksen poliittisena julkilausumana syntyi myös *Johannesburg Declaration on Sustainable Development*, jossa maailman johtajat sitoutuivat: “ [...] nopeuttamaan sosio-ekonomisten sekä ympäristöllisten päämäärien saavuttamista sovittujen aikataulujen mukaisesti.”¹⁰⁷ WSSD oli merkittävä myös siltä osin, että siellä solmittiin uusia yhteistyösuhteita vahvistamaan etenkin *Agenda 21*- periaatteita.¹⁰⁸

Todellisuudessa kaikki ei kuitenkaan sujunut mutkattomasti. Itse toimintasuunnitelma oli mutkikkaiden neuvotteluiden tulos, ja se oli vähällä kaatua viimeisessä valmisteleavassa kokouksessa ennen Johannesburgia. Se saapui Etelä-Afrikkaan monet avainkysymykset ratkaisematta, ilman aikatauluja tai uusia tavoitteita, joiden avulla kestäväa kehitystä pystyttäisiin paremmin ymmärtämään. Raivoisia neuvotteluita vaati esimerkiksi kysymys ilmastonmuutoksesta.¹⁰⁹ Kritiikistään huolimatta toimeenpanosuunnitelma ei ollut täysin arvoton, koska se sisälsi uusia aloitteita, vaikka monet sen sisältämistä seikoista olivatkin vain vuosituhajulistuksen tavoitteiden toistoa.¹¹⁰ Yksi maailmankokouksen tärkeimmistä saavutuksista oli ymmärrys siitä, että kestäväa kehitystä oli mahdollista ja tehokasta viedä eteenpäin myös alueellisella tasolla.¹¹¹

Kokouksen lopputulos ei kuitenkaan ollut aivan niin selkeä kuin alustavasti oli toivottu. Koska valtioiden päämiehet eivät olleet valmistautuneet hyvin teknisiin pohdiskeluihin

¹⁰⁴ Rogers et al. 2007, 355.

¹⁰⁵ *Report of the World Summit on Sustainable Development* 2002, 8.

¹⁰⁶ Huimasalo 2003a, 13.

¹⁰⁷ “[...] to expedite the achievement of the time-bound socio-economical and environmental targets”

McHarry 2005, 11.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ McHarry 2005, 23.

¹¹⁰ Prouk 2004, 28.

¹¹¹ Rogers et al. 2007, 355.

liittyen kestäväan kehitykseen, ”making it happen”- keskustelut¹¹² jäivät vain yleiseksi keskusteluksi toimeenpanosuunnitelmasta ja sen täytäntöönpanosta. Vaikka päämiesten tavoitteet jäivät epämääräisiksi, niillä oli silti suurta painoarvoa, joka auttoi toiminnassa eteenpäin.¹¹³

Mauritiuksen pääministeri Anerood Jugnauth arvosti WSSD:n merkitystä ja totesi täysistunnossa: ”Maailmankokous oli kysynyt tärkeän kysymyksen siitä millaisessa maailmassa me sekä tulevat sukupolvet haluamme elää?”¹¹⁴

Joka tapauksessa selvää oli se, että maailmankokouksen jälkimainingeissakaan kestävä kehitys ei ollut pääsuuntana ja paljon oli vielä tehtävä, jotta näin olisi. Guyanan ulkoministeri Samuel Insanally katsoi, ettei kestävä kehitys ollut kansainvälisen yhteisön suurin huolenaihe.¹¹⁵

Toinen komitea otti myös kantaa Johannesburgin maailmankonferenssin funktioon. Talous - ja sosiaalineuvoston edustaja Nitin Desai näki WSSD:n olleen erilainen verrattuna Rioon, koska se keskittyi vanhojen päätösten toimeenpanoon.¹¹⁶ Kanadan Gary Pringle näki taas WSSD:n kunnianhimoisimpana yrityksenä saada korkeatasoista keskustelua aikaan kestäväan kehityksen kolmesta pilarista.¹¹⁷ Lähdeaineisto kuitenkin todistaa, että kestäväan kehitykseen liittyvät vanhat haasteet tunnustettiin ja niitä pyrittiin ratkaisemaan. Ilmapiiri oli ehkä hieman pettynyt ja WSSD:n tuloksia ei paljoakaan keskusteluissa kiitelty.

Toisessa komiteassa puhuneen Norjan Peter Kolbyn mielestä WSSD tuloksineen oli auttamattomasti jäljessä. Hänen mielestään: “[--]Johannesburgin maailmankokouksen saavutukset oli vat jääneet kauaksi siitä mitä tarvitsisimme vastataksemme ympäristön ja köyhyyden asettamiin haasteisiin¹¹⁸

¹¹² Making it happen oli JPOI:ssa laajasti käytetty ilmaisu, jonka tarkoituksena oli motivoida kansainvälistä yhteisöä todellisiin ponnisteluihin yhteisen hyvän puolesta. *Report of the World Summit on Sustainable Development*.

¹¹³ Rogers et al 2007, 355.

¹¹⁴ ”WSSD addressed the fundamental question of what kind of world we want for ourselves and for generations that are yet unborn.” A/57/PV.4, 13.9.2002, Anerood Jugnauth, pääministeri, Mauritius.

¹¹⁵ A/57/PV.7, 14.9.2002, Samuel Rudolph Insanally, ulkoministeri, Guyana.

¹¹⁶ A/C.2/57/SR.2, 30.9.2002, Nitin Desai, Under-Secretary General of Economic and Social Affairs.

¹¹⁷ A/C.2/57/SR.34, 14.11.2002, Gary Pringle, Kanada.

¹¹⁸ “[...]the results of the Johannesburg Summit had fallen far short of what was needed to meet challenges pertaining to environmental issues and poverty eradication.” A/C.2/57/SR.33, 13.11.2002, Ole Peter Kolby, Norja.

Kolbyn mielestä maailmankokouksen tulosten olisi pitänyt olla paremmat ympäristö - ja köyhyysseikkojen osalta. Vuonna 2002 Norjassa oli käyty tiukkaa kamppailua siitä pitäisikö maan talouspolitiikka kiristää, vaikka se oli yksi varakkaimmista öljymaista. Paradoksaalista olikin se, miten toisaalta Bruntlandin perintöä vaaliva maa oli samalla öljymaa, joka liputti parempien ympäristön olojen puolesta. Hallitus joutui neuvottelemaan asiasta sekä vasemmiston sekä työväenpuolueen kanssa, missä lopulta päästiin molempia osapuolia tyydyttäneisiin lopputuloksiin. Norjassa oli vuonna 2002 vallassa porvaripuolue, työväenpuolueen koettu murskatappion vuoden 2001 vaaleissa.¹¹⁹

Silti Johannesburgin maailmankokouksen jälkimainingeissa YK:ta pidettiin tärkeimpänä kestävän kehityksen takajana. Tämä seikka näkyi Slovenian presidentin Milan Kucanin puheenvuorosta, jossa hän piti YK:n moraalisenä viittana, jolla olisi uudistuksien kautta mahdollisuus pystyä vastaamaan tuleviin haasteisiin.¹²⁰ Ainasojan ja Linnan mukaan Johannesburgin huippukokouksen voitiinkin sanoa olleen viimeinen YK:n megakokouksista, jonka menestys mitattiin osallistuneiden valtion päämiesten lukumäärällä. Sen olikin sanottu jäävän historiaan YK:n suurimpana huippukokouksena.¹²¹

Vaikka Johannesburgin maailmankokousta voitiin pitää yhtenä tärkeimmistä 2000-luvun konferensseista kestävään kehitykseen liittyvänä, oli olemassa muitakin kokouksia, joiden suuntaviivoilla oli suuret vaikutukset yleiseen globaaliin ilmapiiriin sekä suuntaviivoihin, joilla kestävää kehitystä identifioitiin. Vuosi 2002 oli siis tärkeä kestävän kehityksen tematiikkaa ajateltaessa. Tärkeimpiä kokouksia yleiskokouksen toimielinten keskusteluiden pohjalta olivat Monterreyssa pidetty talouskonferenssi *Financing for Development* sekä niin kutsuttu Dohan kehitysagenda (*Doha Round*). Sisällöllisesti Monterreyn konsensus sitoutui lisäämään taloudellista pääomaa kehityksen puolesta. Samana vuonna Dohassa keskusteltiin kehitysapurahoituksesta ja se painotti kehittyville maille tehtyjen kehitysapulupausten pitämistä.¹²² Samalla se kiinnitti huomiota maatalouteen ja sen asemaan maailmantaloudessa sekä siihen, että tariffiesteitä poistettaisiin.¹²³

¹¹⁹ Encyclopedia Britannica.

¹²⁰ A/57/PV.4, 13.9.2002, Milan Kucan, presidentti, Slovenia.

¹²¹ Ainasoja 2003, 4.

¹²² McHarry et al. 2005, 31.

¹²³ Fischer 2003, 20.

Algerian presidentti Abdelaziz Bouteflika vetikin yhteen yllämainittujen konferenssien satoa:

While the process that was launched at Monterrey identified how financing is to be mobilized and financial and technical cooperation for development strengthened, the Johannesburg Summit focused on the priority areas of combating poverty and ensuring sustainable development and international cooperation.¹²⁴

Tutkija Andrew Cooper antaa suoraa kritiikkiä maailmankokouksia kohtaan, vaikka hänen mielestään tärkeimmät kokouksien toimintamallit olivat menneet silti parempaan suuntaan. Kuitenkin hänen mielestään kokousten olisi tärkeää olla avoimempia, jolloin syntyisi uudenlaista diplomatiata. Hän halusi löytää tietynlaisen suvereniteetin kokouksiin, jotka muutoin olivat luoneet monia tulkintoja ja monia lopputuloksia, mitä oli ollut vaikea laittaa käytäntöön. Viimeisinä vuosikymmeninä kestävän kehityksen hyväksi oli tehty paljon multilateraalisia ympäristösopimuksia, joiden avulla kansainvälinen yhteisö oli pyrkinyt kohti kestävästä kehitystä. Kuitenkin monet sopimukset ja uudet toimintamuodot olivat aiheuttaneet monia pettymyksiä, jotka oli mahdollista ulottaa Bretton Woods -instituutioihin asti.¹²⁵

Johannesburgin maailmankokouksen piti olla uusi alku kestävän kehityksen käyttöönotolle. Sen piti toimia foorumina, joka saisi Rion sitoumukset käytäntöön ja toisi uutta kestävän kehityksen hyväksi. Johannesburgin tapahtumat olivat kuitenkin monelle suuri pettymys. Sen toimintamuodot olivat alusta asti riitaisia ja monet kokivat, että se jättää moniin tärkeisiin kysymyksiin vastaamatta. Kansainvälinen yhteisö huomasi pian, että kestävä järjestelmä oli vielä valloillaan ja sen murtamiseksi oli vielä paljon tehtävää.

¹²⁴ “Kun prosessi, joka otettiin käyttöön Monterreyssä tulkitsi sitä miten talouden toimintaa tulisi mobilisoida sekä taloudellista ja teknistä apua vahvistettava, Johannesburgin maailmankokous keskittyi tärkeisiin seikkoihin, jotka koskivat sitä miten köyhyyttä vähennettäisiin ja miten kestävästä kehitystä ja yhteistyötä vahvistettaisiin.” A/57/PV.12, 17.9.2002, Abdelaziz Bouteflika, presidentti, Algeria.

¹²⁵ Cooper 2004, 3–6.

3 Kasvavien epävarmuuksien aika

3.1 Globalisaation kahdet kasvot

Globalisaatio oli tarkastellulla ajanjaksolla ilmiö, johon kiteytyivät kansainvälisen yhteisön huolenaiheet ja toiveet. Toisaalta sitä pidettiin positiivisena asiana, joka vei kehitystä eteenpäin moottorin lailla. Toisaalta se oli seikka, jonka koettiin luovan monia ongelmia valloillaan olleeseen maailmantilanteeseen, jota oli pyritty korjaamaan lukuisten YK:n konferenssin ja maailmankokousten myötä. Toisin sanoen maailma oli ikään kuin jakaantunut kahteen koulukuntaan. Myös Johannesburgin toimintasuunnitelma oli huomionut seikan:

Globalization should be fully inclusive and equitable, and there is a strong need for policies and measures at the national and international levels, formulated and implemented with the full and effective participation of developing countries and countries with economies in transition, to help them to respond effectively to those challenges and opportunities.¹²⁶

Taloustieteilijä Stanley Fischer näkee globalisaation prosessina, joka vei valtioita kohti suurempaa itsenäisyyttä. Se oli moniulotteinen ja eriäviä mielipiteitä herättävä ilmiö. Sen nähtiin liittyvän moniin yhteiskunnan osa-alueisiin, kuten esimerkiksi talouteen. Hänen mukaansa globalisaatio linkittyi myös moniin muihin ei-taloudellisiin seikkoihin, jotka olivat yhtä tärkeitä. Globalisaatio oli siis paljon muutakin kuin taloudellinen ilmiö ja samalla sillä oli suuret ei-taloudelliset seuraukset.¹²⁷

Globalisaatio loi mielenkiintoisen kahtiajaon ajattelumaailmaan. Se oli pienentänyt maailmaa sekä kutistanut maantieteellisiä ja kulttuurisia rajoja. Kuitenkin samaan aikaan oli valloillaan kahtia jaettu todellisuus. Esimerkiksi ilmastonmuutosta koskevaan lainsäädäntöön ja politiikkaan erikoistuneen professori Joyeeta Guptan mukaan kehittyneet maat nauttivat globalisaation tuomasta turvasta ja suostuivat ottamaan kantaa globaaleihin ongelmiin vain siksi, että ne kokivat niiden uhkaavan niiden omaa mukavuuden tilaansa. Maailman toisella laidalla olivat taas kehittyvät maat, jotka

¹²⁶ ”Globalisaation tulisi olla salliva ja oikeudenmukainen. Maailmassa on olemassa myös suuri tarve siihen, että toimenpiteet toimeenpannaan tehokkaasti kehittyvien maiden hyväksi kansallisella ja kansainvälisellä tasolla, jotta voisimme auttaa heitä tehokkaasti kohtaamaan haasteita ja mahdollisuuksia.” *Report of the World Summit on Sustainable Development*.

¹²⁷ Fischer 2003, 2,4.

pyrkivät pysymään kehityksen tahdissa ja mahdollisesti osallistumaan kansainväliseen toimintaan ja päätöksentekoon ja toivomalla, että heidän tilanteensa sen kautta parantuisi. Samalla globalisaatio ilmiönä jakoi väestön sen kannattajiin ja vastustajiin. Globalisaation kannattajat olivat sitä mieltä, että globalisaatio loi vaurautta kaikille ja sekä helpotti kehittyviä maita luomaan kehitystä. Skeptikot olivat taas sitä mieltä, että globalisaatio loi varallisuutta vain yhteiskunnan pintakerroksille eikä sillä ollut mitään tekemistä esimerkiksi taloudellisen kasvun kanssa.¹²⁸ Kyseisistä muodostelmista oli helposti nähtävissä myös jaottelu kehittyviin ja kehittyneisiin maihin, jotka olivat huolissaan globalisaatiota tai maailmantilaa kohtaavista uhkista.

Täysistuntojen yleinen kuva globaalista kehityksestä oli myös varsin kahtiajakoinen ja varsin usein globalisaation vaikutus nähtiin epävarmuutta tuovana asiana, mitä leimasi uusi uhka terrorismi. Karibiassa sijaitsevan Saint Lucian ulkoministeri Julian Robert Hunt koki globalisoituneen maailman näyttäneen nurjan puolensa. Ongelmien ratkaisuna toimisi vain tehokkaampi kestävä kehitys. Yhtenä konkreettisena huolenaiheena hän näki tietynlaisen kehityksen stagnaation: ”On lähes sietämätöntä, että tällä ajanjaksolla, jolla on valloillaan viimeistä huutoa oleva teknologia, tieteelliset ihmeet ja jossa on lennetty avaruuteen, inhimillistä kärsimystä ei ole vielä saatu vähenemään.”¹²⁹

Samalla hän syytti hallituksia sitoutumattomuudesta terveyden edistämistä kohtaan, mikä oli selvästi Rion periaatteiden vastaista.¹³⁰ Saint Lucian tilanne oli vuonna 2002 vaikea. Sen talouden tila oli merkittävästi huonontunut, mihin vaikutti banaaninviennin romahtaminen sekä hiljainen turismikausi.¹³¹ Ulkoministeri koki globaalien tilanteiden lohduttomaksi, koska hän katsoi sitä oman maansa viitekehystä.

Tietynlaisia ongelmia nähtiin myös aiheuttavan se, että rauha, ihmisoikeudet, demokratia, terveys ja koulutus -seikat koettiin ei-universaaleiksi ilmiöiksi, jotka eivät herättäneet yleistä huomiota, vaan kaikki huomio oli kiinnitetty terrorismin torjumiseksi. Tämä oli toisaalta luonnollista Yhdysvaltojen terrori-iskuja silmällä pitäen. Costa Rican ulkoministeri Roberto Faja totesi puheenvuorossaan, että kehitys oli

¹²⁸ Gupta 2007, 21 –22.

¹²⁹ “In this age of cutting -edge technology, scientific miracles and the conquest of space, it is barely conceivable that human misery and suffering are still not decreasing.” A/57/PV.15, 18.9.2002, Julian Robert Hunte, ulkoministeri Saint Lucia.

¹³⁰ A/57/PV.15, 18.9.2002, Julian Robert Hunte, ulkoministeri Saint Lucia.

¹³¹ Encyclopedia Britannica.

pysähtynyt puolitiehen: ”Olemme pysähtyneet puoliväliin taistelussamme luoda parempaa maailmaa.”¹³²

Venezuelan Vicente Vallenilla oli vahvasti sitä mieltä, että globalisaatio oli avannut uusia mahdollisuuksia, mutta ne olivat epätasaisesti jakaantuneet. Hänen mielestään kehittyvien maiden tulisi ehdottomasti toimia tätä kehitystä vastaan. Muulloin kehittyvien maiden ongelmat lisääntyisivät ja niistä tulisi pysyviä. Hänen mielestään järjestelmän on muututtava, jotta kehittyvät maat pääsevät nauttimaan ja hyötymään päätöksenteosta.¹³³ Venezuela oli vuonna 2002 huonojen taloudellisten uutisten keskiössä, vaikka se olikin kuudenneksi suurin öljyntuottaja. Kaiken kaikkiaan maan BKT tippui tarkasteluvuotena runsaasti. Tilanne maassa oli epävarma myös poliittisesti, koska maa oli lakkojen riivaama ja hallituksella oli ollut myös suuria konflikteja opposition kanssa.¹³⁴ Tietyllä tavalla Vicente Vallenilla ei halunnut jäädä kehityksen marginaaleihin.

Ruotsin ulkoministeri Anna Lindh katsoi, että kansainvälinen turvallisuus oli mahdollista saavuttaa vain vahvistamalla demokratiaa ja huomioimalla ihmisoikeudet, poistamalla köyhyys sekä tukemalla kestävä kehitystä.¹³⁵ Tämä lausunto edusti vahvasti ruotsalaista sosiaalidemokraattista diskurssia. Pohjoismaista poliittista rintamaa kestävä kehityksen puolesta vahvisti Suomen ulkoministeri Erkki Tuomioja, joka koki väestönkasvun yhtenä globaalina uhkana, minkä takia olikin vain muutama vuosikymmen aikaa saavuttaa kestävä kehitys. Ihmisten olikin tärkeää opetella elämään yhdessä, koska kukaan ei tulisi pärjäämään yksin globalisoituvassa maailmassa.¹³⁶ Mielenkiintoista on pohtia sitä oliko kyseessä tietynlainen pohjoismainen ideologia, joka perustui hyvinvointivaltion ja universalismin ihannointiin, jolloin sen kautta kestävä kehitystä pyrittiin luomaan kaikille. Pohjoismaita onkin mahdollista pitää yhtenä ympäristöystävällisimmistä alueista ainakin niiden ympäristöohjelmien sekä päästöjen viitekehityksessä.¹³⁷

¹³² “We have stopped half way in our struggle to create a better world.” A/57/PV.15, 18.9.2002, Roberto Tovar Faja, ulkoministeri, Costa Rica. (Puhe on käännetty espanjan kielestä.)

¹³³ A/C.2/57/SR.2, 30.9.2002, Vicente Vallenilla, Venezuela.

¹³⁴ Encyclopedia Britannica.

¹³⁵ A/57/PV.16, 19.9.2002, Anna Lindh, ulkoministeri Ruotsi.

¹³⁶ A/57/PV.6, 14.9.2002, Erkki Tuomioja, ulkoministeri Suomi.

¹³⁷ Ks. esim. Dryzek 2005.

Toisaalta toisessa komiteassa globalisaatio nähtiin myös hyvänä asiana. Singaporen Chok Tong Goh katsoi nimittäin globalisaation luovan myös paljon mahdollisuuksia, kunhan sitä opittaisiin tulkitsemaan oikein. Hän totesi asian tiimoilta seuraavaa:

While globalization posed difficulties, it was recognized that it also presented huge opportunities. What really mattered was learning why some countries had been more successful than others in seizing the opportunities and benefits of globalization.¹³⁸

Hänen mielestään siis yksi tärkeimpiä toimenpiteitä globalisaatiosta hyötymiseksi oli selvittää se, miksi toiset hyötyivät globalisaatiosta enemmän kuin toiset. Singapore oli kokenut vuonna 2001 yhden sen pahimmista lama-ajoista, josta se oli jollakin tasolla toipunut. Singapore oli joutunut pelkäämään myös ulkomaisten suorien sijoitusten menettämistä esimerkiksi Kiinalle.¹³⁹ Tässä valossa Chok Tong Goh halusi tunnistaa globalisaation mahdollisuudet ja samalla pelkäsi Singaporen tippumista uudestaan taloudelliseen kurimukseen.

Clarkin yliopiston professori Barbara Thomas-Slayterin mukaan globalisaation mahdollisuuksiin tarttuminen oli kehittyville maille vaikeaa. Kehittyvät maat olivat riippuvaisia kansainvälisistä talous- ja poliittisista toimenpiteistä, mutta toimintaa vaikeutti epäoikeudenmukaiset valtasuhteet. Rikkaat pystyivät vahvasti kontrolloimaan esimerkiksi kansainvälistä kauppaa, kun taas kehittyvät maat tarvitsivat epätoivoisesti teknologiaa ja avustuksia, jotta he pääsisivät mukaan kehityksen kelkkaan. Tämän vuoksi jokainen tarvitsisi mahdollisuuden vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa yksilöllisesti sekä kollektiivisesti.¹⁴⁰

Globalisaatioon liittyvä turvattomuus oli siis vahvasti yleiskokouksen puheenvuorojen keskiössä. Ann Dalen sanoin yleistä ilmapiiriä olisi ollut mahdollista kuvaila hiljaisen epätoivon tyyssijaksi, mikä johtui siitä, että oli huomattu, että vanhat ratkaisut eivät enää auttaneet. Ihmiskunta ikään kuin eli tosiasioiden kieltämisen ilmapiirissä kun he samalla tuhosivat esimerkiksi ekologista pääomaansa.¹⁴¹ Tietyllä tavalla kansainväliselle yhteisölle oli tullut hyvin selväksi myös se, että kestävä kehitys

¹³⁸ “Vaikka globalisaatio loi suuria uhkia ja vaikeuksia, samalla oli myös huomattu, että se loi myös loistavia mahdollisuuksia. Tärkeää olikin ymmärtää se, miksi toiset maat olivat onnistuneet käyttämään globalisaation luomat mahdollisuudet hyväkseen paremmin kuin toiset. A/C.2/57/SR.5, 1.10.2002, Chok Tong Goh, Singapore.

¹³⁹ Encyclopedia Britannica.

¹⁴⁰ Thomas-Slayter 2003, 11, 13.

¹⁴¹ Dale 2002, 46.

uhkaavat piirteet kuten ilmaston lämpeneminen, otsonikato, bioversiteetin heikentyminen, väestönkasvu ja kulutus olivat erittäin monimutkaisia seikkoja, jotka olivat vuorovaikutuksessa toisiinsa enemmän kuin aiemmin oli oletettu. Tämä loi tilanteen, jossa kaikkiin epäkohtiin oli tärkeää kiinnittää huomiota.¹⁴²

Pakistanin Munir Akram maalasi myös varsin synkkiä kuvia globalisaation tulevista vaikutuksista. Hän totesi:

Only 12 of the 140 developing countries had benefited from the era of globalization when the Washington Consensus had reigned unquestioned. In the rapidly integrating global economy, the poorest countries and the most vulnerable groups within those countries had been increasingly marginalized. While prosperity had grown in some parts of the world, the number of people living in poverty continued to increase in absolute numbers; the rich were getting richer, the poor were becoming poorer. That did not augur well for a stable and prosperous global order in the twenty-first century.¹⁴³

Hänen mielestään nopeasti kasvava globaali talous oli jakanut maailmaa vielä entisestään köyhiin ja rikkaisiin, jolloin se oli kasvattanut kolmannen maailman velkataakkaa.¹⁴⁴ Pakistanin suurin päämäärä kyseisellä ajanjaksolla oli ääriliikkeiden ja terrorismin kukistaminen sekä suurvaltapoliittinen kädenvääntö Yhdysvaltojen kanssa. Vuonna 2002 Pakistanin velka oli kasvanut myös ennätysellisiin mittasuhteisiin.¹⁴⁵ Tällöin Pakistan oli myös tietynlaisissa marginaaleissa, taistelemassa kohti vakautta.

Yleinen kuva globaalista maailmantilasta oli yleiskokouksen täysistunnoissa sekä toisessa komiteassa varsin synkkä, vaikka Johannesburgin maailmankokouksen toivottiin saavuttaneen merkittäviä muutoksia valloillaan olleeseen tilanteeseen. Täysistunnon puheenvuorot arvioivat varsin vahvasti Johannesburgin onnistumisia, jotka linkitettiin vahvasti valloilla olleisiin globaaleihin kehityslinjoihin. Kuitenkin kahtiajako globaalin etelän eli kehittyvien maiden ja teollistuneiden pohjoisen maiden välillä oli selkeä. Täysistunnoissa arviot WSSD:n onnistumisesta muuttaa globaaleja kehityslinjoja noudattelivat samoja linjoja, vaikkakin julkisuudessa Johannesburgin

¹⁴² Dale 2002, 53–54.

¹⁴³ “Vain 12 maata 140:stä oli hyötynyt globalisaation ajanjaksolla Washingtonin konsensuksen hallitessa ilman kyseenalaistamista. Nopeasti integroituvassa globaalissa taloudessa hauraimmat ryhmät maiden sisällä olivat enenemissä määrin marginalisoituneet. Kun varallisuus oli kasvanut, joissakin osissa maailmaa köyhien ihmisten määrä oli lisääntynyt absoluuttisina numeroina; rikkaat rikastuivat ja köyhät köyhtyivät. Se ei tarpeeksi ennakoanut vakaata ja hedelmällistä globaalia järjestystä 2000-luvulla. A/C.2/57/SR.3, 30.9.2002, Munir Akram, Pakistan.

¹⁴⁴ A/C.2/57/SR.3, 30.9.2002, Munir Akram, Pakistan.

¹⁴⁵ Kesäkuussa 2002 velka oli 2,4 biljoonaa Yhdysvaltain dollaria. Encyclopedia Britannica.

maailmankokousta oli pidetty onnistuneempana kuin Rion konferenssia, koska se vahvisti Agenda 21-toimintaohjelmaa, asetti konkreettisia aikatauluja ja päämääriä¹⁴⁶ sekä otti käyttöön toimintasuunnitelman mukaisesti tehtyjen toimien arvioinnin.¹⁴⁷

Palaun varapresidentti Sandra Pierantozzi kuulutti globaalia solidaarisuutta kaikilta:

The position of certain members of this body on fundamental environmental issues also suggest that global solidarity is limited to areas that concern the major powers of the developed world.¹⁴⁸

Hän siis toivoi, että solidaarinen ja globaali maailma ottaisi huomioon myös muidenkin kuin kehittyneen maailman huolet. Maailmanjärjestys ei saisi mennä eteenpäin pelkästään mahtimaiden ehdoilla. Taustaksi on todettava, että Palau oli ollut vakavissa diplomaattisissa kiistoissa sekä Yhdysvaltojen ja Taiwanin kanssa vuonna 2002. Samalla se oli integroitunut lähemmäs Tyynenmeren kauppasuhteita ja pyrki myös avaamaan oman vapaakauppa-alueensa, vaikka se oli aiemmin ollut hyvin riippuvainen esimerkiksi Yhdysvaltojen taloudellisesta tuesta.¹⁴⁹ Tietyllä tavalla Palaun Pierantozzi katsoi, että suuret mahtimaat heiluttivat kehityksen tahtipuikkoa kun muut yrittävät epätoivoisesti pysyä perässä. Hän siis katsoi, että kollektiivinen tahto toimia yhdessä oli hävinnyt globaalista toiminnasta.

Belgian ulkoministeri, reformistipuolueen edustaja Louis Michel syytti rikkaita valtioita tyhjien lupauksien antamisesta suurissa kokouksissa. Hän näki niiden herättävän toivoa, vaikka heti suurien puheiden jälkeen lupaukset unohtuivat ja kaikki asiat pysyivät ennallaan.¹⁵⁰ Belgia oli ollut 1980 - 1990-luvulla vakavien talouskriisien pyörteissä, josta se oli alkanut toipua vasta 2000-luvulla. Sen voitiinkin sanoa olevan erittäin riippuvainen taloudellisesta yhteistyöstä etenkin EU:n kanssa.¹⁵¹

Tietynlainen optimismi Johannesburgin kokouksen onnistumisesta oli silti valloillaan ja sen oletettiin välittyvät myös globaalin maailmantilaan. Marc Ravalomanana totesi:

¹⁴⁶ Toimintasuunnitelman mukaan valtioiden oli määrä laatia strategiat ja aloittaa kestävä kehityksen toimeenpano vuoteen 2005 mennessä. Ainasoja & Linna 2003a, 23.

¹⁴⁷ Dernbach 2002, 3.

¹⁴⁸ Eräiden tämän toimielimen jäsenten mielipiteet koskien ympäristöllisiä seikkoja antavat ymmärtää, että globaali solidaarisuus on rajoittunut vain alueille, jotka huolestuttavat vain kehittyneen maailman johtoa.” A/57/PV.19, 20.9.2002, Sandra Pierantozzi, varapresidentti, Palau.

¹⁴⁹ Encyclopedia Britannica.

¹⁵⁰ A/57/PV.9, 15.9.2002, Louis Michel, ulkoministeri, Belgia. (Puhe on käännetty ranskan kielestä.)

¹⁵¹ Encyclopedia Britannica.

Madagascar hopes that the Summit on Sustainable Development held in Johannesburg a few days ago will give a new impetus to our collective determination to offer all countries an opportunity to develop in a way that benefits their inhabitants, their environment and our shared heritage, the Earth.¹⁵²

Sitaatti oli varsin mielenkiintoinen myös sen pohjalta, miten Ravalomanana arvotti kehityksen tarpeellisuuden eri yhteiskunnan alueille kansalaisiin, ympäristöön, yhteiseen perintöön ja maapalloon. Samalla hän toivoi uudenlaista otetta siihen miten globaalia yhteistyötä olisi mahdollista parantaa. Parlamenttikeskustelut siis toivat esille mielipiteitä jostakin tietystä asiasta, jonka he kokivat tärkeäksi. Ravalomanana arvotti kestävän kehityksen suuntaviivat ja tärkeysjärjestyksen kyseisellä tavalla ja se oli hänen oma tulkintansa kestävän kehityksen sisällöstä. Vuonna 2002 maa oli muutenkin poliittisen kriisin kourissa kahden presidenttiehdokkaan taistellessa vallasta ja äänestystulosten oikeellisuudesta. Kriisillä oli suuret vaikutukset Madagascarin talouden tilaan, ja presidentti Ravalomanan käytös sai Afrikan muut valtiot Madagascaria vastaan.¹⁵³ Ravalomanan lausahdus saattoi olla kyseisestä näkökulmasta katsottuna vain kaunista retoriikkaa, jonka tarkoituksena oli tehdä selväksi hänen omia tarkoitusperiään sekä puhdistaa hänen mainettaan. Tuolloin kestävän kehityksen todellisella esilletuomisella ei ollut mitään tekemistä Ravalomanan todellisten tarkoitusperien kanssa.

Kaiken kaikkiaan siis globaali maailmantila koettiin epävarmuutta lisäävänä asiana, jonka purkamiseksi tarvittaisiin kestävää kehitystä. Puitteet sen luomiselle koettiin kuitenkin vaikeaksi, koska kansainvälisen yhteisön koettiin laiminlyövän tavoitteitaan ja sitoumuksiaan. Johannesburgin maailmankokouksen toivottiin hartaasti muuttaneen kehittyneiden maiden asenteita ja tuovan esiin kestävää kehitystä ja uusia toimenpiteitä sen hyväksi. Kansainvälinen yhteisö oli lähes kaikkiin toimenpiteisiin erittäin tyytymätön, oli kyse sitten globalisaatiosta yleensä tai Johannesburgin maailmankokouksesta erityisesti. Globalisaatiosta puhui kuitenkin vain taloudellisesti tai poliittisesti hyvin heikossa asemassa olevat, josta oli mahdollista päätellä, että he

¹⁵² ”Madagaskar toivoo että kestävän kehityksen maailmankokous, joka pidettiin Johannesburgissa muutama päivä sitten, antaisi uuden virikkeen meidän kollektiiviselle päättäväsyydellemme tarjota kaikille maille mahdollisuuden kehittyä tavalla, joka hyödyttää niiden asukkaita, ympäristöä sekä meidän yhteistä perintöämme, maapalloa.” A/57/PV.4 13.9.2002, Marc Ravalomanana, presidentti, Madagaskar. (Puhe on käännetty ranskan kielestä.)

¹⁵³ Encyclopedia Britannica.

kokivat globalisaation oikeasti vahingolliseksi asiaksi. He rakensivat puheensa oman tilanteensa kautta, jolloin päällimmäisenä asiana esille tuli epätoivo.

3.2 Köyhyys tuo esille talousjärjestelmän puutteet

Jo vuonna 1987 Bruntlandin komissio painotti yhteyksiä taloudellisen kehityksen sekä ympäristönsuojelun välillä, eli sen, että taloudellinen kehitys edesauttoi ympäristön kestävyyttä. Globalisaation voimien jyllätessä talouden integraatiota veivät eteenpäin vahvat trendit, jotka ilmenivät kaupan vapautumisena sekä valuuttamarkkinoiden laajenemisena. Talousjärjestelmää ei voitu kuitenkaan pitää täysin toimivana. Professori Ann Dalen katsoo omien tutkimuksiansa pohjalta, että suurin syy, joka heilutti globaalin maailmantilan tasapainoa, olikin valloillaan oleva liberaali talousjärjestelmä. Hänen mukaansa taloudellisen vapautumisen voitiin nähdä vaarantavan kaikkien järjestelmien rehellisyyden.¹⁵⁴ Tatyana Soubbotinan mukaan oli tärkeää kuitenkin tiedostaa se tosiseikka, miten vaikeaa maiden oli ottaa taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset seikat mukaan toimintaansa ja kehityksen luomiseen. Tärkeää oli tiedostaa myös se, että köyhyys oli yksi tärkeimpiä seikkoja kehityksen tiellä.¹⁵⁵

Taloudellisen järjestelmän suurimpana haasteena oli vähentää köyhyyttä ja se oli ainoa reitti kestävän taloudellisen järjestelmän luomiseen. Tietyllä tavalla talousjärjestelmän toimimattomuus rinnastettiin siihen, miksi köyhyyden poisto oli ollut niin vaikeaa.¹⁵⁶ Köyhyys olikin yksi merkittävin sosioekonominen ulottuvuus liittyen kestäväan kehitykseen. Sen vaikutukset ihmiselämään olivat myös suuret.¹⁵⁷ Köyhyyden pois kitkeminen oli yksi Johannesburgin maailmankokouksen kestävän kehityksen pääpilarista, jonka tiedostettiin lisääntyvän jos elämän muita osa-alueita ei korjattaisi.¹⁵⁸ Samalla se oli linkitetty vahvasti vuosituhajulistuksen päämääriin.

Globaalin köyhyyden voitiin sanoa nousseen kansainvälisen yhteisön huolenaiheeksi globalisaation ensimmäisen vaiheen aikana. Pahimmin tilanne vaikutti kehittyviin maihin, jotka olivat jakaantuneet pieni- ja keskituloisiin. Pääasiallisesti köyhiksi

¹⁵⁴ Dale 2002, 51.

¹⁵⁵ Soubbotina 2004, 10–11.

¹⁵⁶ Ks. esim *Report of the World Summit on Sustainable Development*, 15.

¹⁵⁷ Rogers et al 2007, 219, 257.

¹⁵⁸ McHarry et al. 2005, 37.

määriteltiin ne, jotka elivät alle kahdella dollarilla päivässä kun taas todella köyhyksi luokiteltiin ne, jotka elivät alle dollarilla päivässä.¹⁵⁹

Etiopian Seyoum Mesfin kuvasi köyhyyttä vakavaksi ongelmaksi, joka oli tunnustettavissa sekä pohjoisen, että etelän ongelmaksi:

The eradication of poverty is not only Africa's challenge or only that of the developing world. As was reiterated at the Johannesburg World Summit on Sustainable Development, poverty is the greatest global challenge facing the world. The despair and hopelessness engendered by poverty have implications for the world in general — not only for the people of the South but for those of the North, as well.¹⁶⁰

Etiopia oli kärsinyt konfliktien lisäksi myös taloudellisista vaikeuksista kahvin hinnan romahdettua, joten Mesfinin vetoamus oli ymmärrettävä. Hän oli omassa maassaan nähnyt mitä konfliktit Eritrean kanssa sekä talouden romahdus voivat saada aikaan. Etiopia voitiin luokitella erittäin köyhäksi maaksi edellä olleen jaottelun mukaan.¹⁶¹

Puheenvuorojen kritiikki köyhyyden pois kitkemisen tehottomuudesta oli myös puhujien suoraa kritiikkiä globaalia taloutta ja sen toimintamekanismeja kohtaan. Karibianmerellä sijaitseva Saint Lucian Julian Hunte määritteli talousjärjestelmän suurimmaksi ongelmaksi juuri sen muuttamisen haluttomuuden kuten myös ymmärtämättömyyden siitä, että talousasioissa kehittyvät sekä kehittyneet maat eivät voi mitenkään olla samalla viivalla.¹⁶² Samalla hän kuvasi köyhyyttä seuraavasti:

A large percentage of the population of the developing world lives in degrading poverty, and many are on the brink of starvation and famine. Some 24,000 persons, most of them from the developing world, die each day of hunger. Approximately 12 million people in Southern Africa now face starvation.¹⁶³

¹⁵⁹ Ks. esim. Thomas-Slayter 2003.

¹⁶⁰ ”Köyhyyden poisto ei ole pelkästään Afrikan ongelma, vaan se tunnustettiin myös Johannesburgissa yhdeksi suurimmista haasteista maailmassa. Epätoivolla ja toivottomuudella on vaikutuksia maailmaan yleensä. Se ei koske pelkästään etelän kansoja, vaan myös pohjoisen. A/57/PV.15, 18.9.2002, Seyoum Mesfin, ulkoministeri Etiopia.

¹⁶¹ Goldin & Reinert 2007, 46; Encyclopedia Britannica.

¹⁶² A/57/PV.15, 18.9.2002 Julian Robert Hunte, ulkoministeri Saint Lucia.

¹⁶³ ”Suuri prosentuaalinen osuus kehittyvien maiden ihmisistä elää köyhyydessä ja monet on tuomittu näkemään nälkää. Noin 24 00 ihmistä, joista suurin osa on kehittyvistä maista, kuolee päivittäin nälkään. Keskimäärin 12 miljoonaa ihmistä Etelä-Afrikassa näkee nälkää.” Ibid.

Hunten kuva köyhyiden tilanteesta ei ollut sen parempi kuin Mesfinin. Hän tehosti lausuntoaan myös antamalla tarkkoja lukuja köyhyiden tuhoista. Saint Lucia oli myös kärsinyt pahoista talousongelmista vuonna 2002, joten hänkin tiesi mistä olla huolissaan. Saint Lucian tilanne taloudellisesti oli kuitenkin hieman parempi kuin Etiopian ja voitiin sijoittaa keskituloisiin maihin (*middle-income countries*).¹⁶⁴ Tadzikistanin ulkoministeri Talbak Nazarov kontekstoi köyhyiden poistamisen tärkeyden myös valloillaan olleeseen maailman tilanteeseen toteamalla:

It is impossible to achieve the goals of sustainable development unless the economic component of globalization is given due attention and discrimination in economic relations is eliminated. In an environment where wealthy countries benefit from globalization and continue to get richer, while poor countries get poorer, social tensions increase and cause political extremism, including the most extreme form — namely, terrorism.¹⁶⁵

Sitaatti selkeästi osoittaa, että Nazarovin mielestä se, että rikkaat rikastuvat ja köyhät köyhtyvät, loi uutta uhkaa mahdollisille ääriilikeille esimerkiksi terrorismin muodossa. Tadzikistan oli myös itse omien sisäisten ongelmien uhri ja se oli riippuvainen talousavusta, joka hieman helpotti maan tilannetta. Sisällissodan jälkeinen rauhan palaaminen oli myös vaikeaa, ja se oli lisännyt levottomuuksia maassa. Vuonna 2002 se liittyi kansainväliseen terrorisminvastaiseen järjestöön konsultoituaan Venäjää. Samalla Tadzikistanilla oli suuri työ suojella omaa Afganistanin rajaansa.¹⁶⁶ Lähdeaineiston tuottamassa valossa Nazarovin huoli köyhydestä ja taloudellisesta tilanteesta oli ymmärrettävä, koska sitä vaikeutti konfliktiarka konteksti. Tadzikistan oli yksi köyhimpiä maita maailmassa.¹⁶⁷

Kestävä kehitys pystyi olemaan lääke köyhyiden vivahteita vastaan, minkä avulla maailman tilannetta oli mahdollista parantaa. Tehokasta köyhyiden poistoa pidettiin yhtenä keinona taistella terrorismia vastaan ja yleisesti oli tiedostettu se tilanne, että rauha ja kehitys kulkivat käsi kädessä. Kestävän kehityksen tunnustettiin olevan implisiittinen keino saavuttaa rauhaa ja turvallisuutta. Köyhiä oloja pidettiin

¹⁶⁴Goldin & Reinert 2007, 46. Encyclopedia Britannica.

¹⁶⁵ ”On mahdotonta saavuttaa kestävän kehityksen päämääriä ilman, että globaalit talouden suhteet huomioidaan ja taloudellinen syrjintä poistetaan. Tilanteessa, jossa varakkaat maat hyötyvät globalisaatiosta ja jatkavat rikastumista samalla kun köyhät köyhtyvät sosiaaliset jännitteet kasvavat ja aiheuttavat poliittista radikalismia, mukaan luettuna sen radikaalein muoto -terrorismi. A/57/PV.15, 18.9.2002, Talbak Nazarov, ulkoministeri, Tadzikistan. (Puhe on käännetty venäjän kielestä.)

¹⁶⁶ Encyclopedia Britannica.

¹⁶⁷ Goldin & Reinert 2007, 56.

epävakauksien laukaisijana. Tämän takia yleiskokouksen puheenvuoroissa nähtiin, että luomalla kestävästä kehitystä joka puolelle maailmaa siitä olisi mahdollista tehdä parempi paikka elää. Asiaa vaikeutti kuitenkin se, että ilman kestävästä kehityksen päämäärien ja tarkoitusten tunnustamista siitä ei olisi hyötyä.¹⁶⁸ Konfliktien ja rauhan yhteydet näki myös Irlannin ulkoministeri Brian Cowen seuraavassa lausunnossaan:

Sustainable development focused on poverty eradication is the most powerful instrument which the international community has to address the long-term root causes of conflict and to promote peace.¹⁶⁹

Lausunnosta näkyi selkeästi myös Irlannin historiaa pitkään sävyttäneet taloudelliset ja ideologiset seikat, jotka olivat pitkään aiheuttaneet levottomuuksia. Irlantia voitiin silti pitää sotilaallisesti puolueettomana valtiona.¹⁷⁰

Kansainvälisellä yhteisöllä oli kuitenkin olemassa toimintatapoja, jolla köyhyyttä ja turvattomuutta olisi mahdollista parantaa. Yksi tärkeimmistä avun muodoista oli kansainvälinen kehitysapu, ODA (*Official Development Aid*), joka käsittää 0,7 % kehittyneiden maiden bruttokansantuotteesta. Sitä maksetaan vuosittain. Rahallisen avun ohella kehittyneet maat tarjoavat teknistä osaamistaan kehitysmaiden avuksi.¹⁷¹ ODA:a on mahdollista pitää yhtenä vanhimpana avun muotona kansainvälisen yhteisön kesken, ja sitä oli mahdollista myöntää joko lainana tai apurahana. Lainan muodossa ollessaan sen tulee noudattaa tiukkoja rajoitteita liittyen esimerkiksi lainan korkoihin. Rahaa on mahdollista siirtää suoraan erilaisten organisaatioiden kautta tai kehittyneiden maiden kontribuutiona erilaisille suurille järjestöille kuten Maailmanpankille, joka allokoisi resurssit uudelleen.¹⁷²

ODA:n merkitys taloudellisen helpotuksen tuottajana oli kuitenkin tiedostettu pitkän aikaa. Jan McHarryn et al. mukaan esimerkiksi jo *Agenda 21* korosti, että ODA:n tulisi olla päälähde kehitysmaiden kehityksen rahoittamiseksi, minkä epäonnistuminen huomattiin Johannesburgissa. WSSD huomioi kuitenkin velan helpotukset sekä peruuttamiset yhdeksi keinoksi kestävämmien velkataakkojen voittamiseksi ja sen

¹⁶⁸ Dernbach 2001, 16.

¹⁶⁹ ”Kestävä kehitys, joka keskittyy köyhyyden kitkemiseen, on vahvin työkalu, joka kansainvälisellä yhteisöllä on tarttua pitkäaikaisiin konfliktien syihin sekä edistää rauhaa.”A/57/PV.5, 13.9.2002, Brian Cowen, ulkoministeri Irlanti.

¹⁷⁰ Encyclopedia Britannica.

¹⁷¹ Dernbach 2001, 13.

¹⁷² Labonte 2004, 116.

seikan osalta Johannesburgissa käytiinkin vaikeat neuvottelut. Ympäristöasioihin vahvasti erikoistunut asiantuntija ja tutkija Andrew Simms katsoo kuitenkin velat vallan ja politiikan manifestaationa, jota pelattiin pelin tavoin. Hän näkee esimerkiksi että, ilman puuttumista esimerkiksi ilmastonmuutokseen talouden ongelmia ei olisi mahdollista selvittää.¹⁷³ Tilanne korosti jälleen vahvasti kestävän kehityksen kehämäisyyttä.

Maailmanpankin tutkija Tatyana Soubbotinan mukaan ODA on ainoa rahoitusmahdollisuus maille, jotka eivät pystyneet muuten saamaan suoria ulkomaisia sijoituksia maahansa. Silti ODA-osuudet eivät olleet lähelläkään sitä mitä kehittyneet maat odottivat.¹⁷⁴ Ehkä yksi syy avustusten vähäisyyteen on lahjoittajamaiden pelko siitä, että heidän rahansa eivät koskaan tavoittaisi niitä, jotka sitä eniten tarvitsivat vaan, että ne menivät korruptoituneiden virkamiesten taskuihin.¹⁷⁵

Filippiinien Blais Opte tuki näkemystä:

The uneven spread of opportunities for the creation of wealth, and the increasing income inequality within and between countries, have pushed larger numbers of people to the margins of existence. [...] We need to reverse the decline in official development assistance, which remains below the target of 0.7 per cent of gross national product. But we should also not lose sight of the fact that, aside from increased funding sources for developing countries, the flip side of the development coin should be greater restraint.¹⁷⁶

Taloudellinen kehitys koettiin masentavaksi myös kasvaneiden varallisuuserojen takia pohjoisen ja etelän välillä. Opten mielestä tärkeintä oli rohkaista avustajamaita nostamaan ODA -osuuksiaan, koska ne olivat varsin kaukana 0,7 % ihanteesta.

¹⁷³ McHarry et al. 2005, 123; Simms 2005, 83,87.

¹⁷⁴ Labontella oli nimetä syitä siihen miksi ODA oli toimimaton. Hänen mielestään oli virhe, että maksuosuudet menivät suoraan velanmaksuun velkahelpotusten puuttuessa. Sen vuoksi vain pieni osa ODA:sta oli mahdollista käyttää terveydenhuoltoon. Samalla ODA -järjestelmän toimivuus vaatii sitoutumista tiettyihin, ennalta määriteltyihin tarkoituksiin. Labonte oli myös sitä mieltä, että ODA-osuudet olivat kaikista puheista huolimatta pääasiassa pienentyneet.¹⁷⁴

¹⁷⁵ Soubbotina 2004, 99–101.

¹⁷⁶ Epäreilut mahdollisuudet saavuttaa varallisuutta sekä epäoikeudenmukaisuudet trendit toimeentulon kertymisessä on vienyt moni ihmisiä olemassaolon marginaaleihin. [...] Meidän on muutettava talouden laskusuhdanne, joka koskee kansainvälisen kehitysavun osuuksia, joka on vaaditun alle 0,7% ulkopuolella. Mutta meidän ei silti pitäisi unohtaa sitä tosiasiaa, että välittämättä kasvaneista rahoitusmahdollisuuksista huolimatta meidän tulee suitsia kehityksen huonoja vaikutuksia tehokkaammin. A/57/PV:13, 17.9.2002, Blas Opte, ulkoministeri, Filippiinit.

Philippiinit oli kuitenkin kasvanut hieman vuoden 2002 tilanteesta, mutta silti Opte näki sen tarpeelliseksi avunmuodoksi.¹⁷⁷

Kuwaitin edustaja sheikki Al-Sabah halusi myös parannusta kehitysapupolitiikkaan:

Perhaps on of the pressing demands at present to shore up the economic structures of the developing countries is that the developed nations fulfill their obligation to provide meaningful financial and technical aid to the developing world.¹⁷⁸

Hän halusi, että kehittyneet maat täyttäisivät sitoumuksensa ja antaisivat tarvittavaa taloudellista ja teknistä tukea sitä tarvitseville. Sitaatista oli nähtävissä omanlaista solidaarisuutta, koska esimerkiksi vuonna 2002 Kuwaitin öljyteollisuus kukoisti erinäisten maailmanpoliittisten tapahtumien myötä. Esimerkiksi Persianlahden sodan takia nousseet öljynhinnat nostivat maan varallisuutta. Polttoaineteollisuus oli silti osittain kriisissä, joidenkin teollisuudessa sattuneiden onnettomuuksien takia.¹⁷⁹

Maailmanpankin edustaja ja virkamies James Wolfensohn näki ODA:n kehityksen katalysaattorina, jonka tielle oli sattunut onnistumisia ja epäonnistumisia. Tämän vuoksi talousavun ympärille oli tärkeää luoda sitoutumista, jotta siitä olisi apua. Köyhyys oli osattava laittaa kontekstiin ja tarkastella sen luomia puutteita sen elämän osa-alueilla. Samalla parempaa ilmapiiriä olisi tärkeää luoda sekä ottaa kehittyvät maat mukaan päätöksentekoon.¹⁸⁰ James Wolfensohnin mukaan tärkeää oli löytää uusia työkaluja siihen, miten talouskasvua voisi saavuttaa ja miten sitä tulisi ymmärtää. Yksi tärkeimmistä ODA:aan liittyvistä oivalluksista olikin se, että talousapu toimisi vain mailla, joilla oli vakaa poliittinen tilanne ja instituutiot.¹⁸¹ Tietyllä tavalla tämä oli mielenkiintoinen huomio. Tämä oletamus käytännössä vie todellisen pohjan siltä, että kehittyvillä mailla olisi, ilman vakaita oloja, millään tavalla hyötyä kehitysavusta. Kuitenkin kehitysapu oli suoraan kohdistettu niille, jotka apua tarvitsivat ja sen piti auttaa kaikkia hädässä olevia.

¹⁷⁷ Encyclopedia Britannica.

¹⁷⁸ "Nykypäivän ehkä yksi suurin vaatimus kehittyvien maiden taloudellisten rakenteiden tukemiseksi on se, että kehittyneet maat täyttävät velvollisuutensa antaa taloudellista ja teknistä tukea kehittyville maille." A/57/PV5, 13.9.2002, Sheikh Sabah Al Ahmad Al Jaber Al-Sabah, ulkoministeri Kuwait. (Puhe käännetty arabian kielestä.)

¹⁷⁹ Encyclopedia Britannica.

¹⁸⁰ Wolfensohn 2002, 32-35, 58, 62.

¹⁸¹ Wolfensohn 2002, 88, 96.

Jamaikan puheenjohtaja Stanford Neil katsoi asiassa piilevän ristiriidan:

The contraction of overall development assistance (ODA) and foreign direct investment flows, and the volatility in short-term capital flows, have resulted over time in declining growth rates and increasing poverty, thus widening the gap between rich and poor countries. The opportunities for economic growth and prosperity promised by globalization have, therefore, not materialized for the majority.¹⁸²

Hän näki siis toimimattoman talousjärjestelmän syynä sen, että varallisuus ei ollut jakaantunut kaikkialle. Yhtenä syynä hän näki epäolennaisen talousavun, joka ei missään nimessä ollut päätynyt kaikille.

Oxfordin yliopiston professori Ian Goldin ja Marylandin yliopiston Kenneth Reinert arvottavat suorien sijoitusten merkityksen korkeammalle kuin ODA:n merkityksen köyhyyden poistossa, koska maksuosuudet olivat pienentyneet suuresti. Yhtenä suurena ongelmana oli se, miten ODA osuuksia oli mahdollista oikeuttaa kansalaisille, joiden verorahoista ne olivat menneet. Kuitenkin ODA:an kohdistuva kritiikki oli sinällään turhaa, koska sitä voitiin pitää liian pienenä apukeinona verrattuna todelliseen tarpeeseen, jolloin sillä ei siis ollut suurta merkitystä.¹⁸³

Köyhyys ja sen poistaminen oli ollut kansainvälisen toiminnan asialistalla jo pitkään. Sen ymmärrettiin aiheuttavan ongelmia elämän joka osa-alueelle, joten sen poistaminen oli erittäin tärkeää. Toinen komitea ja täysistunnot olivat ottaneet köyhyyden ja sen seuraamukset useasti esille puheenvuoroissaan. Tämä oli selvä indikaatio siitä, että kyseessä oli suuri ongelma, johon ei ollut löydetty ratkaisua. Puheenvuorot kertoivat omaa tarinaansa tilanteesta, jossa köyhät valtiot kertoivat tunnoistaan ja peloistaan. Köyhyyden pahimmaksi sivujuonteeksi nimettiin terrorismin uhka, joka silloisessa kontekstissa oli ymmärrettävää. Suurimmaksi köyhyyden ongelmaksi nimettiin toimimaton talousjärjestelmä, joka ei millään muotoa edistänyt kestävästä kehityksestä. Köyhyys oli joutunut talousjärjestelmän sudenkuoppaan. Sen korjaamiseksi oli esitetty monia ehdotelmia. Tässäkin tilanteessa ne jotka elivät taloudellisessa kurimuksessa omissa ekonomisissa konteksteissaan, puhuivat varsin

¹⁸² ODA:aan liittyvät ristiriidat sekä suorat ulkomaiset sijoitukset sekä lyhyen ajan sijoitusten pääomavirta ovat luoneet laskevia kasvukäyriä ja lisänneet köyhyyttä sekä lisänneet köyhien ja rikkaiden välistä kuilua. Mahdollisuudet, joita globalisaatio lupasi, eivät siis ole konkretisoituneet enemmistölle. A/57/PV.14, 18.9.2002, Stafford Neil, puheenjohtaja, Jamaika.

¹⁸³ Goldin & Reinert 2007, 33, 37, 124.

tiukkaan sävyyn kansainvälisestä talousjärjestelmästä ja sen kykenemättömyydestä tehdä mitään köyhyyden poistamiseksi.

Yhdeksi mahdolliseksi apukeinoksi identifioitiin kansainvälinen kehitysapu ODA. Kuitenkin sen ongelmaksi oli muodostunut lahjoittajamaiden pienet maksuosuudet, jotka jäivät auttamattomasti virallisista tavoitteista. Kuitenkin ODA:n oli tunnustettu olleen yksi vanhimmista avunmuodoista, jota kansainvälinen yhteisö jakoi sitä tarvitseville.

3.3 Tasapainoisen talousjärjestelmän ihanteet

Näkemykset globaalin taloudellisen järjestelmän toimivuudesta olivat kahtiajakoisia täysistunnoissa ja toisessa komiteassa. Pääasiallisesti silloinen talousjärjestelmä nähtiin toimimattomana ja epäoikeudenmukaisena. Talousjärjestelmän toimivuus oli silti yksi kehityksen elinehdoista. Esimerkiksi Soubbotina piti toimivaa taloudellista järjestelmää globaalissa maailmassa tärkeänä, koska se parantaisi kansakuntien varallisuutta sekä helpottaisi sitä miten esimerkiksi nälkää ja köyhyyttä vastaan pystyttäisiin taistelemaan. Tämä oli luonnollisesti kehityksen ideaali tilanne. Silti oli olemassa tilanteita, jossa taloudellinen kasvu oli lisännyt epätasa-arvoa ja heikentänyt demokratiaa, joka näkyi yleiskokouksen puheenvuoroissa. Taloudellisen kasvun luominen oli saattanut myös luoda ympäristöllisten resurssien väärinkäyttöä. Siis juurikin niiden resurssien, joita oli tarkoitus säästää myös tuleville sukupolville. Tämän vuoksi taloudellista kasvua oli tärkeää luoda inhimillisten toimien kautta.¹⁸⁴ Toimien, joita ekologisen modernisaation teoria painottaa.

Taloustieteilijä Stanley Fischerin mukaan yksi taloudellisen globalisaation haasteista oli luoda taloudellista kasvua entistä määrätietoisemmin ja tasa-arvoisemmin. Haasteellista tämä oli siltä osin, että erityishaasteet taloudellisen kasvun nostamiseksi olivat ongelmat alueellisilla tasoilla.¹⁸⁵ Tämä näkyi taloudellisesti heikkojen maiden puheenvuoroissa todella vahvasti. Köyhyyden kontekstissa täysistunnot sekä toinen komitea arvioivat silloisen talousjärjestelmän tilaa.

¹⁸⁴ Soubbotina 2004, 8.

¹⁸⁵ Fischer 2003, 23.

Etelä-Korean Sakurai Sinin näkemykset talousjärjestelmän kehityksestä olivat väkeviä. Hän katsoi, etteivät mitkään viime aikojen toimenpiteet olleet tuoneet helpotusta kansainväliseen tilanteeseen:

Despite the pledges made at the International Conference on Financing for Development and the World Summit on Sustainable Development, poverty had reached alarming levels. The gap between the developed and developing countries was widening, and sustainable economic development and the global environment were being undermined by reckless profit-oriented economic activities, the abuse of natural resources and various conflicts and confrontations.¹⁸⁶

Hänen mielestään oli tärkeää, että kehittyvien maiden velat on annettava anteeksi sekä autettava maita teknologian äärelle. Ennen kaikkea kehittyville maille oli luvattava esteetön pääsy markkinoille ja keinotekoisesti luodut esteet oli poistettava.¹⁸⁷ Shin pystyi samaistumaan siihen mitä oli, kun kaikki kehitys ei ole positiivista. Vaikka Etelä-Korea oli yksi maailman teollistuneista maista, sen talous oli vahvasti vientipainotteista. Silti sen pääpuolueet Suuri Kansallispuolue tai Demokraattinen Puolue eivät olleet pystyneet helpottamaan maan velkataakkaa.¹⁸⁸ Sitaatin ja todellisuuden vuoropuhelusta on mahdollista nähdä mielenkiintoinen ilmiö siitä miten Shin esittää Etelä-Koreaa kehittyvänä valtiona, vaikka todellisuus sanoo toista.

Esimerkiksi Kolumbian Alfonso Valdivieso totesi toisessa komiteassa pitämässään puheenvuorossaan talousjärjestelmän puutteiden vaikeuttavan suuresti myös köyhyden poistoon merkittävästi liittyviä seikkoja. Hän määritteli puheenvuorossaan toimiva talousjärjestelmän piirteitä, jotka auttaisivat tiellä kehitykseen:

That international trading system must be truly free, open, rule-based, secure, fair, non-discriminatory and transparent. It must contribute to the equitable development of all States. Protectionist barriers, tariff peaks, agricultural subsidies, anti-dumping measures and non-tariff obstacles must be eliminated or corrected in order to facilitate access for products from the developing countries to the markets of the developed countries.¹⁸⁹

¹⁸⁶ Riippumatta lupauksista, joita annettiin Monterreyssa ja Johannesburgin maailmankokouksessa, köyhyys on saavuttanut hälyttäviä tasoja. Kuilu kehittyneen ja kehittymättömän maailman välillä on kasvanut ja kestäviä talouskäytänteitä ja globaalia ympäristöä väheksytään levottomilla ja voitto-orientoituneilla talouskäytännöillä, luonnonympäristön hyväksikäytöllä sekä useilla konflikteilla ja yhteenotoilla. A/C.2/57/SR.3, 30.9.2002, Sakurai Shin, Etelä-Korea.

¹⁸⁷ A/C.2/57/SR.3, 30.9.2002, Sakurai Shin, Etelä-Korea.

¹⁸⁸ Encyclopedia Britannica.

¹⁸⁹ Kansainvälisen kauppasysteemin tulee olla vapaa, avoin, sääntöihin perustuva, turvallinen, syrjimätön ja läpinäkyvä. Sen tulisi tuoda tulosta valtioiden tasa-arvoiselle kehitykselle. Protektionistiset esteet,

Venäjän Oleg Shamanov oli samoilla linjoilla ja hän linkitti myös ympäristöasiat taloudellisten ongelmien keskiöön. Hänen mielestään kestävä kehitys vaatii vakaata ja inklusiivista kansainvälistä talousjärjestelmää, jossa ympäristöasiat nähtäisiin mahdollisuutena sijoittaa eikä vain esteinä tai riskeinä.¹⁹⁰ Tämä lausunto oli mahdollista rinnastaa suoraan ekologisen modernisaation teoriaan pääpiirteisiin. Jos ympäristöasiat otettaisiin huomioon talouskasvua mietittäessä, kestävyys olisi paremmin saavutettavissa. Venäjä oli ollut ympäristöasioiden keskiössä hyvässä ja pahassa. Vaikka Venäjällä oli paljon luonnonresursseja, ne oli valjastettu hyvin pitkälti kemianteollisuuden käyttöön. Paradoksaalista oli se, miten Shamanov laittoi ympäristöasiat taloudellisten asioiden keskiöön, vaikka Venäjällä ympäristöasiat olivat haaste itse taloudelle.¹⁹¹

Talousjärjestelmän räikeä epätasa-arvo näkyi myös puheenvuoroissa. Kansainvälisten markkinoiden epätasa-arvoisuutta luonnehti myös Bolivian Eduardo Gallardo Aparicio seuraavalla tavalla:

Noting that every citizen should have the opportunity to fight for his place in the sun and have the right to work, produce and sell, he emphasized that those who advocated open markets should not close theirs.¹⁹²

Bolivian valtiolle kyseiset seikat varmasti merkitsivätkin paljon jos ajatellaan Bolivian yleistä tilannetta kyseisellä ajanjaksolla. Bolivia oli suurten taloudellisten ongelmien kourissa. Myös maan poliittinen elämä oli täysin kriisissä johtuen esimerkiksi maan presidentin Evo Moralesin erosta ja radikaalin vasemmistopuolueen tulosta valtapuolueeksi. Silti Boliviassa oli suuret luonnonvarannot, joiden avulla maa suunnitteli pääsevänsä pois taloudellisesta kurimuksesta. Maan sosiaaliset olot olivat kuitenkin erittäin epävapaat. Suurimpia ongelmia herättivät riidat kokapuun viljelemisestä, mikä oli laittanut monet viljelijät kansainvälisen avustuksen piiriin.

tariffit, maataloustuet, jätteiden lajittelu ja ei-tariffiset esteet tulisi poistaa tai korjata, jolloin kehittyvien maiden olisi mahdollisuus päästä kehittyneiden maiden markkinoille. A/C.2/57/SR.6, Alfonso Valdivieso, Kolumbia.

¹⁹⁰ A/C.2/57/SR.33, 13.11.2002, Oleg Shamanov, Venäjä.

¹⁹¹ Encyclopedia Britannica.

¹⁹² "Jokaisella kansalaisella tulisi olla oikeus taistella paikastaan auringossa. Hänellä tulisi olla myös oikeus tehdä työtä, tuottaa ja myydä. Hän korosti sitä, että niiden jotka puhuivat avoimen talousjärjestelmän puolesta, ei tulisi sulkevat omia markkinoitaan." A/C.2/57/SR.5, 1.10.2002, Eduardo Gallardo Aparicio Bolivia.

Tilannetta vaikeutti maan riidat Yhdysvaltojen kanssa huumekaupan rahoittamisesta.¹⁹³ Eduardo Gallardo Aparicion kommentti toikin tietyllä tavalla esille sen, mitä maa pitää tärkeänä. Etenkin oikeus työhön oli nähtävissä juuri kokapuun viljelemiseen liittyvänä työtaisteluna. Samalla jokaisella tulisi olla oikeus osallistua avoimeen talousjärjestelmään ja tulla sen täysivaltaiseksi jäseneksi, ilman kriisejä ja konflikteja.

Kommentista näkyy ensi kerran myös mielenkiintoinen seikka liittyen toisen komitean toimintaan. Komitean istunnoista julkaistut puheenvuorot eivät olleet suoria sitaatteja vaan raportteja siitä mitä komiteassa oli sanottu.

Chilen Juan Gabriel Valdes puhui toisen komitean istunnossa siitä, miten aiemmin saavutetut päämäärät eivät vieneet eteenpäin taloudellista kehitystä tai hyvää hallintoa. Hän totesi:

The time had come to put an end to the inconsistency — indeed, the hypocrisy — of a freemarket rhetoric that advocated the opening of developing economies while protecting rich economies through numerous subsidies.¹⁹⁴

Hänen mielestään tärkeimmät lääkkeet taloudellisen tilanteen kohentamiseksi olivat siis kaikenlaisen tekopyhyyden ja rikkaiden suojelemisen lopettaminen. Tärkeimpinä taloudellisen tilanteen takaajina tulisi olla rationaaliset ja kestävät ratkaisut, jotka noudattavat tasa-arvoista vastuunjakoa.¹⁹⁵ Huomionarvoista kyseisessä kommentissa on se, miten Juan Gabriel Valdes korosti tasa-arvoa ja sen merkityksiä kehityksen luomiselle. Esimerkiksi Chilessä oli tuolloin ollut valtavia talouden tasapainottamisyriytyksiä. Tärkeimpänä Chilen asialistalla oli kansallisesti kuten myös kansainvälisesti parempien sosiaalisten oikeuksien ja demokratian luominen. Tähän seikkaan vaikutti vahvasti myös Pinochetin hallinnon jättämä perintö Chilen valtiolle. Tämän vuoksi yksi maan tärkeimpiä tavoitteita oli purkaa Pinochetin aikaisia rakenteita ja uudistaa esimerkiksi äänestysjärjestelmiä. Silti kaikesta synkkyydestä huolimatta maan tilanne voisi olla myös pahempi. Chile sai suuren osan taloudellisesta voitostaan maataloudesta, kalastuksesta, metsistä ja kaivostoiminnasta.¹⁹⁶

¹⁹³ Encyclopedia Britannica.

¹⁹⁴ A/C.2/57/S.R.4, 1.10.2002, Juan Gabriel Valdes, Chile.

¹⁹⁵ On tullut aika laittaa piste epäjohdonmukaisuuksille ja tekopyhyydelle, jotka koskivat vapaan markkinatalouden retoriikkaa, joka kannatti kehittyvien maiden talouksien vapauttamista samalla kun suojaten rikkaiden maiden useita hyödykkeitä. A/C.2/57/S.R.4, 1.10.2002, Juan Gabriel Valdes, Chile.

¹⁹⁶ Encyclopedia Britannica.

Barbara Thomas-Slayter mielestä haluttua pääoman tasapuolista jakaantumista vaikeutti kuitenkin se, että talousasioita ei voinut koskaan pitää täysin arvovapaana asiana. Se piti sisällään myös eri kulttuurien ja yhteisöjen kontekstit. Thomas-Slayter kuitenkin myöntää, että tilanteen teki varsin toivottomaksi se, että etelän ja pohjoisen välinen kuilu oli kehityksen mittapuulla mitattuna valtava. Tilanteessa pohjoinen vei kehitystä täysin eteenpäin. Tämän vuoksi kehittyvät maat olivat menettäneet jalansijaa globaaleilla markkinoilla. Barbara Thomas-Slayterin mukaan yksi mahdollinen syy tähän oli vanhentuneiden Bretton Woods -instituutioiden¹⁹⁷ kyvyttömyys toimia nopeatahtisessa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa.¹⁹⁸

Kansasin yliopiston tutkija John Clark katsoo, että ne valtiot, jotka olivat pystyneet luomaan taloudellista kehitystä, olivatkin vähiten kiinnostuneita kestävästä kehityksestä, kun taas kolmannen maailman valtiot kärsivät ympäristön valtaisasta rappioitumisesta alhaisen toimeentulonsa vuoksi. John Clarkin mukaan kestävä kehitys ja sen käsitteellistymistä oli ohjannut enemmänkin talouden voimat kuin tiedemiesten tai humanistien huomiot kehityksen oikeasta luonteesta.¹⁹⁹

Täysistuntojen puheenvuorot omalta osaltaan vahvistivat myös tätä käsitystä. Globaalin maailmantalouden ja kaupan vapautumisen koettiin olleen siis hyödyllisin kehittyneille valtioille ja kehittyvien maiden tilanne koettiin entistä huolestuttavammaksi. Toisin sanoen talousjärjestelmää oli mahdollista laajasti pitää rikkaiden maiden manipulaation välineenä, joka toisi varallisuutta vain rikkaille. Todellisuudessa talousjärjestelmä kasvattikin vahvasti rikkaiden ja köyhien kuilua.

Oxfordin yliopiston professori Ian Goldinin ja Marylandin yliopiston Kenneth Reinertin mukaan taloustilannetta oli mahdollista parantaa kasvattamalla kansainvälistä kauppaa sekä suoria sijoituksia, jotka olivat elintärkeitä onnistuneelle taloudelliselle toiminnalle. Goldin ja Reinert arvottavat suorien sijoitusten merkityksen korkeammalle kuin ODA:n merkityksen, koska maksuosuudet olivat vähentyneet. Molemmat tutkijat olivat taloustieteilijöitä, joten heillä oli näkemystä talousaiheeseen.²⁰⁰ Tilanteeseen tarvittiin muutos ja tietynlainen talousjärjestelmän reformia veikin eteenpäin vuonna 2002

¹⁹⁷ Bretton Woods -järjestelmä oli kansainvälinen talouden hallintajärjestelmä ja sen tarkoituksena oli ylläpitää vakaata kansainvälistä taloutta. Järjestö oli toiminnassa vuodesta 1944 – 1971 ja sen aikana perustettiin muun muassa Kansainvälinen valuuttarahasto sekä Maailmanpankki. Ks. esim. Patomäki & Teivainen 2003.

¹⁹⁸ Thomas-Slayter 2003, 148–149, 189.

¹⁹⁹ Clark 1995, 226–228, 232.

²⁰⁰ Golding & Reinert 2007, 20.

järjestetty Monterreyn finanssikokous. Monterreyssa Meksikossa pidetyssä konferenssissa *Conference on Financing Development* keskusteltiin yhteisistä sitoumuksista, joita noudattamalla olisi mahdollista helpottaa kehittyvien maiden taloudellisia ja poliittisia sitoumuksia kehittyneiden maiden avulla. Apua oli tarkoitus luoda avustusten, velan helpotusten ja sijoittamisen avulla.²⁰¹ Monterreyn prosessi kutsuikin kaikki yhdessä pohtimaan ratkaisuja vaikeisiin kysymyksiin. Monterreyn konferenssi onkin mahdollista nähdä uutena periaatteena tai prosessina, jonka ajoitus oli oikea-aikainen talousasioita pohdittaessa.²⁰²

Akateemiselta uralta YK:n virkamieheksi ja neuvonantajaksi siirtyneen Barry Hermanin mukaan kokouksen lähestymistapa oli uudellinen, koska se, että se oli luotu kehittyvien maiden aloitteesta. Kokouksen valmisteluprosessi oli myös erilainen ja se tehtiin täysin YK:n alaisuudessa, vaikka aiemmin tällaisesta käytännöstä oli pitäydytty. Hänellä olikin sisäpiirin tietoa ja näkemystä asiasta, koska hän oli ollut valmistelemassa Monterreyn kokousta ja hän oli tehnyt pitkän akateemisen uran talousasioiden saralla.²⁰³ Monterreyn konferenssi oli siis omalta osaltaan jotakin aivan uutta kansainvälisessä päätöksenteossa. Mutta kuten Johannesburgissakin, Monterreyn konferenssin tuloksista oltiin montaa mieltä. Joidenkin mielestä Monterreyn kokous ei koskaan saavuttanut niitä konkreettisia päämääriä, jotka sen toivottiin saavuttavan rahoituksen kestävyyttä etsittäessä. Suurimpana ongelmana oli se, että Monterreyn konferenssi ei voinut tai ei ollut pystynyt muuttamaan vallalla olevia voimasuhteita.²⁰⁴ Simms taas katsoo että suurin ongelma kokouksen kohdalla oli se, että asianomaiset eivät osanneet päättää ylipäänsä sitä miksi he tapaamista olisivat kutsuneet.²⁰⁵

Kokouksen merkittävin ja huomiota herättävin reformi oli jatkuvasti laskeneiden ODA-maksuosuuksien kääntäminen uudestaan kasvuun. ODA:n kasvattamisen osalta tehtiinkin paljon henkilökohtaisia lupauksia.²⁰⁶ Esimerkiksi Yhdysvallat ja EU lupasivat kasvattaa omia maksumääriään. Suurimmaksi kysymykseksi kuitenkin nousi olisiko se tehokasta. Kokous tiedosti myös sen, että kaikkea ei pitäisi yrittää saavuttaa yhtä aikaa

²⁰¹ Rogers et al. 2007, 161.

²⁰² Gray 2007, 134.

²⁰³ Herman 2007, 10,154.

²⁰⁴ Ibid. 154–155.

²⁰⁵ Simms 2005, 76.

²⁰⁶ Simms 2005, 156.

vaan prioriteetit tulisi olla tiedossa, siitäkin huolimatta, että köyhyys oli moniulotteinen ilmiö.²⁰⁷

Monterreyn konsensus koettiin silti toisen komiteassa osalta erittäin tärkeäksi keinoksi taistella köyhyyden järjestelmiä vastaan. Esimerkiksi Serbian ja Montenegron Srjan Kerimin mukaan Monterreyn konsensuksen tulisi olla perusohjenuora toisen komitean toiminnalle. Hänen mukaansa konsensuksen avulla talousjärjestelmän olisi mahdollista avautua, jolloin koittaisi taloudellinen itsenäisyys.²⁰⁸ Maailmanpankin edustaja Eduardo Doryan oli samoilla linjoilla. Hänen mukaansa institutionaalisista eroista huolimatta uusi kehityksen valtaohjelma tulisi luoda kolmen suuren teeman ympärille. Kolmio koostuisi syy-seuraussuhteista *Millennium Summittin*, talouskokousten sekä WSSD:n välillä. Hän korosti myös Monterreyn merkitystä toimintatapojen reformia pohdittaessa.²⁰⁹ Mielenkiintoista oli kuitenkin pohtia kyseisiä lausuntoja niiden omasta kontekstistaan. Melko varmasti voidaan sanoa, että vaikka puheenvuorot periaatteessa ajoivat samaa asiaa, olivat puhujien motiivit täysin erilaisia. Toinen puhujista edustaa suurta talousmahtia ja toinen on varsin köyhän valtion edustaja. Näissä kahdessa puheenvuorossa kiteytyi tietynlainen ongelma, joka kansainvälistä yhteisöä oli vaivannut.

Esimerkiksi muutamaa kuukautta myöhemmin toisessa komiteassa käytiin suhteellisen laaja väittely koskien Monterreyn konsensusta ja siihen liittyvää ratkaisuehdotusta Monterreyn konsensuksesta (A/C.2/57/L.36). Yhdysvaltojen edustaja John Davidson ilmaisi tyytymättömyytensä Monterreyn konsensukseen. Ratkaisuehdotus ei siis millään tapaa John Davidsonin mukaan kuvannut Monterreyn henkeä. Hänen mielestään suurimmat ongelmat koskien ratkaisuehdotusta olivat ne, että se ei vahvistanut ulottuvuutta, tekstissä ei lueteltu kansallisia vastuita ja se, että ratkaisuehdotus ei sisältänyt viitteitä. Kaiken kaikkiaan hän piti ratkaisuehdotusta äänenpainoltaan epäpätevänä.²¹⁰ Hän totesi:

²⁰⁷ Wolfensohn 2002, 17–22.

²⁰⁸ A/C.2/57/SR.3, 30.9.2002, Srjan Kerim, Serbia ja Montenegro.

²⁰⁹ A/C.2/57/SR.3, 30.9.2002, Eduardo Doryan, Maailmanpankki.

²¹⁰ “Hänen delegaationsa oli pettynyt ratkaisuehdotukseen, joka vaikutti olevan enemmän Monterreyn konsensuksen kieltämistä kuin vahvistamista ja se ei heijastanut sijoittamisen kehitysohjelman holistisuutta.” A/C.2/57/SR.34, 14.11.2002, John Davison, Yhdysvallat.

his delegation was disappointed with the draft resolution, which appeared to be a repudiation rather than a reaffirmation of the Monterrey Consensus and did not reflect the holistic nature of the financing for development agenda.²¹¹

Mielipide oli mielenkiintoinen etenkin jos asioita pohditaan siinä valossa, että Yhdysvallat oli yksi suurimpia talousmahteja maailmassa ja sillä oli valtava merkitys maailmantalouteen. Toisaalta Yhdysvalloissa eli vielä vuonna 2002 erittäin vahvana 9/11 -iskujen perintö, jota ei voinut sivuuttaa. Yhdysvalloissa oli kyseisenä ajanjaksona ollut myös merkittäviä kriisejä sen suurissa periamerikkalaisissa instituutioissa, joita varjostivat konkurssit ja korruptioepäilyt. Kuitenkin Yhdysvaltojen hallituksella oli erittäin pieni rooli talousasioiden hoidossa, vaikka sillä on paradoksaalisesti valta rajoittaa joitakin taloudellisia toimia.²¹² Mielenkiintoista onkin se miten toisaalta omanlaisissa talousvaikeuksissa painiva talousmahti antaa ohjeita siitä miten maailmantaloutta tulisi parantaa.

Venezuelan Vicente Vallenilla vastasi välittömästi Yhdysvaltojen puheenvuoroon:

The tone of the statement made by the United States delegation was inappropriate, considering the dialogue which had led to the Monterrey Consensus. The sponsors of draft resolution A/C.2/57/L.36 hoped that the United States delegation would change its tone and enter into the spirit of Monterrey.²¹³

Vicente Vallenilla ei mitenkään hyväksynyt Yhdysvaltojen edustajan näkemyksiä asiasta. Sitaatit kuitenkin todistivat sen, että yleiskokous pystyi myös moninaiseen keskusteluun kestävän kehityksen hyväksi. Monterreyn konsensusta koskeva keskustelu viittaa vahvasti myös siihen miten tärkeänä toimijat sitä pitivät. Kahtiajaotteluun saattoi vaikuttaa myös Yhdysvaltojen ja Venezuelan presidentin Hugo Chávezin väliset ristiriitaisuudet liittyen esimerkiksi Yhdysvaltojen sotkeutumisesta Afganistanin sotaan 9/11 -terrori-iskujen takia.²¹⁴

²¹¹ ”Hänen delegaationsa oli pettynyt ratkaisuehdotukseen, joka näytti olevan enemmän Monterreyn konsensuksen hylkäys kuin vahvistus. Se ei myöskään välittänyt kehityksen rahoittamisen holistista luonnetta.” A/C.2/57/SR.34, 14.11.2002, John Davison, Yhdysvallat.

²¹² Encyclopedia Britannica.

²¹³ ”Yhdysvaltojen lausunnon sävy oli sopimaton koskien Monterreyn konsensusta. Ratkaisuehdotus A/C.2/57/L.36 tukijat toivoivat, että muuttaisi äänenpainoaan ja pääsisi Monterreyn henkeen mukaan.” A/C.2/57/SR.34, 14.11.2002, Vicente Vallenilla, Venezuela.

²¹⁴ Encyclopedia Britannica.

Valko-Venäjän Aleg Ivanolla oli esittää viiden kohdan konkreettinen toimintaohjelma taloudelliselle toiminnalle. Hänen mielestään resursseja tulisi luoda vahvistamalla finanssi- ja pankkisektoreita. Myös markkinoiden liberalisointia ja suotuisaa sijoittamisilmapiiriä tulisi vahvistaa. Hänen ja hänen edustamansa Valko-Venäjän mukaan kaikki valtiot olisi tärkeää integroida maailmantalouteen ja uusia rahoituslähteitä tulisi luoda. Samoin kumppanuussuhteita ja uusia toiminnanmekanismeja tulisi vahvistaa.²¹⁵

Valko-Venäjän kaipuu kumppanuussuhteista oli mahdollistaa rinnastaa siihen, miten maan teollisuus oli kärsinyt Neuvostoliiton hajoamisen myötä. Tällöin maa sai suurimmat taloudelliset voittonsa kaivoksista, kun ennen sitä oli ohjannut sotateollisuus. Valko-Venäjällä oli kuitenkin luonnonvaroiltaan sen verran rikas, että se pystyi tuottamaan maalämpöä, joka tukisi kestävien energialähteiden luomista. Toisaalta Valko-Venäjän talous oli vahvasti myös öljyn varassa.²¹⁶ Ivanovin julkilausuman ja maan tilanteen huomioon ottaen olikin mahdollista, että Valko-Venäjä haluttiin vahvasti mukaan kansainvälisiin instituutioihin.

Kiistat resurssien allokoinnista ja niiden varsinaisesta pulasta olivat kuitenkin ymmärrettävissä. Kestävän kehityksen rahoittaminen on erittäin hankalaa: se imi resursseja monilta tahoilta. Monet ratkaisuehdotelmat olivat saaneet myös ristiriitaisia vastaanottoja kansainvälisen yhteisön sisällä. Kestävää kehitystä rahoittaessa oli kuitenkin vain pieni mahdollisuus, että kysyntä ja tarjonta kohtaavat. Silti kansainvälisen yhteisön oli tärkeää löytää keinot, jolla resursseja oli mahdollista allokoida tasavertaisesti ja merkityksellisesti.²¹⁷ Tutkija Martin Purvis kuitenkin omalla tavallaan kritisoi sitä, miten kansainvälinen talousjärjestelmä yleensä toimi. Hän katsoo, että ympäristöasiat olivat aina talousasioiden jäljessä. Tämän vuoksi olikin erittäin vaikeaa luoda talousjärjestelmää, joka pystyisi vastaamaan kaikkiin vaatimuksiin. Martin Purvis mieltääkin, että mahdollista win-win -tilannetta oli mahdotonta luoda, koska kaikkia asioita oli mahdotonta ottaa huomioon, etenkin kun ne olivat niin kompleksisia kuin ne olivat.²¹⁸

²¹⁵ A/C.2/57/SR.6, 2.10.2002, Aleg Ivanou, Valko-Venäjä.

²¹⁶ Encyclopedia Britannica.

²¹⁷ Rogers et al. 2007, 365.

²¹⁸ Purvis 2004, 158 - 159, 165–167.

Ympäristön ja kehityksen kansainvälisen instituutin tutkijat D.B Dalai-Clayton ja Stephen Bass problematisoivat kyseistä julkilausumaa. He näkevät, ettei mikään kestävä kehitys hyväksi tehty strategia voinut olla toimiva ilman rahoitusta. Tämä seikka nähtiin selvästi jo Agenda 21 toimeenpanon kohdalla. Kestävän kehityksen rahoitusstrategia oli myös muuttunut, kun kestävä kehitys luomisesta oli tullut enemmän edistysorientoitunutta pelkän paperinpyörittelyn sijaan. Kestävän kehityksen luomisen keskiössä ei ollut enää pelkkä resurssien allokointi sitä tarvitseville tahoille. Uutena keinona oli ollut toimia laajemman vision luomalla tavalla ja luoda avainmekanismeja toiminnan toteutumiseksi. Silti vastuu toimista oli silti valtioiden käsissä. Niiden on tärkeää luoda suuntaviivat, joiden avulla pystytään toimimaan kestävä kehityksen hyväksi.²¹⁹

Kansainvälisen yhteisön suurena huolenaiheena oli saada maailman köyhyys laskuun ja se onnistuisi vain parantamalla kansainvälistä talousjärjestelmää. Talousjärjestelmä saikin paljon kritiikkiä kansainväliseltä yhteisöltä. Sen koettiin olevan epätasa-arvoinen ja entisestään köyhyyden kuilua kasvattava. Sen parantamiseksi tarvittaisiin oikeasti tasa-arvoinen ja vapaa markkinajärjestelmä, joka ei syrjisi ketään. Muutoin valloillaan oleva tilanne olisi lohduton. Voisikin John Dryzegin diskurssimetodia mukaillen katsoa, että uutta talousjärjestelmää luotaessa rikkaat olivat unohtaneet tasavertaisuuden ideaalin. Monet maailman maat olivat jääneet auttamattomasti marginaaleihin. Apua tilanteen korjaamiseksi haettiin Monterreyn konferenssista, joka pyrki helpottamaan silloista taloudellista tilannetta. Se sai aikaan uusia aloitteita ja lupauksia paremmasta, mutta nähtäväksi jäi olivatko ne vain kehittyneen maailman kaunista puhetta.

3.4 Afrikan renessanssi?²²⁰

Afrikan manner on suuri ja monimuotoinen maa-alue, jota ei voi analysoida homogeenisenä alueena. Tämän vuoksi tämän tutkimuksen tarkoitus ei ole tarkastella kehityksen näkökulmasta koko Afrikan mannerta, vaan liittää se kestävä kehityksen viitekehukseen siltä osin kuin temaat nousivat keskusteluissa esille. Afrikka oli joka tapauksessa mielenkiintoinen manner kestävä kehityksen viitekehityksessä. Maanosaa on mahdollista jaotella erilaisiin alueisiin, joista yleisin oli luultavasti Saharan etelä- ja pohjoispuoliseen jaotteluun. Myös Afrikan eri valtiot oli mahdollista jaotella

²¹⁹ Dalai-Clayton & Bass 2002, 289 - 290.

²²⁰ Lausahdus on peräisin Etelä-Afrikan presidentin Thabo Mhekin puheesta, jonka hän otti politiikkansa kulkumakiviksi 1990 -luvun alussa. Bongmba 2004, 291.

taloudellisen ja maantieteellisen tilanteen mukaan. Tämä seikka oli tärkeää ottaa huomioon myös täysistuntojen puheenvuoroja analysoitaessa.

Afrikka oli yksi suurimmista mantereista, jolla oli eniten tehtävää kehityksen hyväksi. Afrikka ei ollut vain yksi köyhimmistä mantereista vaan se oli suurin manner, jonka bruttokansantuote oli ollut koko ajan negatiivinen vuosina 1988 - 2000, siitä huolimatta, että manner saavutti jonkin verran taloudellista kasvua 1990 -luvulla. Afrikan alkutilanne kohti kehitystä oli erittäin vaikea. Esimerkiksi Afrikan terveystilanne oli yksi maailman huonoimmista, sen suurimmat vitsaukset olivat malaria sekä AIDS/HIV-pandemia. Samoin Afrikan väestö kasvoi jatkuvasti ja aiheutti suuret rasitteet ekologisille ja taloudellisille resursseille.²²¹ Itse asiassa tilastojen valossa Afrikan manner oli viimeisenä jokaisella sosio-ekonomisella indikaattorilla mitattuna.²²² Saharan etelän puoleisessa Afrikassa voitiin sanoa olleen yli 200 miljoonaa köyhää ja Afrikan velka oli noin 350 miljardia dollaria 2000-luvun alussa.²²³ Afrikan mantereella oli väestöä noin 13 prosenttia maailmapallon väestöstä, mutta maanosan vienti oli vain 1,6 % maailmankaupasta.²²⁴ Suurimmat kehityksen haasteet olivat Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa, jossa oli suurin köyhyysaste ja jossa köyhien osuus kasvoi jatkuvasti. Toki Afrikassa oli ollut menestystarinoita kuten Uganda tai Botswana, mutta silti menestys oli ollut haurasta. Etenkin Afrikan taloudellisen suunnan muutti vain Etelä-Afrikan taloudellinen kehitys, jonka oli ollut rohkaisevaa. Tilannetta kuitenkin vaikeutti sielläkin AIDS/HIV-pandemia.²²⁵

Kuitenkin Oxfordin yliopiston vierailevan tutkijan Mathurin Hounnikpon mukaan Afrikan voitiin sanoa muuttuneen turvallisemmaksi, demokraattisemmaksi sekä vähemmän väkivaltaiseksi mantereeksi kylmän sodan jälkeen. Hounnikpon mielipiteet ovatkin asiantuntevia, koska hän on erityisesti keskittynyt tutkimutyössään kehitykseen sekä Afrikan konfliktien rahoitukseen.²²⁶ Afrikan silloiseen tilanteeseen oli mahdollista nähdä syinä sen historiallinen, kolonialismin perintö. Afrikan mannerta luokitellut räikeä väkivalta ja se, että maiden itsenäistymiset eivät olleet helpottaneet mantereen tilannetta. Levottomuuksien kasvaessa usko kehitysagenda kohtaan hiipui, kun huomattiin, että valtioiden johtajat ajoivat vain heidän omia intressejään. Tilanne johti

²²¹ Sachs et al. 2004, 117.

²²² Hounnikpo 2006, 140.

²²³ Rogers et al. 2007, 48; Simms 2005, 83.

²²⁴ Ngwainmbi 2005, 285.

²²⁵ Fischer 2003, 24.

²²⁶ Hounnikpo 2006, 2.

siihen, että köyhyydestä ja aliravitsemuksesta tuli arkipäivää. Tilannetta ei helpottanut maiden johtajien kykenemättömyys hoitaa kansainvälisiä suhteita tai talouspolitiikkaa.²²⁷

Afrikan monia valtioita pidettiin myös yhtenä maailman köyhimmistä.²²⁸ Afrikan mantereen köyhyys johtui esimerkiksi korkeista kuljetuskustannuksista, pienistä markkinoista, matalatuottoisesta maataloudesta sekä monien vakavien tartuntatautien aiheuttamasta sosiaalisesta kurimuksesta. Myös teknologian puute yhteiskunnan tärkeimmillä osa-alueilla vähensi mantereen kilpailukykyä huomattavasti. Afrikan manner kaipasi silti kipeimmin suorita ulkomaisia sijoituksia, jotta se pystyisi vastaamaan uuden vuosituhattulistuksen tavoitteisiin. Kuitenkin epävakaa suorat sijoitukset olivat luoneet hajanaista kehitystä mantereelle ja vaikeuttivat samalla yhtenäistä kehitystä.²²⁹

Afrikan pienimuotoisen taloustoiminnan vuoksi myös suorien sijoitusten saaminen maahan oli esimerkiksi erittäin hankalaa.²³⁰ Taloudellista tilannetta vaikeutti myös se, että demokratiaa oli vaikea juurruttaa Afrikan johtajien ajatteluihin ja toimintaa määritteli eliitin korruptio.²³¹ Afrikka olikin pyristellyt kohti maailmanmarkkinoita jo usean vuosikymmenen ajan siinä onnistumatta. Afrikan mantereen talouden suunta ei ollut luvannut kehitystä, vaan maan talouskuilu oli kasvanut suuresti. Toronton yliopiston professoreiden Dickson Eyohin sekä Richard Sandbrookin mukaan Afrikan oli kuitenkin mahdollista päästä kehityksen kelkkaan muuttamalla taloudellisia rakenteita, jolloin tärkeintä olisi luoda uudet talouden säännöt ja samalla poistaa riskejä epävakaa pohjalta.²³² Kuitenkin yksi konkreettinen toimenpide maailmantalouden kyytiin pääsemiseksi oli EU:n ja Etelä-Afrikan välinen kauppasopimus, joka solmittiin vuonna 1999. Sopimus oli merkittävä etenkin Afrikan kaupan kannalta ja se tietyllä tavalla symboloikin Afrikan integraatiota uuteen maailmanjärjestykseen.²³³ Silti Afrikkaa oli mahdollista pitää taloudellisesti globaalien talousjärjestelmän toimimattomuuden ilmentymänä.

²²⁷ Houngnikpo 2006, 16–31.

²²⁸ Encyclopedia Britannica.

²²⁹ Sachs et al. 2004, 130,137,147; Ayadi 2006, 28.

²³⁰ Gibb 2003, 885.

²³¹ Houngnipko 2006, 36, 39.

²³² Eyoh & Sandbrook 2003, 244–249.

²³³ Gibb 2003, 885.

Maantieteellisesti ajateltuna Afrikan mantereen tilanne herätti eniten huomiota täysistuntojen puheenvuoroissa. Maanosan koettiin olevan tienristeyksessä yrittämässä kehityksen tielle. Pääasiallisesti Afrikan tilanteeseen liittyvissä puheenvuoroissa näkyi Afrikan valtioiden päämiesten ylpeys omaa mannertaan kohtaan sekä kehittyneiden maiden skeptisyys siitä, voisiko Afrikka koskaan saavuttaa kestävästä kehitystä yksin.

Togon ulkoministeri Koffi Panou puhui täysistunnon puheenvuorossaan Afrikan taloudellisesta tilanteesta seuraavasti:

Indeed, our continent of Africa is still the principal victim of an economic order that is out of balance and unfair — one that all too often deprives it of the fruits of its own labour.²³⁴

Ulkoministeri Panou siis piti kaiken kaikkiaan kansainvälistä talousjärjestelmää epäoikeudenmukaisena asiana, joka on pettänyt Afrikan mantereen. Hän koki, että Afrikka oli jäänyt täysin ulkopuoliseksi uudesta talousjärjestelmästä. Togo oli kuitenkin yksi Afrikan mantereen rikkaimmista maista sen fosfaattivarantojen vuoksi. Togon talouden perustana oli myös hyvin hoidettu vientitalous, joka sisälsi muun muassa kahvin ja kaakaon vientiä. Kuitenkin maan taloutta oli vahingoittanut maan epävakaainen tilanne.²³⁵ Luonnollisesti hän oli kuitenkin huolissaan Afrikan kokonaistilanteesta, joka oli todella synkkä.

Hallintoon liittyvät ongelmat olivat piinanneet monia Afrikan valtioita. Epävakauden syynä oli huonosti hoidettu talous. Tämän takia myös köyhyysluvut olivat kasvaneet. Afrikan ongelmiin nähtiinkin olevan vain yksi ratkaisu, joka olisi taloudellisen, poliittisen ja taloudellisen reformin kombinaatio. Samoin ulkopuolinen apu olisi erittäin tärkeää mantereelle. Esimerkiksi NEPAD:n luominen oli yksi rohkaiseva merkki Afrikan päämäärästä ratkaista omat ongelmat. Silti paljon on vielä tehtävää, jotta NEPAD olisi onnistunut hanke.²³⁶ Täysistunnoissa merkittävin huolenaihe kansainvälisen yhteisön sisällä oli Afrikan lukuiset konfliktit, jotka vaikeuttivat rauhaan pääsyä, minkä vuoksi kestävästä kehitystä olisi mahdotonta luoda. Konfliktit ja

²³⁴ ”Todellakin, Afrikan manner on edelleen tasapainottoman ja epätasa-arvoisen talousjärjestelmän uhri-järjestelmän, joka liian usein vie pois oman työnsä hedelmät. A/57/PV.8, Koffi Panou, ulkoministeri, Togo. (Puhe on käännetty ranskan kielestä.)

²³⁵ Encyclopedia Britannica.

²³⁶ Fischer 2003, 24.

sisällissodat olivatkin merkki huonosta hallinnosta, epätasa-arvoisesta varallisuuden jaosta sekä politiikan eksklusiosta.²³⁷

Nigerian presidentti Olusegun Obasanjo määritteli konfliktien syiksi köyhyyden, jonka poistamiseksi hän ehdotti suurempia määriä kehitysapua ja suoria sijoituksia helpottamaan velkataakkaa ja pääsyä kehityksen tielle.²³⁸ Obasanjon mielipide oli perusteltu, koska Nigeriaa oli vaivannut monet vakavat alueelliset ja etniset konfliktit sekä maariidat koko vuoden 2002. Tilannetta vaikeuttivat maan poliittiset tilanteet sekä ideologiset erot.²³⁹

Silti esimerkiksi Kenian ulkoministeri Marsden Madoka näki kehitystä myös tässä asiassa: "Afrikka on maanosa, jota ravisuttavat konfliktit ja epävakaisuus. Tästä huolimatta nykyiset konfliktien ratkaisumallit ovat olleet erittäin rohkaisevia"²⁴⁰ Mielipide oli mielenkiintoinen siinä mielessä, että Keniaa oli vaivannut vakavat taloudelliset kriisit, joiden helpottamiseksi ei ollut saatu paljoakaan aikaa. Poliittisia kriisejä leimasi kahden pääpuoleen KANUN sekä NPD:n yhdistyminen ja sen seuraamukset. Myös korruptiolla ja välinpitämättömyydellä oli myös omat seuraamuksensa maan tilanteeseen. Esimerkiksi ympäristön merkitystä ei paljoakaan arvostettu.²⁴¹

Malawin ulkoministeri Lilian Patel katsoi Afrikan tilanteeseen olevan syypäänä sosiaaliset ongelmat, nälänhätä sekä luonnonkatastrofit, joiden koettiin vaarantavan kestäväen kehityksen toimeenpanon taloudellisia ja poliittisia tehokkuuksia.²⁴² Kaiken kaikkiaan Afrikan tilannetta luonnehti yleinen vakaumus, jonka pohjalle oli vaikeaa rakentaa kehitystä. Samoin talousjärjestelmä sai hänen toimestaan myös kritiikkiä seuraavanlaisesti:

²³⁷ Houngnikpo 2006, 122, 126.

²³⁸ A/57/PV.8, 15.9.2002, Olusegun Obasanjo, presidentti, Nigeria.

²³⁹ Encyclopedia Britannica.

²⁴⁰ "Africa is a continent ravaged by conflicts and instability. However, the recent progress in the resolution of some of these conflicts is very encouraging." A/57/PV.7, 14.9.2002, Marsden Madoka, ulkoministeri, Kenia.

²⁴¹ Encyclopedia Britannica.

²⁴² A/57/PV.7, 14.9.2002, Lilian Patel, ulkoministeri, Malawi.

It is ironic and morally unacceptable that products from the West are freely offloaded onto our markets but not the other way round. Fair trade is a two-way transaction, and every endeavour must be made to ensure that it remains so.²⁴³

Hänen kritiikkinsä läntistä talousjärjestelmää vastaan oli varsin selkeä. Hän ei missään nimessä nähnyt talousjärjestelmän toimivan tasa-arvoisesti. Malawi olikin valtiona tuolloin yksi vähiten kehittyneistä Afrikan mantereella, jolle kehityksen polulle pääseminen oli ensiarvoisen tärkeää.²⁴⁴ Mannerta koetteli myös kasvanut energiantarve, josta ei päästy eroon, koska pääsy halvan tekniikan äärelle vaikeutti kehitystä. Myös juomaveden puute, maan eroosio sekä ilmastonmuutos aiheuttivat ongelmia, vaikka Afrikka olikin varsin kiitettävästi sitoutunut moniin kansainvälisiin ympäristösopimuksiin mantereella.²⁴⁵

Kaikki eivät olleet menettäneet toivoaan Afrikan selviämiseen suhteen. Etelä-Afrikan presidentti Thabo Mbeki oli koko poliittisen uransa ajan etsinyt Afrikan omaa renessanssia, joka olisi viitekehys, jonka avulla olisi mahdollista tuoda Afrikka takaisin kehityksen tielle. Mbekin pääasiallinen ideologia oli päästä irti korruptiosta ja väkivallasta, ja näiden elementtien tilalle oli tarkoitus saada uusia ideologioita ja toimintamalleja, joiden avulla kestävä kehitystä olisi mahdollista saavuttaa.²⁴⁶ Presidentti Mbeki oli todennut seuraavaa:

The African Renaissance vision is an all-embracing concept that draws its inspiration from the rich and diverse history and cultures of Africa. It acknowledges Africa as the cradle of humanity, whilst providing a framework for the modern Africa to re-emerge as a significant partner in the New World order. This framework touches all areas of human endeavor; political, economic, social, technological, environmental, and cultural.²⁴⁷

Mbekin mielestä Afrikan renessanssi oli tietynlainen ideologia tai ajattelumalli, joka otti huomioon Afrikan historian ja monikulttuurisuuden. Mbekin suurin agenda oli saada Afrikka integroitua uuteen, globaaliin maailmanjärjestykseen. Hänen mielestään

²⁴³”On ironista ja moraalisesti väärin, että lännen tuotteita tuodaan meidän markkinoillemme, mutta käytänteet eivät toimi toisin päin. Reilu kauppa on kaksisuuntainen vuorovaikutussuhde ja kaikkien toimien tulee vahvistaa sitä, että niin tulee olemaan. Ibid.

²⁴⁴ Encyclopedia Britannica.

²⁴⁵ McHarry et al. 2005, 98.

²⁴⁶ Bongmba 2004, 291.

²⁴⁷ ”Afrikan renessanssi on kaikkia syleilevä käsite, joka ottaa inspiraationsa Afrikan rikkaasta ja monipuolisesta historiasta ja kulttuurista. Se tunnustaa Afrikan ihmisyyden kehtona samalla antaen viitekehysten modernille Afrikalla kasvaa jälleen tärkeäksi yhteistyökumppaniksi uudessa maailmanjärjestyksessä. Viitekehys koskee kaikkia ihmisyyden osa-alueita: poliittisia, taloudellisia, sosiaalisia, teknisiä, ympäristöllisiä ja kulttuurisia.” Bongmba 2004, 292.

integraatio takasi erilaiset kehityksen mittarit, joista etenkin Afrikan kulttuuri sekä omaleimaisuus auttaisivat Afrikan kehityksen tielle. Toiminnalla olisi suuret vaikutukset täten elämän joka osa-alueella.

Ricen yliopiston tutkija Elias Bongmban mukaan ideologiaa Afrikan renessanssista oli mahdollista pitää presidentti Mbekin omana keksintönä ja uutena sosiaalisena imperatiivina, minkä avulla olisi mahdollista saada Afrikka takaisin kehityksen tielle. Afrikan renessanssi käsitteenä oli kulkenut presidentin mukana monet vuodet ja hän oli puhunut siitä monissa tilanteissa, jolloin oli tarvetta kriisien ratkaisulle. Silti käsitteen määrittelystä oli olemassa monia näkemyksiä siitä, mitä se oikeasti oli.²⁴⁸

Mbeki puhui täysistunnossa siitä, miten Afrikka oli palaamassa takaisin kehityksen tielle:

[...] The African Union is Africa's practical and determined response to its past and present, in favour of peace and stability, democracy and human rights, cooperation, development, prosperity and human dignity. Its program for the socio-economic revitalization of our continent is the New Partnership for Africa's Development, which must help us to eradicate poverty and underdevelopment throughout Africa and, within the context of the African Union, end Africa's humiliation as an object of charity.²⁴⁹

Mbeki puhui siis varsin tunteikkaasti ja ylpeästi Afrikan unionin ja NEPAD:n merkityksestä Afrikan mantereelle. Hän mainitsi paljon samoja piirteitä, kun aiemmin pitämässään puheessaan Afrikan renessanssissa. Tästä on siis mahdollista päätellä, että toiminnan kohteet eivät olleet hävinneet mihinkään. Sitaatin mukaan tärkeintä oli siis luoda rauhanomainen ja demokraattinen ympäristö, minkä voimalla olisi mahdollista saavuttaa kehitystä. Erityisen mielenkiintoinen seikka on Mbekin kommentti siitä, miten Afrikka ei halua olla enää hävettävä avun ja säälin kohde, vaan kysymys on siitä, että manner haluaa pärjätä omillaan.

Yksi tärkeimmistä huomioista koskien Afrikan renessanssia oli kuitenkin se, että ilman yhteistyötä renessanssia ei olisi mahdollista saavuttaa. Mbekin ajattelusta oli nähtävissä

²⁴⁸ Bongmba 2004, 292–293.

²⁴⁹ ”Afrikan unioni on mantereen vastaus nykyiseen ja menneeseen suosien rauhaa ja tasapainoa, demokratiaa ja ihmisoikeuksia, yhteistyötä, kehitystä, varallisuutta ja ihmisarvoa. Sen ohjelmallinen tulos on NEPAD, joka on sosio-ekonominen elvyttävä mantereella. Sen tarkoituksena on vähentää köyhyyttä ja kehittämättömyyttä Afrikassa sekä Afrikan unionin kontekstissa lopettaa jatkuva nöyryytys olla jatkuvan hyväntekeväisyyden kohteena.”A/57/PV.2, 12.9.2002, Thabo Mbeki, presidentti, Etelä-Afrikka.

se seikka, että tilanne vaati ihmisten rohkaisua.²⁵⁰ Afrikan tilanteen kehitysagendan eteenpäin viemiseksi tarvittiin siis Afrikan mantereen uudelleensyntymistä, jotta kestävä kehityksen henki oli mahdollista saavuttaa.

Afrikka oli lähdössä etsimään omaa kehitysagendaansa, koska mantereen taloudellinen ja poliittinen tilanne oli ollut kautta aikojen huonossa tilassa. Sen pohjalle oli vaikeaa lähteä rakentamaan kehityksen suuntaviivoja. Silti Afrikan mantereella oli tiedostettu selkeästi se seikka, että muutoksia oli luotava. Afrikka oli herännyt tilanteeseen, jossa jotakin tärkeää ja uutta oli saatava aikaan. Poliittisesti ja taloudellisesti ajateltuna Afrikka kun oli epäonnistunut luomaan minkäänlaista yhtenäistä kehitysagenda. Se oli tapausesimerkki toimimattomasta taloudellisesta sekä poliittisesta toimimattomuudesta. Manner oli kuitenkin löytänyt oman suuntansa tavoitella kestävyyttä eikä se halunnut enää olla kansainvälisen yhteisön hyväntekeväisyyden kohde. Yleiskokouksen keskusteluissa ja etenkin täysistunnoissa tilanne kulminoitui keskusteluihin NEPAD:n sekä Afrikan unionin merkityksiin kehitystä luotaessa.

Afrikan Unioni (*African Union, AU*) perustettiin aiemmin olemassa olleen Afrikan yhtenäisyysjärjestön tilalle (*Organisation for African Unity*).²⁵¹ Unioni perustettiin vuonna 2002 luomaan yhtenäisyyttä ja kehitystä Afrikkaan sekä nopeuttamaan taloudellista kasvua ja korostamaan kansainvälistä yhteistyötä.²⁵² Afrikan unionin luominen oli kaiken kaikkiaan monimuotoinen projekti. Pääasiallisesti Afrikan unioni tuli korostamaan ihmisoikeuksien, demokratian, hyvän hallinnan ja sosiaalisten vapauksien merkitystä tiellä kohti kehitystä.²⁵³ Tietyllä tapaa Afrikan valtioiden edustajat näkivät valoa tunnelin päässä ja Afrikan Unionin synty herätti Afrikan maiden kansoissa uuden tunteen, jonka avulla oli tarkoitus valjastaa manner uuteen kukoistukseen.

²⁵⁰ Bongmba 2004, 297–313.

²⁵¹ Manby 2004, 984.

²⁵² Encyclopedia Britannica.

²⁵³ Manby 2004, 984–985.

Togon ulkoministeri Koffi Panou näki Afrikan unionin merkityksen maalleen seuraavasti:

There is no doubt, as many may have observed, that while the road to this Union was strewn with many obstacles, there is now some light at the end of the tunnel. [...] The Africa of today is committed to the principles of democracy, stability, peace, security, good governance and the rule of law.²⁵⁴

Samoja vaikutuksia koettiin olevan myös NEPAD (*New Partnership for African Development*) -ohjelmalla, jonka luonne määriteltiin Johannesburgissa. NEPAD luotiin vuonna 2001 *Summit of Organization to African Unity* -konferenssissa ja se oli Afrikan valtioiden johtajien sitoutumus sen kansalaisia kohtaan vastata mantereeseen silloisiin haasteisiin. NEPAD:n päätehtävinä oli yleisesti auttaa Afrikka takaisin kehityksen polulle poistamalla köyhyys ja välttämällä marginalisatio. NEPAD:n kautta oli myös mahdollista ymmärtää Afrikan sekä kansainvälisen yhteisön yhteistyön arvo.²⁵⁵

Jamaikan, jossa oli suuri musta väestö, Stafford Neil kuvasi NEPAD:n ja Afrikan unionin merkityksiä seuraavasti:

The formation of the African Union and the inauguration of the New Partnership for Africa's Development (NEPAD) are commendable initiatives aimed at bringing Africa closer to the mainstream of international development [...] What are really needed now are resources and we urge that every effort be made to ensure that the new initiatives achieve a breakthrough for African development.²⁵⁶

Neil muistutti, että ilman kaikkein yhteisiä halua ja päättäväisyyttä Afrikka jäisi jälleen kehityksen kelkasta. Kaiken kaikkiaan NEPAD oli monien suunnitelmien yhteenliittymä, jonka yhtenä pääasiallisena tehtävänä oli edesauttaa jo aiemmassa luvussa mainittua Afrikan renessanssia. Ohjelma oli kohdistettu erityisesti talouteen, maatalouteen teollisuusmuotona, tieteeseen ja teknologiaan, sijoituksiin sekä pääomaan. Talouden osalta sen tärkein päämäärä oli muuttaa mittavat varallisuuserot pienemmiksi.

²⁵⁴ ”Ei ole epäilystäkään, kuten monet ovat huomanneet, että tiellä kohti Unionia oli monia esteitä, mutta nyt on nähtävissä valoa tunnelin päässä. [...] Afrikka on tänä päivänä sitoutunut demokratian periaatteisiin, vakauteen, turvallisuuteen, hyvään hallintoon sekä lakiin.” A/57/PV.8, 15.9.2002, Koffi Panou, ulkoministeri, Togo. (Puhe on käännetty ranskan kielestä.)

²⁵⁵ McHarry et al. 2005, 98.

²⁵⁶ Afrikan unioni ja NEPAD:in muotoutuminen olivat aloitteita, joiden avulla Afrikka pyrittiin saamaan mukaan kehityksen tielle. [...] Nyt tarvitaan vain resursseja ja halua nämä uudet aloitteet kuvastavat Afrikan läpimurtoa kohti kehitystä.” A/57/PV. 14, 18.9.2002, Stafford Neil, puheenjohtaja, Jamaika.

NEPAD korosti myös yhteistyön merkitystä muutoksen aikaansaamisessa, mikä taas oli kuin suoraan Mbekin Afrikan renessanssin ideaalista. Samalla se korosti Afrikan valtioiden johtajien vastuuta viedä eteenpäin edellä mainittuja seikkoja. Samalla ohjelma patisti johtajat ottamaan kehitysagendat mukaan politiikkoihinsa, koska NEPAD toimisi vain oikealla johtamisella.²⁵⁷ Esimerkiksi teknologian saaminen mantereelle oli erittäin tärkeää.²⁵⁸

NEPAD erosi silti joiltakin osin Afrikan unionista, ja siinä oli joitakin vain sille ominaisia tunnuspiirteitä. Ehkä NEPAD:n kannalta kuvaavin julkilausuma oli seuraavanlainen:

What is unusual about NEPAD as a development strategy is that it explicitly recognizes that: "Peace, security, democracy, good governance, human rights and sound economic management" are conditions for sustain able development.²⁵⁹

Ohjelma siis suoraan nimesi kestävän kehityksen ja siihen vaikuttavat seikat ohjelmanjulistuksessaan. Koska Afrikan valtiot omat päämiehet olivat itse luoneet ohjelman, siitä kuvastui omalta osaltaan se miten he kestävää kehitystä kuvasivat.

Swazimaan ulkoministeri Sibusijo Barnabas Dlamini piti Afrikan unionia myös tärkeänä edistysaskeleena Afrikalle:

We have placed our trust in the African Union to be the vehicle for this shift away from the underdevelopment of the past, and the Kingdom of Swaziland looks forward to working with its fellow members to make the new body one that will truly address the challenges and make a real difference in the lives of our peoples.²⁶⁰

Samalla hän teki vaatimuksen kehittyville maille pitämään kansainväliset lupauksensa, jotka se oli tehnyt kehittyville maille. Muuten Afrikan unioni olisi toimimaton:

²⁵⁷ Manby 2004, 988–989; Hounnikpo 2006, 142.

²⁵⁸ Hounnikpo 2006, 128–129.

²⁵⁹ "Se mikä on erikoista NEPAD:ssa kehitysstrategiana, on se, että se eksplisiittisesti tunnistaa, että rauha, turvallisuus, demokratia, hyvä hallinto, ihmisoikeudet ja oikeaoppinen talouden hallinta ovat kestävän kehityksen reunaehdot. Manby 2004, 989.

²⁶⁰ "Olemme luottavaisia, että Afrikan unioni on avain pois alikehittyneisyydestä. Swazimaa on innokas muiden osapuolten kanssa tekemään toimitelmista sellaisen, joka todella saa muutoksia aikaan ja tekee todellisen vaikutuksen ihmisten elämiin." A/57/PV.18, 20.9.2002, Sibusijo Barnabas Dlamini, ulkoministeri, Swazimaa.

Of crucial importance to the success of the African Union is the role of the developed world in living up to its commitments to the continent and to all in the developing world.²⁶¹

Kommentit olivat luonnollisia, koska Swazimaan poliittinen tilanne oli ajoittain epävakaa, joten se tarvitsi ohjausta toiminnalleen muilta tahoilta. Se oli myös yksi Afrikan köyhistä valtioista, joten kaikenlainen apu ja mantereeseen saaminen kehityksen tielle oli Swazimaalle tervetullutta.²⁶²

Vaikka NEPAD ja Afrikan Unioni omalla tavallaan loivat illuusion siitä, että jonkinlainen yhteinen sävel kehityksen tielle oli löydetty, asiaa varjostivat silti poliittinen epätasapaino. Sen takana oli vahva yhden puolueen poliittinen järjestelmä sekä karismaattiset johtajat, jotka loivat suuria vastakkainasetteluja mantereella. Afrikan Unionin ja NEPAD:n hyviä tarkoituspäiviä vaikeutti myös se, että ne eivät toimisi ilman rauhaa, jota myös talouskasvu tarvitsi perustakseen.²⁶³

Täysistunnot kuvasivat NEPAD:n merkitystä myös lähes samoin sanankääntein kuin Afrikan unionin merkitystä. Esimerkiksi Algerian Abdallah Baali kiteytti Afrikan omia toimenpiteitä kehityksen luomisessa sekä niitä seikkoja, joita kansainvälisen yhteisön pitäisi tehdä Afrikan hyväksi:

NEPAD, as created by African leaders, developed naturally from their shared awareness of the need to take Africa's destiny into their own hands, taking into account global requirements and the contemporary realities of the African continent. [...] Africans themselves will be responsible for the success of that collective African programme, but it will also depend on the genuine, effective contribution of the United Nations system and the international community as a whole.²⁶⁴

Abdallah Baali antoi puheenvuorollaan selkeää tunnustusta Afrikan omille johtajille, jotka olivat tietoisesti tarttuneet olemassa olevaan haasteeseen. Silti toisessa kommentissaan hän ei silti täysin uskonut Afrikan omiin kykyihin saavuttaa kehitystä

²⁶¹ ”Afrikan unionin kannalta on tärkeää, että kehittänyt maailma toimii lupaustensa mittaisesta, mitkä se on antanut kehittyvälle maailmalle.” A/57/PV.18, 20.9.2002, Sibusijo Barnabas Dlamini, ulkoministeri, Swazimaa.

²⁶² Encyclopedia Britannica.

²⁶³ Houngnikpo 2006, 99, 127.

²⁶⁴ ”Afrikan johtajien luoma NEPAD kehittyi luonnollisesti heidän yhteisestä tietoisuudestaan ottaa Afrikan kohtalo heidän omiin käsiinsä sekä ottaa huomioon globaalit vaatimukset sekä nykyiset Afrikan mantereeseen realiteetit. [...] Afrikkalainen itse tulevat olemaan vastuussa kollektiivisesta ohjelmasta mutta samalla se on riippuvainen aidosta, tehokkaasta YK:n sekä koko kansainvälisen yhteisön panoksesta.” A/57/PV.33, Abdallah Baali, Algeria. (Puhe on käännetty ranskan kielestä.)

vaan antoi myös kansainväliselle yhteisölle toiveen aidosta avusta Afrikan mannerta kohtaan. Tämä avunpyyntö luultavasti liittyi esimerkiksi ODA -maksujen suuruuteen. Abdallah Baalin epäilyt Afrikan kehityskyvystä oli sillä tavalla ymmärrettäviä, että Algeria oli koko kuluneen vuoden ollut vakavien konfliktien piinaama. Protestit johtuivat surkeista elinmahdollisuuksista ja köyhyydestä sekä huonosta hallinnosta. Myös vuoden 2002 vaaleja ei saatu käytyä rauhallisissa olosuhteissa.²⁶⁵

Yksi NEPAD:n tärkeimpiä päämääriä oli saavuttaa tasainen BKT:n kasvu. Sen avulla Afrikan köyhyys puolittuisi ja samalla saavuttaisi lupaukset, joita oli tehty vuosituhatjulistuksen nimissä vuoteen 2015 mennessä. Tämä vaatisi kuitenkin suuria toimenpiteitä Afrikan valtioilta ja suurta pääomapanostusta tavoitteen saavuttamiseksi. Silti Afrikan manner koki suuria taloudellisia vaikeuksia, joka teki asiasta entistä vaikeamman toteuttaa. Asiaa vaikeutti esimerkiksi ODA -maksumäärien väheneminen.²⁶⁶ Tosiasiallisesti Afrikan taloudellinen tilanne parantuisi vain jos ODA-osuuksien maksumääriä olisi mahdollisista saada kaksinkertaisina.²⁶⁷ Sen pääasiallisena tarkoituksena oli tarjota erityishuomiota ja tukea kansainväliseltä yhteisöltä Afrikalle.²⁶⁸ Kenian Marsden Madoka katsoi NEPAD:n antavan toivoa tiellä taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen.²⁶⁹ Ajatusmaailman muutoksesta kertoi myös Ghanan presidentti John Agyekum Kufuor lausunnossaan:

We do not want to be the object of pity and charity, and we do not want to provide the grisly images of war, disease, ignorance, famine and poverty for the world's television screens.²⁷⁰

Ghanan presidentillä oli selkeästi halu myös muuttaa Afrikan mainetta kansainvälisen yhteisön toimesta. Tietyllä tavalla Ghanan voitiin sanoa olevan etujoukkona taistelemassa kehityksen puolesta, jolloin presidentti selkeästi halusi tuoda esille myös toisen puolen Afrikan kehityksestä. Ghanaa oli mahdollista pitää yhtenä Afrikan mantereen johtavista maista sen suurten luonnonrikkauksien takia. Se oli myös ensimmäinen Saharan eteläpuoleinen valtio, joka saavutti itsenäisyyden kolonialismin

²⁶⁵ Encyclopedia Britannica.

²⁶⁶ Ayadi 2006, 26.

²⁶⁷ Sachs et al. 2004, 167; Hougripko 2006, 134.

²⁶⁸ McHarry et al. 2005, 106.

²⁶⁹ A/57/PV.7, 14.9.2002, Marsden Madoka, ulkoministeri, Kenia.

²⁷⁰ "Emme halua olla säälin ja hyväntekeväisyyden kohteena emmekä halua tuottaa kammottavia kuvia sodista, sairauksista, välinpitämättömyydestä, nälänhädästä tai köyhyydestä maailman televisioruutuihin." A/57/PV.4, 13.9.2002, John Agyekum Kufuor, presidentti Ghana.

ikeen alta, vaikkakin Ghanan mantereella oli itsenäisyysaikana käyty monia kamppailuja vallasta.²⁷¹

Afrikan päämiesten visiot maanosan uudesta noususta eivät välttämättä olleetkaan täysin tuulesta temmattuja, koska mantereella oli esimerkiksi luonnonresursseja, jotka tarjoaisivat paljon kestäväälle kehitykselle. Maanosa ei ollut ymmärtänyt mahdollista potentiaaliaan vaan se oli astunut 2000-luvulle suurien haasteiden kera. Perustavanlaatuisina ongelmina Afrikan tilanteessa oli kuitenkin nähtävänä alikehittynyt talous, jota oli hankaloittanut massiivinen väestönkasvu.²⁷²

Tärkeää oli muistaa se, että NEPAD:n onnistuminen riippui myös suuresti siitä, mitä kehittyneet maat ajattelivat ohjelman onnistumisesta. Ohjelman onnistumisen hyväksi ei pelkkä Afrikan valtioiden lupaus osallistua riittänyt. Matt Houngnikpon mukaan Afrikka ei kuitenkaan voinut luottaa tarpeeksi kehittyviin maihin koska he katsoivat maailmaa eri tavalla. Toisaalta tämä oli mielenkiintoinen seikka, koska uuden vuosituhatjulistuksen periaatteissa kansainvälinen yhteisö sitoutui nimenomaan auttamaan Afrikan mannerta. Se tarvitsi myös resursseja onnistuakseen kehittyviltä mailta. Silti kaiken muutoksen on lähdettävä kaikkien Afrikan maiden johtajien halusta muuttaa asioita yhdistettynä kehittyneiden maiden kykyyn tehdä jotakin asian hyväksi.²⁷³

Tutkimuskirjallisuus tarjoaa varsin totuudenmukaisen kuvan Afrikan tilanteesta. Muutos parempaan ei ollut mahdollista yksin luoda pelkästään oman mantereen sisällä vaan se tarvitsi etenkin taloudellista tukea kehittyneiltä mailta, jolloin siihen liittyvä toiminta olisi parasta mahdollista. Seuraavista sitaateista oli mahdollista huomata ristiriita, jonka mukaan Afrikka halusi pärjätä yksin kohti kehitystä, kun taas kehittyneet maat tunsivat ainakin näennäistä solidaarisuutta Afrikan maita kohtaan. Tietysti tilanne oli mahdollista jakaa niihin innostuneisiin Afrikan maihin, joilla oli jokin mahdollisuus tehdä muutos asiaan ja toisaalta niihin, joille yleiskokous oli kansainvälinen foorumi, tehdä virallinen hätähuuto oman tilanteensa puolesta.

Vaikka Afrikan sekä kansainvälisen yhteisön uusia yhteistyömahdollisuuksia pidettiin onnistuneita, soraääniäkin puheenvuoroissa kuultiin. Esimerkiksi Marokon

²⁷¹ Encyclopedia Britannica.

²⁷² McHarry et al. 2005, 98; Encyclopedia Britannica.

²⁷³ Manby 2004, 994, 998.

ulkoministeri Mohammed Benaissa syytti kansainvälistä yhteisöä siitä, että se oli vastahakoinen tekemään mitään Afrikan rauhan puolesta:

While Africa teems with huge natural and human resources, those very resources paradoxically become the cause and the fuel of many conflicts. Yet the international community remains hesitant to take decisive and necessary measures likely to create a climate propitious for peace and stability in our continent.²⁷⁴

Paradoksaalisesti kansainvälisen areenan ei siis koettu tukevan tarpeeksi Afrikkaa tiellä kehitykseen, vaikka se olikin luonut uusia mahdollisuuksia ja apukeinoja mantereelle tiellä kehitykseen. Kansainvälinen yhteisö kuitenkin tiedosti laajasti Afrikan ongelmat. Esimerkiksi Alankomaiden ulkoministeri Joap de Hoop Schefferin näkikin maailmanyhteisön velvollisuudet mannerta kohtaan seuraavasti:

Africa continues its struggle towards development and prosperity. It cannot and must not do so all by itself. We all share a responsibility for eradicating poverty and enhancing Africa's global integration.²⁷⁵

Toinen komitea oli samoilla linjoilla pohtiessaan Afrikan tilannetta. Esimerkiksi Kenian Jalang'o suhtautui NEPAD:iin lämpimästi, koska hän koki, että aiemmat Afrikkaan liittyneet kehitysohjelmat olivat epäonnistuneet siksi, että ne eivät olleet tarpeeksi ottaneet huomioon mantereen olosuhteita ja tarpeita.²⁷⁶ Hän kuitenkin tiedosti, että NEPAD ei toimisi ilman oikeita toimenpiteitä, vaikka se oli ideana hyvä:

He looked forward to its adoption as the development framework for Africa, replacing the United Nations New Agenda for the Development of Africa in the 1990s. However, NEPAD would be successful only if its guiding principles of ownership, partnership and participation were respected and if it was not used as a tool of conditionality.²⁷⁷

²⁷⁴ ”Vaikka Afrikan mantereella on suuri määrä luonnonresursseja sekä ihmisiä, kyseiset resurssit paradoksaalisesti tulevat monien konfliktien syyksi ja moottoriksi. Silti kansainvälinen yhteisö on epävarma tekemään pitäviä ja tarpeellisia toimia, jolla luotaisiin vakaa ilmapiiri mantereella.” A/57/PV.7, 14.9.2002, Mohammed Benaissa, ulkoministeri, Marokko.

²⁷⁵ ”Afrikka taistelee edelleen kohti varallisuutta ja kehitystä. Se ei voi, eikä sen pidä tehdä sitä itse. Me kaikki jaamme vastuun köyhyyden pois kitkemisestä sekä siitä, että Afrikka pystyy integroitumaan globaalisti.” A/57/PV.8, 15.9.2002, Joap de Hoop Scheffer, ulkoministeri, Alankomaat.

²⁷⁶ A/C.2/57/SR.4, 1.10.2002, Bob Jalang'o, Kenia.

²⁷⁷ ”Hän odotti uuden kehitysviitekehyksen ottamista käyttöön, joka korvaisi 1990 -luvulla olleen vanhan YK:n ohjelman. Silti NEPAD olisi menestynyt vain silloin jos sen pääperiaatteita omistuksesta, yhteistyösuhteista ja osallistumisesta kunnioitettaisiin eikä sitä käytettäisi ehdollistamisen työkaluna.” A/C.2/57/SR.4, 1.10.2002, Bob Jalang'o, Kenia.

Kenia kuitenkin tarvitsi tietyllä tavalla NEPAD:ia. Sen tilannetta oli vaikeuttanut tulvat ja metsien tuhoutuminen, joilla oli ollut suurta vaikutusta Kenian taloudelliseen tilanteeseen. Voitiinkin sanoa, että Kenia ei ollut ymmärtänyt ilmasto-ongelmien todellista luonnetta ja sitä ihminen oli teoillaan vaikuttanut ympäristön tilaan. Maatavastusteli myös korruptio ja puolet Kenian väestöstä elää köyhyysrajan alapuolella.²⁷⁸

Varsin mielenkiintoista oli huomata, että toinen komitea keskusteli erittäin vähän Afrikan tilanteesta verrattuna täysistuntoihin. Kuitenkin Afrikan kehitys nähtiin positiivisena myös komitean sisällä. UNDP:n edustaja Alvaro Umana näki esimerkiksi alueellisen kehityksen ja alueellisten aloitteiden tekemisen erittäin tärkeäksi, minkä vuoksi hän arvosti NEPAD:n merkitystä.²⁷⁹

Afrikka oli rakenteellisten uudistusten kautta löytänyt uuden toivon kehityksen luomiseksi, jonka saavuttamisessa kansainvälisellä yhteisöllä olisi oma roolinsa. Afrikka ei kuitenkaan halunnut olla täysin yhteisön avun varassa, jota se hieman vieroksuikin. Afrikan tilanne otettiin huomioon lähes jokaisessa täysistunnon puheenvuorossa, joten sen tilanne oli kuitenkin laajasti huomioitu. Puheenvuorojen perusteella Afrikan johtajat ilmaisivat ylpeyttä sen ottamistaan edistysaskeleista kohti kehitystä NEPAD:n ja Afrikan unionin muodossa. Silti Afrikan maiden edustajat vaativat kansainväliseltä yhteisöltä toimenpiteitä, joita ilman Afrikka ei selviytyisi. Afrikan maiden johtajien puheenvuoroista oli nähtävissä ainakin näennäistä ylpeyttä siitä, että asiat oli otettu omiin käsiin. Afrikka ei enää halunnut olla se surkein, johon liittyvät uutiset olivat aina negatiivisia. Tärkein tehtävä oli päästä pois marginaaleista.

4 Ekologinen kestävyys perustana ihmiskunnan selviämiseksi

4.1 Ympäristön hallinta haasteena

Ympäristö oli ollut yksi kestävä kehityksen kulmakivistä taloudellisen kehityksen ohella. Tilanne oli huomattavissa jo kestävä kehityksen määrittämisestä, jotka määrittivät taloudellisten ja ympäristöllisten tosiseikkojen välille selkeitä korrelaatioita. Kestävä kehitys oli mahdollista saavuttaa tasapainoisella ja tasa-

²⁷⁸ Encyclopedia Britannica.

²⁷⁹ A/C.2/57/SR.35, 14.11.2002, Alvaro Umana, UNDP.

arvoisella talousjärjestelmällä sekä ottamalla ympäristö sekä tulevat sukupolvet huomioon omassa toiminnassaan. Ympäristöasiat olivat siis oleellinen asianhaara kestävä kehityksen luomisessa. Jotta ympäristöasioita voisi ymmärtää kansainvälisessä kontekstissa, tärkeää oli tarkastella sitä, miten ympäristöasioita hallittiin kestävä kehityksen viitekehyksessä. Kuten jo aiemmasta pääluvusta selvisi, taloudellinen tilanne näyttöä vielä 2000-luvun alkupuolella täysin vääristynyt ja epäoikeudenmukainen. Ympäristön tilaan ei myöskään pystytty vaikuttamaan tarvittavalla tavalla, vaikka se oli ollut tärkeällä sijalla Tukholman ympäristökongressista lähtien. Samoin ympäristön hallinta oli epäonnistunut.

WSSD huomioi ympäristöasiat seuraavalla tavalla toimeenpanosuunnitelmassaan:

Human activities are having an increasing impact on the integrity of ecosystems that provide essential resources and services for human well-being and economic activities. Managing the natural resources base in a sustainable and integrated manner is essential for sustainable development.²⁸⁰

Toimintasuunnitelman mukaan ekosysteemien hyvinvoinnista ja ympäristön tilasta oli tärkeää huolehtia, jotta kestävä kehitys olisi mahdollista saavuttaa. Paradoksaalisesti kuitenkin Johannesburgin toimintasuunnitelma käsitteli biodiversiteettin liittyvät asiat käytännössä vain yhdessä kappaleessa, vaikka monet muut kongressit ennen Johannesburgia olivat olleet ympäristön osalta käsitteellisesti heikkoja. Tilanteeseen olisi tarvittu parannusta. Tilanne oli ongelmallinen sen vuoksi, koska niin monet ihmisen toiminnot vaikuttivat ympäristön tilaan.²⁸¹ Rogers et al. kuitenkin katsoo, että ympäristönhallinnassa oli viimeisen 40 vuoden aikana siirrytty saastuttamisesta ja ympäristön suojelun huolimattomuudesta aktiiviseen ja strategiseen toimintaan taloudellisten ja sosiaalisten näkökulmien kautta.²⁸²

Ilmastonmuutokseen keskittyneet Bangaloren tiedeinstituutin tutkija N.H. Raviranthin ja Berkeleyn yliopiston Jayant Sathayen mielestä oli tunnustettava tosiseikka, että ympäristö kohtasi riskejä monelta suunnalta. Tämän vuoksi ympäristön suojelu oli tulevia sukupolvia ajateltaessa erittäin tärkeää. Ympäristö vaikutti moniin elämän osa-

²⁸⁰ "Ihmisen toiminnalla on ollut suuri merkitys ekosysteemeihin, jotka tuottavat resursseja ja palveluita ihmisen hyvinvoinnille sekä taloudellisiin toimiin. Luonnonympäristön hallinta kestävästi ja integroidusti on yksi kestävä kehityksen selkäranka." *Report of the World Summit on Sustainable Development*, 26.

²⁸¹ Deutz 2005, 186, 190.

²⁸² Rogers et al. 2007, 182.

alueisiin, jolloin sen vaikutukset myös muille elämän aloille olivat todennäköiset.²⁸³ Ihmiset olivat toiminnallaan vaikuttaneet ympäristöön tavalla, mitä ei aikaisemmin nähty.²⁸⁴ Tutkijoiden Raviranthin ja Sathayen päätelmät ympäristöasioista oli mahdollista päättää ilman lokerointia johonkin yhteiskunnan osa-alueeseen. Heidän mielestään kaikkien tulisi olla mukana muutoksessa. Kestävään kehitykseen liittyvät osa-alueet olivat yhteydessä toisiinsa, jolloin kaikkien osa-alueiden olisi tärkeä olla tasavertaisia.²⁸⁵

Amsterdamin yliopiston professori Joyeeta Guptan mukaan pitkään oli tiedostettu tilanne, että kehitys ja ympäristölliset suhteet olivat kiinteästi yhteydessä toisiinsa. Esimerkiksi pääsy puhtaan juomaveden ja ruoan äärelle, terveydenhuollon piiriin ja koulutukseen riippui suuresti siitä miten ympäristöstä oli huolehdittu. Kestävän kehityksen luominen oli jatkuvaa kaupankäyntiä taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöllisten tavoitteiden välillä. Tämä seikka johti siihen, että hyvän hallinnon ideaalien tulisi kohdata kansallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla. Joka tapauksessa jos arvioidaan sitä millä tavalla kansainvälisellä tasolla oli kyetty kestävää kehitystä luomaan, osoittaa sen miten vaikeaa yhteistä hyvän hallinnan ideaalia oli myös luoda.²⁸⁶

Myös Yalen yliopiston Maria Ivanovan mukaan kyseisessä monimutkaisessa tilanteessa oli kuitenkin tärkeää pystyä toimimaan oikein ja ennen kaikkea ratkaisuksi kyseiseen tilanteeseen tarvittiin hyvin hoidettua ympäristön hallintoa. Ihanteellinen tilanne vaatisi vuorovaikutusta osapuolten välillä, jolloin yhteistoiminta korostuisi. Maria Ivanova katsoo, että nykyinen kansainvälinen hallinto ei millään tavalla vastannut kestävän kehityksen haasteisiin. Suurimpana ongelmana oli, että kansainväliseltä yhteisöltä puuttuivat työkalut, joilla oli mahdollista luoda globaali ympäristönhallintajärjestelmä. Ivanovan mukaan juuri sen vuoksi erinäisten ympäristösopimusten valvonta oli ollut erittäin epävakaa. Tilannetta vaikeutti myös kehittyvien maiden mahdottomuus osallistua päätöksentekoon, koska ympäristövastuut oli ripoteltu moniin eri organisaatioihin. Ivanova tietää mistä puhuu, koska hän on keskittynyt tutkimustyössään ympäristöongelmiin ja ympäristön hallintaan. Hänen tutkimustyönsä on koskenut myös YK:n ympäristöohjelmaa UNEP:ia.²⁸⁷

²⁸³ Rogers et al. 2007, 85.

²⁸⁴ Thomas-Slayter 2003, 215.

²⁸⁵ Raviranth & Sathaye 2002, 225–226.

²⁸⁶ Gupta 2007, 23.

²⁸⁷ Ivanova 2005, 10, 46, 56–57.

Tämän vuoksi Maria Ivanovalla on oma näkemyksensä YK:n ympäristöpolitiikoista ja niihin liittyvistä instituutioista. Hänen mukaansa esimerkiksi YK:n ympäristöohjelma UNEP:n nimissä oli tehty yli 200 multilateraalista sopimusta, mutta silti sopimusten mukainen käytännöllinen toiminta oli ollut laimeaa, vaikka UNEP toimii ympäristöllisen hallinnan keskiössä. UNEP:n toimimattomuus huomattiin *Earth Summit*tissa ja lopulta se marginalisoitiin. Sen tilanne kehitettiin CSD täyttämään UNEP:n puutteita sekä luomaan kestävä kehitystä. Todellisuudessa CSD kuitenkin pirstaloitti entisestään institutionaalista arkkitehtuuria, jota oli kestävä kehityksen hyväksi rakennettu. Kaiken kaikkiaan siltä puuttui tietynlainen auktoriteetti ympäristöasioissa.²⁸⁸

Tämän vuoksi olikin mahdollista sanoa, että globaali ympäristön hallinta oli ollut suurissa vaikeuksissa. Se ei pystynyt vastaamaan siihen kysyntään. Maria Ivanova näki suuria puutteita esimerkiksi siinä, miten kansainvälinen taso oli kykenemätön vahvistamaan paikallisen tason toimenpiteitä ympäristön hallinnan hyväksi. Varsin karrikoidusti hän toteaaakin, että taloudellista kehitystä ihannoitiin ympäristön kehityksen hinnalla, minkä vuoksi tarvittaisiin pikaista institutionaalista reformia sekä vahvoja auktoriteetteja.²⁸⁹ Kaikkein mielenkiintoisinta tässä asiassa oli se, kuten lähdeaineisto osoittaa, että vaikka YK oli edelläkävijänä ympäristölähtöisessä kestävässä kehityksessä, sen omat institutionaaliset toimenpiteet päämäärän saavuttamiseksi olivat olleet varsin heikkoja.

Kehityspolitiikan tutkijan Richard Meganckin sekä ympäristön hallinnan tutkijan ja asiantuntijan Richard Saunierin mukaan yksi tärkein ympäristön tilaa koskeva keskustelu oli liittynyt ympäristön tilan tehokkaaseen hallintaan. Asia oli esillä jo Rion ympäristökongressissa, jolloin ympäristön ja kansalaisyhteiskunnan panostukset ympäristön tilan suojelemisessa tiedostettiin seuraavasti: "Ympäristöasioita hallitaan parhaiten kun siihen osallistuvat kaikki huolestuneet kansalaiset kaikilla tarvittavilla hallinnan tasoilla".²⁹⁰ Toisin sanoen tehokas ympäristön suojeleminen ja asioiden hoito tarvitsi kaikkien valvutunutta osallistumista siellä missä sille oli tarvetta.

²⁸⁸ Ivanova 2005, 46–47, 52–54.

²⁸⁹ Ivanova 2005, 59, 63.

²⁹⁰ "Environmental issues are best handled with the participation of all concerned citizens, at the relevant level." *Rio Declaration on Environment and Development*.

Esimerkiksi Kongon Jean Marie Bossina näki vahvan ympäristöpolitiikan tärkeänä seikkana kestävän kehityksen saavuttamiselle: ” Ilman tiukkoja ympäristöpolitiikkoja kestävä kehitys ei pystyttäisi saavuttamaan.”²⁹¹ Kongo olikin kokenut vuonna 2002 taloudellisia ongelmia, mutta luontaisten resurssien arvo oli kasvamassa, mitkä olisivat taas elintärkeitä Kongon taloudelliselle kehitykselle viennin kautta.²⁹² Tämä seikka kuvasti vahvasti sitä miten ympäristölliset ja taloudelliset seikat otettiin huomioon yhdessä, toisiinsa vaikuttaen. Ympäristön laiminlyönti vaikuttaisi ennen pitkää myös taloudelliseen kestävyteen.

Venäjän Oleg Shamanov oli samoilla linjoilla ja hän linkitti myös ympäristöasiat taloudellisten ongelmien keskiöön:

The Russian Federation was focusing on establishing a modern legislative basis for sustainable development based on the principles of the market economy and democracy; ensuring environmental safety; maintaining the integrity of natural ecosystems and the quality of the environment; further enhancing the system of environmental education and awareness; and developing and introducing cutting-edge technologies.”²⁹³

Tämä lausunto oli mahdollista rinnastaa suoraan ekologisen modernisaation teoriaan pääpiirteisiin. Jos ympäristöasiat otettaisiin huomioon, talouskasvua mietittäessä kestävyys olisi paremmin saavutettavissa. Talouskasvusta olisi myös hyötyä, koska sen avulla saataisiin enemmän resursseja toimintoihin, joilla kestävä kehitys pystyttäisiin viemään eteenpäin. Venäjän federaatiolla olikin omia kokemuksiaan ympäristöongelmista. Vaikka Venäjällä oli paljon luonnonresursseja, ne oli valjastettu hyvin pitkälti kemianteollisuuden käyttöön. Paradoksaalista oli, miten Venäjän Shamanov laittoi ympäristöasiat taloudellisten asioiden keskiöön, vaikka Venäjällä ympäristöasiat olivat haaste itse taloudelle. Heikko ympäristöasioiden hoito näkyi esimerkiksi ympäristölainsäädännön laiminlyönteinä sekä ilmaston saastumisena.²⁹⁴

International Fund for Agricultural Developmentin edustaja Vera Weill-Halle korosti myös sitä, että ympäristön tilaa helpottaisi huomattavasti kestävä maankäyttö sekä

²⁹¹ "Without strict environmental policies, there could be no sustainable development." A/C.2/57/SR.15, 21.20.2002, Jean Marie Bossina, Kongo.

²⁹² Encyclopedia Britannica.

“Venäjän federaatio keskittyi luomaan modernia lainsäädäntö kestävä kehityksen pohjaksi, joka ottaisi huomioon taloudellisen järjestelmän ja demokratian, suojelisi ympäristöä, säilyttäisi ekosysteemien rehellisyyden ja ympäristön laadun vahvistamalla ympäristötietoisuutta ja kehittämällä uutta teknologiaa kehityksen hyväksi.”²⁹³ A/C.2/57/SR.33, 13.11.2002, Oleg Shamanov, Venäjä.

²⁹⁴ Encyclopedia Britannica.

alueellinen köyhyyden vähentäminen. Toisaalta kyseisiin ympäristön tilan hallinnon mekanismeihin tarvittaisiin tukea sekä tekniikkaa kansainväliseltä yhteisöltä etenkin kehittyvillä seuduilla.²⁹⁵ Jotakin edistystä oli kuitenkin havaittavissa, koska Weill-Halle oli tyytyväinen tuloksiin, joita kansainvälinen yhteisö oli saavuttanut maankäyttöön liittyvissä kysymyksissä:

Her delegation welcomed the progress achieved in implementing the United Nations Convention to Combat Desertification and the outcomes of the second GEF Assembly, particularly the designation of land degradation, primarily desertification and deforestation, as a new focal area of the Facility.²⁹⁶

Ympäristön tila huomioitiin siis kaikkia koskevaksi tekijäksi. Maiden hallitusten ei annettu unohtaa ympäristönsuojelun ihanteita, koska ne koettiin tärkeäksi tekijäksi keskusteltaessa ympäristön suojelemisesta. Johannesburgissa, joka oli Rion toimenpiteiden jälkiarvioitsija, ympäristön hallintaa katsottiin kolmen tärkeän komponentin kautta. Niitä olivat prosessit, infrastruktuuri ja toimeenpano. Samalla Johannesburgin maailmankokous muutti ympäristön hallinnan globaaliksi ympäristön hallinnaksi. Silti tutkijat Richard Saunier ja Richard Meganck näkevät joitakin ongelmia kansainvälisessä ympäristön hallinnassa. Heidän mielestään ympäristön hallinta oli liitetty jo niin monen toimielimen toimintaan, että kestävästä kehityksestä oli tullut mantra, jota käytettiin monissa kokouksissa vain jonkinlaisena voimasanana. Hallinnon onnistumista vaikeuttaa suuresti kestävä kehityksen epämääräisyys ja se, että sen toimeenpano oli rahoitusvaikeuksien takia erittäin hankalaa. Kestävä kehityksen käsitteen ympärillä oli siis huomattavissa epäluottamusta, koska itse käsitteellä ei ollut konsensusta.²⁹⁷ Kyseiseen julkilausumaan on helppo samaistua, koska kestävä kehityksen käsite oli jo aiemman analyysin valossa huomattu varsin moniulotteiseksi käsitteeksi. Tässäkin asiassa seikka aiheutti vaikeuksia kestävä kehityksen saavuttamiseksi.

Meganck ja Saunier jatkavatkin ajatusta ja he katsovat, että monien päättäjien puheet olivat pelkkää jargonia siitä mitä ympäristö oikeasti oli. Tämän vuoksi kestävästä

²⁹⁵ A/C.2/57/SR.15, 21.20.2002, Weill-Halle, International Fund for Agricultural Development.

²⁹⁶ ”Hänen delegaationsa toivottaa tervetulleeksi lopputulokset, joita oli saavutettu YK:n aavikoitumista ehkäisevässä kokouksessa sekä toisessa GEF -kokouksessa. Etenkin toimenpiteet, jotka koskivat maan eroosion vähentämistä sekä metsien aavikoitumisen estämistä olivat toivottuja. Niistä tulisi delegaatiolle uusi toiminnan näkökulma. A/C.2/57/SR.15, 21.20.2002 Vera Weill-Halle, International Fund for Agricultural Development.

²⁹⁷ Saunier & Meganck 2007, 6–11.

kehityksestä ja diplomatiasta oli tullut vuosien saatossa hallitsemattonta, koska siitä oli tullut monien maiden poliittinen lempikäsité. Tilanteen parantamiseksi olisikin tärkeää, että ympäristön hallinto etenisi ylöspäin ympäristön konservoinnista, ilmastonmuutoksesta ja muista seikoista ja liittäisi ne laajempaan ja tärkeään kokonaisuuteen, kuten köyhyyden poistoon sekä terveyden edistämiseen. Tällöin myös ympäristön hallinta herättäisi enemmän huomiota.²⁹⁸

Myös Venäjän ulkoministeri Igor Ivarovilla oli omat näkemyksensä siihen miten tärkeää ympäristönhallinta oli:

Equally sweeping are the tasks that face us in the field of environmental protection. Natural disasters that afflicted many regions of our planet this summer have demonstrated again that the solution of environmental issues cannot be put off unless we want to endanger the very survival of future generations. This sphere also depends on multilateral efforts that exclude the egoism of individual States.²⁹⁹

Hänen mielestään ympäristön hallinta oli siis toimimatonta, josta oli merkinä monet vastikään tapahtuneet luonnonkatastrofit. Tämän vuoksi ympäristöasiat oli tärkeää pitää toiminnan keskiössä, jos tulevien sukupolvien mahdollisuuksia haluttiin säilyttää. Ympäristön onnistuneeseen hallintaan liittyy siis vahvasti toimenpiteet siitä miten luonnonkatastrofeja oli mahdollista ehkäistä tehokkaasti. Myös toisella komitealla oli useita ratkaisuehdotuksia siihen liittyen. Komitealla oli esimerkiksi kansainvälinen strategia katastrofien vähentämiseksi sekä laajat toimintamuodot ympäristötilan hoivaamiseksi. Tämä ilmeni esimerkiksi siinä, että toinen komitea istui istuntoja, joissa käsiteltiin pelkästään tiettyjä ratkaisuehdotuksia, jotka liittyivät esimerkiksi aavikoitumiseen, El Niño -ilmiöön, vesistressiin ja yleisesti luonnontilaan niin, että tulevatkin sukupolvet voisivat niistä nauttia.³⁰⁰ Tässä mielessä toinen komitea oli täysistuntoja konkreettisempi toimielin, joka pystyi varsin kattavasti keskustelemaan syvällisemmin teemoista, jotka olivat ympäristön hallinnan tiellä.

²⁹⁸ Saunier & Meganck 2007, 12–13, 22, 29.

²⁹⁹ Haasteet, joita kohtaamme ympäristönsuojelun kentällä ovat tasavertaisesti yleistymässä. Luonnonkatastrofit ovat vaikuttaneet moniin seutuihin ja tämä kesä on jälleen osoittanut miten ympäristöasioita ei voi pitää toiminnan marginaaleissa, jos emme halua vaarantaa tulevien sukupolvien selviytymistä. Tämä seikka riippui paljon myös millaisia multilateraalisia toimia saamme aikaan, jotka poistaisivat tiettyjen maiden egoistisen asenteen.” A/57/PV.5, 13.9.2002, Igor S. Ivarov, ulkoministeri, Venäjä. (Puhe on käännetty venäjän kielestä.)

³⁰⁰ Ks. esim. A/C.2/57/SR.15, 21.10.2002.

Esimerkiksi Ecuadorin Gallegos Chiriboda otti toisessa komiteassa puheeksi Johannesburgin toimintasuunnitelman ja siinä olleet kohdat liittyen luonnonkatastrofien hallintaan, jotka liittyivät vahvasti myös luonnontilaan. Hän sanoi:

The Plan of Implementation of the World Summit on Sustainable Development in Johannesburg had determined the main lines of action for managing natural disasters: strengthening the international institutional structure developing, improving and reinforcing the institutional capacity of countries and regions, transferring appropriate technology, disseminating information and applying it to specific cases, establishing and improving early-warning systems, preventing and mitigating the effects of extreme climatic events, and continuously evaluating the effects of climate change.³⁰¹

Myös Kansainvälisen meteorologijärjestön edustaja Don Nanjira puhui ympäristökatastrofien ehkäisyn tärkeydestä ja toimenpiteistä miten katastrofeihin olisi mahdollista varautua. Sitaatti on siinä mielessä tärkeä, koska ympäristön hallinnan tärkeydestä puhuu ympäristö- ja ilmastoasioiden asiantuntija – ei pelkästään diplomaatti. Nanjira toteaa:

the World Meteorological Organization (WMO) was actively involved in efforts to mitigate and, wherever possible, to prevent the effects of natural hazards; to rationally develop and use energy resources, including renewable energy sources; and to undertake studies and issue regular updates on the El Niño phenomenon.³⁰²

Chribodan puhe ympäristöasioihin liittyen oli ymmärrettävä. Ecuadorissa oli vuonna 2002 ollut yhteenottoja, jotka liittyivät ympäristöaktivistien ja öljyteollisuuden vastakkaisiin näkemyksiin öljyputken rakentamisesta Amazonin sademetsän läpi. Epävakaisuuksia oli aiheuttanut myös ongelmat kansainvälisessä kaupassa liittyen banaanivientiin.³⁰³ Ecuador oli ympäristöasioissa myös hyvin kaksijakoinen, koska se oli tehnyt paljon hyvää ympäristöasioiden hyväksi. Se oli lahjoittanut paljon

³⁰¹Johannesburgin toimintasuunnitelma määritteli ympäristökatastrofien hallinnan päälinjat: Sen mukaan kansainvälistä kehityksen institutionaalista rakennetta tuli vahvistaa, samalla maiden ja alueiden institutionaalista kykyä tuli tukea. Teknologian siirrot olivat myös tärkeitä kuten myös tiedon levittäminen ja sen soveltaminen erityistilanteissa. Samalla oli tärkeää luoda varoitussysteemejä, estää ja hallita radikaalien ilmastokatastrofien vaikutuksia sekä jatkuvasti arvioida ilmastonmuutoksen vaikutuksia. A/C.2/57/SR. 14, 21.10.2002, Gallegos Chiriboda, Ecuador.

³⁰² ”WMO on vahvasti mukana estämässä ympäristökatastrofeja. Se pyrkii rationaalisesti kehittämään energiankäyttöä ja uusiutuvia energiamuotoja. Samalla se pyrkii osallistumaan El Niño -ilmiöstä oppimiseen ja tiedottamiseen.” A/C.2/57/SR:15, 21.10.2002, Don Nanjira, WMO.

³⁰³ Encyclopedia Britannica.

luonnontieteille ja sillä oli rikas luonnonympäristö. Toisaalta taas se oli yksi suurimpia polttoaineiden tuottajia maailmassa.³⁰⁴

UNCD:N johtaja ja ympäristöasioiden asiantuntijalla Hama Alba Diallolla oli oma ratkaisunsa ympäristön hallintoon liittyviin ongelmiin. Hän katsoi, että parempaa ympäristön hallintoa sekä luonnonkatastrofeihin valmistautumista oli mahdollista saada aikaan niin sanotulla GEF³⁰⁵ - rahoituksella:

The international community had recognized that implementation of the United Nations Convention to Combat Desertification had been hampered by a lack of resources, and had decided to use the Global Environment Facility (GEF) as a financing mechanism. The Assembly of the Global Environment Facility had decided that land degradation would become a standalone focal area for GEF financing, and GEF therefore needed donors' support.³⁰⁶

Kuten on jo monta kertaa tullut ilmi, kestävä kehitys oli nähtävissä sarjana lukuisia konferensseja ja lupauksia, joita oli erittäin hankalaa saada toteutumaan. Esimerkiksi Harvardin yliopiston ympäristöalan tutkijat Peter Rogers et al. toteavat, että yksi tärkeimmistä puutteista ympäristön hallintaan liittyen oli se, että YK:lla ei ollut mitään pysyvää ympäristöpolitiikkaan liittyvää ohjenuoraa tai ohjelmaa. Paradoksaalisesti ympäristöpolitiikka pystyisi vaarantamaan ympäristön tilaa, jos se pilkottaisiin sektoreihin ja kokonaisvaltainen ympäristön tila unohdetaan pohdinnoista³⁰⁷.

Tietyllä tavalla tämäkin seikka kuvaa varsin vahvasti sitä, miten herkkä asia kestävä kehitys oli. Se oli ikään kuin moniulotteinen jonka kaikkien osien on oltava harmoniassa, jotta sitä onnistuttaisiin luomaan maailmaan. Kuitenkin viimeisen 40 vuoden aikana ympäristönsuojelun päätavoite muuttui saasteiden vähentämisestä globaaliin ympäristönsuojeluun ja kestäväan kehitykseen taloudellisen, sosiaalisen ja

³⁰⁴ Encyclopedia Britannica.

³⁰⁵ Global Environment Facility, GEF oli UNFCCC:n käyttöönotettava rahoitusmekanismi. GEF oli erityisesti erikoistunut kasvihuonekaasujen vähentämiseen sekä markkinoiden luomiseen toimenpiteille ja teknologioille, joiden avulla ilmastonmuutosta on mahdollista hillitä. GEF oli suuren profiilin rahoituslaitos, jolla on suuri rooli etenkin kehittyvien maiden silmissä. Ravindranath & Sathaye 2002, 179.

³⁰⁶ A/C.2/57/SR.14, 21.10.2002, Hama Alba Diallo, Executive Secretary of the UN Convention to Combat Desertification.

³⁰⁷ Rogers et al. 2007, 16, 162–163.

sosiaalisten seikkojen avulla. YK:n vuosituhatjulistus nähtiin indikaattorina kestävän kehityksen luomiselle alueellisella, paikallisella ja globaalilla tasolla.³⁰⁸

Tietynlaisen ongelman ympäristön tilan parantamiseksi loivat siis ongelmat kansainvälisen tason päämäärien asettelussa. Ympäristön tila oli tiedostettu yhdeksi tärkeimmiksi osa-alueiksi kestävän kehityksen luomisen saralla. Silti sen saavuttamiseksi luotu toiminta oli sanalla sanoen epäjohdonmukaista. Ympäristön hallinta ei ollut pelkkää ympäristön hallintaa vaan siihen oli vaikuttanut myös se miten kansalaisia, organisaatioita ja koko maapallon väestöä hallittiin ja miten ympäristön hallinta otettiin huomioon yhteiskunnan joka tasolla, kansallisesta globaaliin. Paradoksaalista oli se miten ympäristön tilaa oli pyritty suojelemaan monia vuosikymmeniä, mutta silti tulokset olivat olleet varsin mitättömiä. Yksi osasy syy vaillinaiseen kehitykseen oli varmasti epätietoisuus siitä mitä ympäristöasioilla oikeasti tarkoitettiin. Ympäristön hallintaan vaikutti vahvasti myös se miten ympäristökatastrofeihin pystyttiin vastaamaan. Etenkin toinen komitea oli huomionnut kyseiset seikat ja se teki työtään ongelmien voittamiseksi. Silti yhtenä painavimmista esimerkeistä liittyen toimimattomaan ympäristönhallintaan voitiin pitää ilmastonmuutosta.

4.2 Ilmastonmuutos on totta

Ympäristön tila ja sen suojeleminen oli ollut yksi kestävän kehityksen pääpainoista jo 1970-luvulta lähtien. Luonnonympäristön voitiin sanoa olevan yksi ihmiskunnan selviämisen perusta. Seikka oli huomattavissa myös ekologisen modernisaation teorian syntyvaiheista. Tilanteen kehitys nähtiin silti lohduttomana. Tämä näkyi siitä, että vaikka ongelmat oli tiedostettu, ihmiskunnan koettiin silti ylittäneen ekologisen kapasiteettinsa, jolloin ympäristön negatiivinen kehitys jatkuisi, ellei ihmiskunnan arvomaailma muuttuisi.³⁰⁹

Yhtenä merkittävimmistä luonnontilaan vaikuttavista tekijöistä voitiin pitää ilmastonmuutosta, johon liittyvä tieteellinen ymmärrys oli kasvanut Johannesburgissa

³⁰⁸ Rogers et al. 2007, 182.

³⁰⁹ Dale 2002, 48–49.

verrattuna Rion tilanteeseen.³¹⁰ Ilmastonmuutos oli yksi suurimmista teemoista, josta keskusteltiin yleiskokouksen foorumeilla. Tilanne olikin varsin vakava uhka ekosysteemien selviämislle, koska ilmastonmuutoksen voitiin katsoa vaikuttaneen moniin seikkoihin. IPCC:n vuonna 200 tekemän raportin mukaan esimerkiksi maapallon keskilämpötilassa oli tutkimusten mukaan havaittavissa olevia muutoksia. Myös merenpinnan tason oli katsottu nousevan ilmastonmuutoksen takia. Tärkeää oli ymmärtää se, että ilmastonmuutos oli monien asioiden summa ja että se oli ymmärrettävä osana koko kehitysagendaa. Tämä itsessään auttaa jo ymmärtämään toimenpiteitä, joita ilmastonmuutoksen hyväksi on tehtävissä.³¹¹ Ilmastonmuutosta tutkivien N.H. Raviranthin ja Jayant Sathayen mielestä tämä johtuu selkeästi siitä, miten epätasa-arvoisesti globaali maailmanjärjestys toimii.³¹²

Yleisesti oli siis tiedostettu tilanne, että ihmisen toiminnan aiheuttama ilmastonmuutos oli tapahtumassa ja täyttää totta. Ilmastonmuutosta oli mahdollista pitää musertavana osoituksena siitä, että ympäristöasioita ei hallittu. Ilmastonmuutos olikin ympäristölle erittäin tuhoisa, koska luonnonympäristö oli erittäin herkkä sen vaikutuksille. Ehkä vaikeimmaksi asian kuitenkin teki se, että ilmastonmuutoksen vaikutukset olivat maantieteellisesti epätasa-arvoisia, mikä taas vaikutti alueiden sosio-ekonomiseen tilaan ja saattoi pahimmassa tapauksessa olla uhaksi elinkeinoille. Kärsijöinä ovat olleet monet fyysiset ja biologiset systeemit ja viitteitä oli olemassa myös siitä, että sosiaaliset ja taloudelliset mekanismit ovat saaneet oman osansa ilmastonmuutoksesta. Ilmiön vaikutukset olivat siis suuremmassa mittakaavassa kuin pelkkä ihmisten tekemä vahinko ympäristölle. Raviranthin ja Sathayen mukaan ilmastonmuutos vaikuttaa myös tavalliseen elämään, kuten ravinnonsaantiin ja veden hyvinvointiin. Ilmastonlämpeneminen johtaa myös meren pinnan nousuihin sekä satojen huonontumiseen. Samalla se nostattaa malariaan sairastumisen riskiä. Tämän vuoksi ilmastonmuutosta on tarkasteltava kriittisesti, koska se vaikutti moniin elämän osa-alueisiin etenkin kehittyvien maiden kohdalla.³¹³

Latvian pääministeri Vaira Vike Freibega tunnusti myös ympäristöhallinnan pettäneen. Siitä oli seurauksena ilmastonmuutos ja siihen liittyvät ongelmat:

³¹⁰ YK:n ympäristöohjelma UNEP sekä kansainvälinen meteorologinen järjestö WMO perustivat kuitenkin jo vuonna 1988 kansainvälisen ilmastonmuutospaneelin, josta oli tullut yksi arvovaltaisimmista asiantuntijaelimistä ilmaston lämpenemisestä puhuttaessa. Flavin & Dunn 2002, 45.

³¹¹ Ravindranath & Sathaye 2002, 2.

³¹² Ravindranath & Sathaye 2002, 66.

³¹³ Ravindranath & Sathaye 2002, 94.

The global ecological crisis that our planet is now experiencing has resulted from our own reckless disregard for the Earth that sustains us. If we do not radically curb the excessive amount of greenhouse gases and other pollutants that we produce every day, then we will continue to experience natural disasters and climate changes of increasing scope and frequency.³¹⁴

Ilmastonmuutoksen nähtiin olevan syynä monien valtioiden sisäisiin ongelmiin. Esimerkiksi Lesothon pääministeri Bakalitha Bethuel oli huomannut ilmastonmuutoksen vaikuttaneen hänen kotimaahansa:

As we meet here today, Lesotho and some other countries of the southern African subregion are in the grip of a most devastating and unprecedented food shortage, as a result of a combination of floods, unseasonable frost and drought, consequent upon climatic changes that have hit the region in the recent past.³¹⁵

Hänen mielestään juuri ilmastonmuutoksen aiheuttamat ilmiöt olivat luoneet vakavia seurauksia Lesotholle sekä muille Etelä-Afrikan valtioille. Lesothon asukkaista yli puolet asuikin vakavassa köyhyydessä. Maan työttömyys ja HIV/AIDS levinneisyys oli myös omaa luokkaansa.³¹⁶

Maantieteilijä Alan Purvis katsoo maantieteellisten seikkojen vaikuttavan ilmastonmuutoksen seuraamuksiin. Hänen mukaansa ne valtiot, jotka kärsivät ilmastonmuutoksesta eniten, olivat ne, jotka olivat vähiten syyppäitä siihen, koska teollistuneet maat olivat selkeästi saastuttaneet enemmän kuin kehittyvät maat. Selvää on se, että ilmastonmuutos vaikuttaa sosiaalisesti ja maantieteellisesti epätasaisesti ja jotkut alueet olivat myös heikompia ilmastonmuutoksen vaikutuksille kuin toiset.³¹⁷ Ilmastonmuutos korostaa myös vahvasti etelän ja pohjoisen eroja taloudellisessa kehityksessä ja sosiaalisissa voimavaroissa. Asetelma paljastikin sen, että kansainvälinen yhteisö tarvitsi suurempaa tasa-arvoa ja ympäristöllistä kestävyyttä. Tämän saavuttamiseksi pohjoiselta saatava tuki olisi erityisen tärkeää. Kehittyvien

³¹⁴ "Voimme syyttää vain itseämme nykyisestä ympäristökriisistä, joka on syntynyt huolimattomasta käytöksestä maapalloa kohtaan. Jos emme pian hillitse kasvihuonepäästöjämme joudumme kokemaan monia luonnonkatastrofeja ja ilmastonlämpenemistä enenevässä määrin." A/57/PV.2, Vaira Vike Freiberga, Latvia.

³¹⁵ "Kun tapaamme tänään Lesotho ja muut Etelä-Afrikan valtiot kärsivät käsittämättömän suuresta ruokapulasta, joka johtuu ilmastonmuutoksen aiheuttamista ongelmista maaperään." A/57/PV.8, 15.9.2002, Bakalitha Bethuel Mosisili, pääministeri, Lesotho.

³¹⁶ Encyclopedia Britannica.

³¹⁷ Purvis 2004, 250–254; Dunn & Flavin 2002, 49; Soubbotina 2004, 103.

maiden tilanne ilmastonmuutoksen osalta oli tämän vuoksi erittäin vaikea. Pelkkä ympäristösystemien vauraus ei aiheuttanut ongelmia ilmastonmuutoksen voittamiseksi vaan ongelmia aiheutti myös toimimaton talussektori. Kyseinen seikka johtui siitä, että kehittyvillä mailla oli yksinkertaisesti vaikeuksia päästä käsiksi resursseihin, joilla ilmastonmuutosta olisi mahdollista hillitä. Kehittyvät maat tarvitsivat tuekseen tekniikkaa, pääomaa, joita ilman osallistuminen ilmastonmuutoksen vähentämiseen oli lähes mahdotonta.³¹⁸ Tietyllä tavalla suuresti tuntuikin siltä, että vaikka mitä yritti tilanteen voittamiseksi tehdä, kaikki pyöri saman ongelmakehän ympärillä.

Professori Joeeyta Guptan mukaan ilmastonmuutos vaikutti myös vahvasti talouteen, mutta taloudellinen kasvu ei mitenkään pystyisi poistamaan ongelmaa. Esimerkiksi niin sanottu Kuznetsin käyrän³¹⁹ mukainen ajattelu olisi oikeasti tilanteessa toimimaton.³²⁰ Paradoksaalisesti voidaan kuitenkin sanoa, että kehittyvät maat eivät välttämättä halunneet olla tekemisissä aloitteiden kanssa, jotka helpottivat heidän tilannettaan. Kehittyvät maat vastustavat esimerkiksi Kioton sopimuksen ratifiointia, koska he katsoivat, että kustannukset siitä olisivat yhtä suuria heille ja kehittyneille maille, mikä olisi taloudellisesti epätasa-arvoista. Kuitenkin ilmastonpäästöt olivat seurausta kehittyneiden maiden toimista ja taloudellisesta laajenemisesta. Professori Sjøsted on myös sitä mieltä tutkimuksesaam että monet YK:n järjestämät ympäristökeskustelut ovat olleet tuloksiltaan täysin merkityksettömiä vähiten kehittyneille maille, koska heillä ei joka tapauksessa ollut muuta mahdollisuutta kuin mennä valtavirran mukana, ilman oikeita vaikuttamismahdollisuuksia puhuttaessa ympäristöasioista.³²¹

Samoan ulkoministeri Tuilaepa Sailele Malielegaloi määritteli ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia ja samalla toi esille ilmastonmuutokseen liittyvää kahtiajakoa:

Climate change poses immediate and the most serious of threats for our communities. Largely by the acts of others, it puts at risk countries like my own that are least responsible for the causes and least able to adapt. In Johannesburg, we were greatly heartened by the declarations from many countries, the Russian Federation, China, India

³¹⁸ Purvis 2004, 257.

³¹⁹ Kuznetsin käyrän mukaan tietyllä BKT:n tasolla ympäristön tilan huononeminen vähentyy kun maan varallisuus kasvaa. Gupta 2007, 24.

³²⁰ Gupta 2007, 29–30.

³²¹ Sjøsted 2007, 205–206.

and Canada among them of their plans to ratify the Kyoto Protocol. This serious problem deserves no less than this type of global solidarity and leadership.³²²

Hän toi esille ongelman, jonka mukaan ilmastonmuutos vaikutti eniten niihin, jotka olivat vähiten siitä vastuussa. Heillä ei myöskään olisi mitään mahdollisuuksia käsitellä ilmastonmuutokseen liittyvää ongelmaa. Samoa oli riippuvainen maataloudesta sekä metsäteollisuudesta, jonka tuhoutuminen vaikeuttaisi vielä enemmän Samoan taloudellista tilannetta. Tämän vuoksi Malielagoi oli huolissaan ilmastonmuutoksen mahdollisista vaikutuksista Samoaan.³²³ Kaiken kaikkiaan hän oli kuitenkin iloinen siitä, että niinkin moni maa oli valmis ratifioimaan Kioton ilmastopöytäkirjan. Hän jatkoi vielä kuvaamalla tarkemmin ilmastonmuutoksen vaikutuksia pieniin kehittyviin saariin:

Climate change, a problem that directly affected the very existence of some island States, was seriously underestimated by the international community. Adaptation measures were needed to minimize the vulnerability of the small island developing States and to assist those low-lying islands that were already in danger. [...] The countries of AOSIS were disappointed that no target date had been set in Johannesburg for increasing the use of renewable energy.³²⁴

Ulkoministeri Malielegaion mielestä ilmastonmuutos vaikutti suoraan pieniin saariin ja ilmiönä kansainvälinen yhteisö oli sen unohtanut. Hän oli myös erittäin pettynyt siihen, että JPOI:sta puuttui päivämäärä liittyen uusiutuviin energianvaroihin, mikä oli suora kritiikki kehittyneitä maita ja YK:n toimintaperiaatteita kohtaan.

Sao Tomen & Principen edustaja Fradique Menezes olikin huolissaan ilmaston lämpenemisestä sekä oman saarivaltionsa kohtalosta. Hän peräänkuuluttikin ratkaisukeinoja, jotka pysäyttäisivät globalisaation ja hellisivät ympäristöä, eivätkä tappaisi sitä.³²⁵ Hän päätti puheenvuoronsa tunteikkaasti, ympäristön puolesta vedoten:

³²²”Ilmastonmuutos luo suuria uhkia meidän yhteisöllemme. Erityisesti muiden teot laittavat meidät vähemmän vastuussa olevat maat kärsimään seurauksista. Olemme todella iloisia siitä, että Venäjä, Kiina Intia ja Kanada kertoivat heidän aikeistaan ratifioida Kioton ilmastopöytäkirjan. Kyseinen ongelma ansaitsee ainakin sen verran globaalia toimintaa ja solidaarisuutta.” A/57/PV.12,17.9.2002, Tuilaepa Sailele Malielegaio, ulkoministeri, Samoa.

³²³ Encyclopedia Britannica.

³²⁴”Ilmastonmuutos, joka vaikuttaa joihin pieniin saarivaltioihin, oli vakavasti vähätelty ongelma kansainvälisen yhteisön keskuudessa. Tämän vuoksi adaptaatiotoimenpiteitä tarvitaan vähentämään pienten saarten haavoittuvuutta ja auttamaan niitä, jotka ovat jo hädässä.[...] AOSIS -maat olivat petettyinä siihen, että Johannesburgin toimintasuunnitelma ei sisältänyt päämääriä uusiutuvien energiamuotojen osalta.” A/57/PV.12,17.9.2002, Tuilaepa Sailele Malielegaio, ulkoministeri, Samoa.

³²⁵ A/57/PV.3, 12.9.2002, Fradique Bendeira Melode Menezes, presidentti, Sao Tome & Principe.

”Planeetta maa on kuin Sao Tome & Principe: se ei ole muuta kuin saari maailmankaikkeudessa. Meidän on pidettävä huolta ja onnistuttava paremmin.”³²⁶

Mielenkiintoiseksi asian teki se, että ympäristönsuojeluun liittyvät seikat olivat olleet kansainvälisen yhteisön asialistalla vuosikymmenien ajan, mutta silti ihmisen aiheuttamat ympäristöongelmat olivat lisääntyneet. Ympäristöasioita voitiinkin pitää toisarvoisina asioina taloudelliseen kasvuun verrattuna, mikä näkyi myös siinä, miten hitaasti yritysmaailma oli reagoinut ilmastonmuutoksen haittoihin omassa toiminnassaan. Lähdeaineiston mukaan ilmastonmuutos oli yksi esimerkki tapaus siitä miten ympäristön hallinta oli epäonnistunut kansainvälisellä tasolla. Ilmastonmuutos oli yksi vakavimmista osoituksista liittyen osaamattomaan ympäristöhallintaan. Ilmastonmuutoksella oli vakavat seuraukset suoraan maiden talouteen ja elinkeinoihin. Samalla se aiheutti myös vakavia luonnonkatastrofeja ja kasvatti kehittyneiden ja kehittyvien maiden välisiä ristiriitoja. Kansainvälinen yhteisö ei kuitenkaan ollut täysin laiminlyönyt ilmastonmuutokseen liittyviä seikkoja vaan tilanteen korjaamiseksi oli luotu Kioton ilmastopöytäkirja tilannetta korjaamaan.

4.3 Vetoamus Kioton ilmastopöytäkirjan puolesta

Kansainvälinen yhteisö oli luonut ympäristöä uhkaavan tilanteen ratkaisemiseksi monia ratkaisumalleja. Esimerkiksi ilmastotutkijoiden N.H. Raviranth ja Jayant Sathayen mukaan ilmastonmuutosten vaikutuksia oli mahdollista pyrkiä vähentämään monin tavoin. Heidän tutkimuksensa perusteella yhtenä tärkeänä päämääränä voidaan pitää ilmastonmuutoksen lieventämistä (*mitigation*) tai sen sopeuttamista (*adaptation*). Sopeutumisella tarkoitettiin yksilön, ihmisjoukon tai institutionaalisen käyttäytymisen muutosta siten, että se vähentäisi ilmastonmuutoksen vaikutuksia. Lieventämisellä tarkoitettiin toimia, joilla pyrittiin estämään ilmastonmuutosta itsestään sekä ennaltaehkäisemään mahdollisia uusia ilmasto-ongelmia. Esimerkiksi Kioton sopimuksen avulla pyrittiin toimimaan lieventämisen keinoin. Lieventämisen keinoiksi oli mahdollista laskea myös kysymys uusiutuvien energiamuotojen käytöstä. Tämän vuoksi sopeutumisen tekniikka oli tärkeä osa ilmastonmuutoksen hallintaa. Sen oli

³²⁶ .”The planet Earth is like Sao Tome and Principe in that respect: it is nothing more than an island in the universe. We must take care. We must do better.”Ibid.

nähty täydentävän niitä seikkoja, joihin lieventäminen ei pysty vaikuttamaan. Sopeuttamisella oli suuri rooli esimerkiksi kasvihuonekaasujen vähentämisessä.³²⁷

Kansainvälisellä tasolla ilmastonmuutosta oli käsitelty vuodesta 1992 lähtien YK:n ilmastonmuutosfoorumilla (UN Framework Convention on Climate Change, UNFCCC).³²⁸ Konvention merkittävin toimenpide ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi oli lopulta vuonna 1997 useiden neuvotteluiden jälkeen syntynyt Kioton pöytäkirja (*Kyoto Protocol*) hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi. Sopimus määräsi läntiset teollisuusmaat sekä entiset Itä-Euroopan sosialistiset maat kollektiivisesti vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään 5,2 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2008 – 2012 mennessä. Neuvottelut pöytäkirjasta jatkuivat kuitenkin vielä vuosia eteenpäin ja vuonna 2000 ne kaatuivat Yhdysvaltojen sekä EU:n välisiin suuriin näkemyseroihin. Tämän seurauksena vuonna 2001 Yhdysvallat vetäytyi³²⁹ sopimuksesta samalla kun muut 178 muuta valtiota pääsivät yhteisymmärrykseen sopimukseen liittyvistä kohdista ja allekirjoittivat sen.

Mielenkiintoisen Yhdysvaltojen sopimuksesta vetäytymisestä teki kuitenkin se, että se rohkaisi muita suuria maita allekirjoittamaan sopimuksen. Yhdysvaltojen teko elävöitti muita neuvotteluita, jotka olivat polkeneet paikallaan lähes kolme vuotta.³³⁰ Asiantuntijoiden Christopher Flavinin ja Seth Dunnin mukaan valtiot olivat jakaantuneet alliansseihin neuvotteluissa käydessään. Toisella puolella oli kehittyvät maat ja toisella puolella kehittynyt maailma, joka oli jakaantunut rikkaisiin ja vähemmän rikkaisiin valtioihin.³³¹ Kuitenkin Gunnar Sjöstedtin mukaan kehittyvien maiden mahdollisuuksia osallistua kunnolla ilmastokeskusteluihin vaikeutti selkeästi maiden passiivisuus, koska he olivat niin vahvasti valtasuhteille alistaisia.³³² Sjöstedt ilmeisesti tarkoittaa sitä, miten ilmastonmuutoksen hillitsemiseen liittyvät mekanismit olivat vahvasti kehittyneiden maiden käsillä kun taas kehittyvien maiden oli vaikeampaa tehdä jotakin ilmastonmuutoksen suitsimiseksi. Tilannetta vaikeutti myös

³²⁷ Ravindranath & Sathaye 2002, 85.

³²⁸ Flavin & Dunn 2002, 45.

³²⁹ Yhdysvaltojen presidentti George W. Bush väitti Kioton sopimuksen viimeistelykokouksissa sen vahingoittavan amerikkalaisten yritysten kilpailukykyä. Flavin & Dunn 2002, 45.

³³⁰ Vuonna 2002 suurista kasvihuonepäästöjen aiheuttajista vain Iso-Britannia, Saksa ja Venäjä ovat nykyisellä kehityksellä saavuttamassa Kioton ilmastopöytäkirjan tavoitteet. Flavin & Dunn 2002, 45–46, 56.

³³¹ Gupta 2007, 25.

³³² Sjöstedt 2007, 207.

kehittyneiden ja kehittyvien maiden välille tullut kuilu, joka aiheutti erimielisyyksiä tilanteen ratkaisussa. Tilanne koettiin siis äärimmäisen vaikeaksi.

Yhdysvaltojen ja George W. Bushin hallinto perusteli jarrutteluun Kioton sopimuksen allekirjoittamiseksi sillä, että sopimuksen ratifioinnilla koettiin olevan suuret vaikutukset Yhdysvaltojen talouteen. Presidentti Bush ei myöskään pitänyt ilmastonmuutoksen uhkaa tarpeeksi aitona ja totuudenmukaisena seikkana. Silti huolimatta Yhdysvaltoja oli mahdollista pitää suurimpana kasvihuonepäästöjen tuottajana.³³³ Toisena perusteena sopimuksen ratifioinnille oli se, että Yhdysvallat ei uskonut, että senaatti hyväksyisi sen. Samalla sopimuksen seuraamuksia pidettiin liian kalliina ja oletettiin, että kehittyvät maat eivät kuitenkaan sitoutuisi sopimukseen, jolloin monet maat eivät olisi valmiita vielä jakamaan sen mahdollisesti tuottamia kustannuksia.³³⁴

Mielenkiintoiseksi ja ristiriitaiseksi kyseisen seikan teki se, että toisessa komiteassa pitämässään puheenvuorossa Yhdysvaltojen Siohan Siv antoi lausunnon, jonka mukaan Yhdysvallat oli tehnyt runsaasti yhteistyöhön liittyviä aloitteita, jotta kestäväan kehitykseen liittyvät toimenpiteet olisivat mahdollisia. Hän nosti tärkeimmiksi osa-alueiksi veden, energian, nälänhädän, metsien ja meren tilan sekä maantieteellisen tiedon tärkeyden. Hän ehdottikin uudeksi kestäväan kehityksen formaatiksi keskittymistä veteen ja sanitaatioon, energiakysymyksiin, terveyteen, maatalouteen ja biodiversiteettiin.³³⁵ Seikka oli ristiriidassa Yhdysvaltojen harjoittaman kansainvälisen ympäristöpolitiikan kanssa, mutta asia on mahdollista selittää myös sillä, että toinen komitea oli tiettyihin tavoitteisiin keskittynyt toimielin, jossa puheenvuoroja lausuttiin varsin tarkassa temaattisessa asiayhteydessä.

Kuitenkaan länsimaat eivät olleet ainoa taho, joka esitti kriittisiä mielipiteitä toiminnan onnistumisesta. Kehittyvät maat eivät esimerkiksi hyväksyneet asiakirjan rajoituksia, koska ne näkivät, että ne eivät olleet ilmaston saastumisesta vastuussa. Tämän vuoksi kehittyviä maita ei ollut edes sisälletty sopimukseen. Ajatus perustui länsimaiseen ideologiaan siitä, että kehittyvät maat eivät olleet vastuussa ilmastonmuutoksen syistä, joten heidän ei tarvitse sen kustannuksiin osallistua.³³⁶ Vapautus ei silti varmasti

³³³ Soubbotina 2004, 103, 106.

³³⁴ Raviranth & Sathaye 2002, 260.

³³⁵ A/C.2/57/SR.3, 30.9.2002, Siohan Siv, Yhdysvallat.

³³⁶ Raviranth & Sathaye 2002, 252.

helpottanut kehittyvien maiden tilannetta, koska he kuitenkin joutuivat kokemaan ilmastonmuutoksen pahimmat vaikutukset.

Maailmanpankin Tatyana Soubbotinan mukaan tilannetta olisi mahdollista sovitella monin tavoin. Hänen mielestään suurinta huomiota oli tärkeää kiinnittää siihen, miten yhteistyö kehittyvien ja kehittyneiden maiden välillä saataisiin toimimaan ilmastonmuutoksesta keskusteltaessa, vaikka muutkin politiikan osa-alueet vaativat erityistä huomiota. Kaikkein tärkeintä oli saada molemmat osapuolet sitoutumaan tasavertaiseen yhteistyöhön, mikä oli helpommin sanottu kuin tehty.³³⁷

Oli olemassa kuitenkin tahoja, jotka arvostivat Kioton ilmastopimusta. Esimerkiksi Tanskan Peter Gebert arvotti Kioton ilmastopimuksen myös erittäin korkealle. Hänen mielestään:

The Kyoto Protocol was the only existing effective multilateral instrument for combating climate change. It was to be hoped that it would enter into force in the near future.

[...]The Kyoto Protocol was, no doubt, important, but it was only the first step on the way to achieving the common goal.³³⁸

Peter Gebert piti silloisessa maailmantilanteessa Kioton sopimusta tärkeimpänä toimenpiteenä, jonka avulla olisi mahdollista saavuttaa yhteistyön voimalla tuloksia. Hän kuitenkin korosti, että ilmastopimus oli vain yksi askel kohti terveempää ilmasto. Mikä oli ymmärrettävää, koska Kioton sopimus ei missään nimessä ollut yksinkertaisin ja selkein sopimus ilmastonmuutosta vastaan. Gebert oli kuitenkin syystäkin huolissaan ympäristötilasta. Tanska oli erittäin maatalousvaltainen maa, jolloin sille ympäristön hyvinvointi oli erityisen tärkeää. Tanska kuitenkin ratifioi Kioton ilmastopimuksen vuonna 2002. Kuitenkin Tanskan humanitaarinen maine sai suuren kolauksen kun se vuonna 2002 muutti radikaalisti maahanmuuttopolitiikkaansa.³³⁹

Saksan vihreiden pitkäaikainen johtaja Joscha Fischer totesi, että Kioton ilmastopimus olisi uuden taloudellisen järjestyksen tavoite: "Ilmasto ja

³³⁷ Soubbotina 2004, 106, 118.

³³⁸ "Kioton ilmastopimus on ainoa tehokas multilateraalinen työkalu, jonka avulla on mahdollista taistella ilmastonmuutosta vastaan. Toivottavasti se tulisi voimaan lähitulevaisuudessa. Silti oli muistettava, että vaikka se oli kieltämättä tehokas, myös muita toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi oli luotava". A/C.2/57/SR.35, 14.11.2002, Peter Gebert, Tanska.

³³⁹ Encyclopedia Britannica; www.kyotoprotocol.com.

energiapolitiikka ovat avainkomponentteja uudessa maailmanjärjestyksessä. Täten Kioton ilmastopimetus on mahdollisilta nähdä ilmastonsuojelun kulmakivenä.”³⁴⁰

Professori Joeeyta Guptan mukaan myös itse Kioton sopimuksen ratifioinnissa oli omia ongelmia, joihin vaikutti epätasa-arvoiset mahdollisuudet hallita ympäristöasioita. Keskustelutilanteissa esiintyneet epäsopuisuudet vaikeuttivat kehittyvien maiden mahdollisuuksia toimia tehokkaasti ympäristöasioissa. Samoilla tietyllä yleinen turhautuminen saattoi vaikeuttaa ilmastoasioista sopimista. Esimerkiksi jo se, että Kioton ilmastopimuksesta sopiminen tai sen toimeenpaneminen oli niin vaikeaa, vahvasti vahingoitti kansainvälisen tason legitimitettä.³⁴¹ Leedsin yliopiston professorin Alan Graingerin mukaan kuitenkin lait ja sitoumukset ympäristön puolesta olivatkin köykäisempiä kehittyvissä maissa. Tärkein seikka toiminnan pohtimiseksi olikin se, miten yhteistyötä ja ekologisen oikeudenmukaisuuden siirtoa olisi mahdollista tehdä eri tahojen kesken.³⁴² Maantieteilijä Graingerin päätöksimä onkin maankäytön vaikutus juuri ilmastomuutokseen sekä trooppisten metsien biodiversiteettiin.

Fidzin ulkoministeri Laisenia Qurase puhui vakavalla äänensävyllä Kioton ilmastopimuksesta:

The world should also not be surprised at the strong call from the Pacific for the adoption and ratification of the Kyoto Protocol. We praise those nations that have signified their intention to ratify. To those who have not done so, we pose the same question we asked in Johannesburg: Will you display the courage, generosity and largeness of spirit the world needs from you? Will you join fully in saving the Earth from the gross abuse and destruction of its resources?³⁴³

Hänen lausuntoonsa oli oikeutettu, koska Fidzi onkin alueensa kehittyneimpiä talouksia, minkä pääasiallisina elinkeinoina olivat metsäteollisuus, mineraalit sekä kalastus, joihin ilmastomuutoksella oli suuri vaikutus.³⁴⁴ Puheenvuorosta on vahvasti nähtävillä myös

³⁴⁰ “Climate and energy policy is a key component of the new global economic order. The Kyoto Protocol can be seen as a milestone in global climate protection A/57/PV.6, 14.9.2002, Joscha Fischer, ulkoministeri, Saksa.

³⁴¹ Gupta 2007, 31–35.

³⁴² Grainger 2004, 63, 74.

³⁴³ ”Maailman ei pitäisi olla ihmeissään Tyynenmeren saarten suuresta halusta ratifioida Kioton ilmastopimetus. Me hurraamme niille, jotka ovat sen tehneet. Niille, jotka eivät ole esittäneet saman kysymyksen kuin Johannesburgissa: Onko teissä tarvittavaa avuliaisuutta ja rohkeutta vastata maailman tarpeisiin? Sitoudutteko pelastamaan maailman ja vähentämään sen resurssien tuhoja?” A/57/PV.16, 19.9.2002, Laisenia Qurase, ulkoministeri Fidzi.

³⁴⁴ Encyclopedia Britannica.

asenteet, joita kehittyvät maat kokivat niitä maita kohtaan, jotka eivät olleet Kioton ilmastopimusta ratifioineet.

Ilmastonmuutoksen suitsimiseen oli kansainvälisellä yhteisöllä omat lääkkeensä. Tärkeimmäksi toiminnan muodoksi oli muodostunut Kioton ilmastopimus, jonka ratifioiminen koettiin erittäin tärkeäksi. Tyytymättömyyttä kuitenkin herätti se, että läheskään kaikki eivät olleet sitä ratifioineet. Seikka aiheutti odotettua närkästystä toimijoiden kesken. Suurimmat ongelmat koettiin vastakkainasettelussa kehittyvien ja kehittyneiden maiden välillä. Kioton sopimus koettiin yhdeksi tärkeimmäksi työkaluksi ilmastonmuutosta vastaan. Kehittyneiden maiden haluttomuus allekirjoittaa sopimus koettiin vahvasti välinpitämättömyytenä kehittyviä maita ja heidän toimeentuloaan kohtaan.

4.4 Uusiutuvat energianvarat – taistelua tuulimylyjä vastaan

Edellä mainittuun ilmastonmuutokseen ja Kioton sopimuksen ratifioimiseen liittyi läheisesti myös kiistanalainen kysymys uusiutuvista energiavaroista, joita kehittämällä ilmastonmuutos oli mahdollista saada kuriin. Energiakysymykset huomioon ottamalla heikkoa ympäristön hallintaa olisi mahdollista parantaa, jolloin ilmastonmuutoksen vaikutukset vähenisivät. Ohion yliopiston professorin David Elliotin mukaan energia oli tärkeä seikka ihmisten olemassaololle, mutta sitä oli käytetty väärin, minkä seurauksena ympäristö oli kärsinyt. Energiaresursseilla oli kuitenkin suuria vaikutuksia maapallon ilmaston muutokseen, joiden mahdollisina seurauksina saattoi olla massiivisia luonnonkatastrofeja.³⁴⁵

Energiakysymys sai jonkin verran huomiota Rion ympäristö- ja kehityskokouksessa jonka jälkimainingeissa tuuli- ja aurinkoenergian tuotantomuodot kasvoivat. Lisäys oli kuitenkin minimaalinen verrattuna koko energiankulutukseen, koska lähes 90 prosenttia maailman kaupallisesta energiasta tuotettiin fossiilisilla polttoaineilla, joiden sisältämä hiili tuhosi ilmastoja eniten. Hiilipäästöt olikin mahdollista saada vähenemään vain globaalia energiapolitiikkaa muuttamalla. Ilmastonmuutoksen vähentämisen kannalta

³⁴⁵ Elliot 1997, 3–4.

tärkein tavoite oli, että halvat fossiiliset polttoaineet eivät enää hallitsisi energiemarkkinoita.³⁴⁶

Tärkein syy trendin muuttamiseksi oli kuitenkin se, että kestäättömät energiamuodot olivat haaste ympäristöpolitiikkojen rehellisyydelle, joka taas vaikutti kaikkiin muihin elämän osa-alueisiin.³⁴⁷ Tutkija ja asiantuntija Richard Shermanin mukaan eniten vaikeaa tilannetta oli haitannut ilmapiiri, jossa ympäristöpolitiikkaa oli yritetty tehdä.³⁴⁸ Kuitenkin jos ajatellaan ekologisen modernisaation teoriaa, sen yhtenä pääpainona oli juuri teknologiasta lähteneet uudistukset ympäristön hyväksi. Tämän takia kysymys uusiutuvista energiavaroista oli myös relevantti, vaikka se koki vastustusta monilta tahoilta. Tutkija Richard Sherman on kestäväen kehityksen ja ympäristöasioiden, etenkin aavikoitumisen asiantuntija ja hän johtaa myös useita tutkimusryhmiä, jotka ovat erikoistuneita kyseiseen aihepiiriin. Tämän vuoksi hän pystyy antamaan joitakin mahdollisia vastauksia valloillaan olleelle tilanteelle.

Hänen mielestään suurimpina tekosyinä tilanteelle voitiin pitää teknologian kalleutta ja poliittisten ja taloudellisten tahojen esteellisyyttä asian suhteen. Energia-asioissa kansainvälinen ja kansallinen taso olivat erittäin kaukana toisistaan. Suurin ongelma uusiutuvan energian osalta oli se, että ei ollut olemassa kansainvälistä toimijaa, jolla olisi mandaatti ympäristöasioissa. Ilman sitä kansainvälinen yhteisö ei välttämättä ottanut asioita vakavasti. Hänen mukaansa tilannetta helpottaisi strateginen suunnitelma siitä miten rahoittaa ja tukea toimintoja, kuten teknologian siirtoja energiavarojen hyväksi. Samalla energiapolitiikkaa pitäisi pystyä tuomaan mukaan elämän joka osa-alueelle. Energia-asiat tulisi saada myös mukaan kestäväen kehityksen toimintaohjelmaan.³⁴⁹

Suurin takaisku uusiutuvien energiavarojen käyttöönoton sekä edistämisen osalta tapahtui kuitenkin Johannesburgissa, kun uusiutuvien energiavarojen aikataulutettu ohjelma putosi pois toimintasuunnitelmasta. Energia-asioita käsiteltiin yleisesti vain köyhyyden pois kitkemiseen sekä tuotantoon- ja kulutukseen liittyvissä toimintasuunnitelman luvuissa. Tämä seikka johtui lähinnä siitä, että valtioiden oli lähes mahdoton sopia maailmankokouksen aikatauluista ja tavoitteista, joten niistä sovittiin

³⁴⁶ Dunn & Flavin 2002, 20, 49–50.

³⁴⁷ Geller 2003, 215.

³⁴⁸ Sherman 2005, 9, 129-130.

³⁴⁹ Sherman 2005, 133-140.

kompromissinomaisemmin, pehmeämmällä kielenkäytöllä. Tosin energia-asioista sovittaessa tähänkään ei pystytty, mikä koettiin suurena pettymyksenä.³⁵⁰ Tietyllä tavalla myös YK:n voitiin sanoa olleen energia-asioiden reuna-alueilla, koska tietynlainen yleinen poliittinen tahto puuttui sen toiminnasta energia-asioihin liittyen.³⁵¹ Tutkija Tom Biggin mukaan eniten uusiutuvia energiavaroja vastusti Yhdysvallat, Australia, Kanada sekä Japani.³⁵² Mikä oli paradoksaalista, koska kyseisistä maista kuitenkin Japani ja Kanada olivat ratifioineet Kioton ilmastositoumuksen.³⁵³

Norjan Ole Peter Kolbylla oli oma intohimoinen näkemyksensä uusiutuvista energian varoista:

However, no agreement had been reached on ambitious energy targets. Increasing the global share of renewable energy was of the utmost importance in the struggle against climate change and Norway would work with like-minded countries to increase the use of such energy.³⁵⁴

Hän näki uusiutuvat energiavarat tärkeimpänä työkaluna, jonka avulla taisteltaisiin ilmastonmuutosta vastaan. Tietyllä tavalla kyseinen seikka on paradoksaalinen, koska kommentti tuli suoraan öljystä elantonsa saavan maan edustajalta. Hän mainitsi oman maansa Norjan olevan valmis taistelemaan etujoukoissa yleisen mielipiteen muuttamiseksi. Norjan yhtenä pääasiallisena elinkeinona voitiin pitää kalastusta.³⁵⁵ Tässä viitekehyksessä Norjalle oli tärkeää säilyttää ympäristön monimuotoisuus ja elinvoima.

Tutkijat N.H. Raviranth & Jayant Sathaye tunnistivat, että eri valtiot olivatkin ottaneet monia politiikkalinjauksia käyttöön ilmastonmuutoksen vähentämiseksi. Kehittyvät maat olivat esimerkiksi tehneet suuria muutoksia politiikkoihinsa ja pyrkineet avoimempaan kanssakäymiseen. Myös energiamarkkinoiden yksityistäminen oli luonut uusia mahdollisuuksia energiamuotojen kilpailuttamiseen. Esimerkiksi Pohjoismaissa oli käytössä tietynlainen energiavero, jonka avulla pystyttiin laskuttamaan ilmastoon päästetyistä hiilidioksidijäämistä. Uusiutuvien energiamuotojen käyttöönoton kannalta

³⁵⁰ Ainasoja & Linna 2003a, 14, 20; Dernbach 2002, 2.

³⁵¹ Sherman 2005, 133.

³⁵² Bigg 2004, 8.

³⁵³ www.kyotoprotocol.com.

³⁵⁴ "Silti mitään yhteisymmärrystä liittyen kunnianhimoisiin energiapäämääriin ei ole löydetty. Uusiutuvien energiavarojen lisääminen globaalissa kontekstissa oli yksi tärkein väline taistelussa ilmastonmuutosta vastaan. Norja työskentelisi samaa ajattelevien maiden kanssa lisätäkseen uusiutuvien energiavarojen käyttöä." A/C.2/57/SR.33, 13.11.2002, Ole Peter Kolby, Norja.

³⁵⁵ Encyclopedia Britannica.

esimerkiksi Yhdysvaltojen irtisanoutuminen Kioton sopimuksesta oli suuri takaisku. Raviranthin mukaan kuitenkin tärkeintä oli löytää hyväksyttävät standardit energiankäytölle, jotta kehittyvät maat osaisivat vastata haasteeseen.³⁵⁶

Kuitenkin mahdollista oli tiedostaa se seikka, että ilmastonmuutoksen poliitikkojen oli mahdollista saada tavoitteensa täytetyksi silloin, kun ilmastonmuutosta pyrittiisiin hillitsemään kestävän kehityksen viitekehyksessä. Tavoitteiden oli tärkeää olla sidottu kestävyuden päämääriin asianmukaisilla päätöksentekoareenoilla. Monien asioiden on tärkeää onnistua, jotta ilmastonmuutoksen eteen olisi mahdollista tehdä jotakin. Esimerkiksi kehittyvien maiden oli tärkeää pystyä käsittelemään sitä tietoa, joka ilmastonmuutoksesta oli saatavilla ja sitä mikä merkitys sillä on heidän ekosysteemeihinsä. Tämän jälkeen kehittyvien maiden on pystyttävä omaksumaan informaatiosta se oleellisin ja luoda toimia suunnitelmia ja instituutioita ilmastonmuutoksen voittamiseksi. Luonnollisesti kehittyneillä mailla oli suuri rooli kehittyvien maiden auttamiseksi. Heidän tehtävään on auttaa tiellä kohti toimivaa teknologiaa, joka mahdollistaisi ilmastonmuutoksen hillitsemisen. Samoin heidän olisi tärkeää tukea maita ODA:n avulla.³⁵⁷

Howard Gellerin mukaan tämä oli kuitenkin vaikeaa saavuttaa, koska vahvat teollisuusalat olivat estäneet poliittiset aloitteet ekologisten energiamuotojen puolesta. Asiaa vaikeuttivat myös verohelpotukset, jotka kohdistuvat fossiilisten polttoaineiden käyttöön.³⁵⁸ Professori Dalen mielestä talouden voimat jylläsivät vahvasti myös energia-asioissa, ja asian edistämisestä huolimatta fossiilisten polttoaineiden osuus olikin vain kasvanut vuonna 2002.³⁵⁹ Howard Gellerin mukaan yksi suuri syy markkinoiden kehittämättömyydelle olikin niiden takana olevat mahdolliset poliittiset aspektit, joiden takia monet projektit jäivät tehottomiksi. Tietyllä tapaa kyseinen seikka oli vaikuttava asia, koska kuitenkin kehittyvillä mailla voisi olla mahdollisuus olla etujoukoissa kehittämässä kestäviä energiamuotoja.³⁶⁰ Paradoksaalisesti, Kioton sopimuksesta huolimatta maailman energiankäyttö oli ollut kasvussa, vaikka sopimuksen piti olla etujoukkona taistelemassa uusiutuvien energiavarojen puolesta.³⁶¹

³⁵⁶ Ravindranath & Sathaye 2002, 167–172.

³⁵⁷ Ravindranath & Sathaye 2002, 94–95

³⁵⁸ Geller 2003, 38, 40.

³⁵⁹ Dale 2002, 49.

³⁶⁰ Geller 2003, 192.

³⁶¹ Rogers et al. 2007, 94.

Täysistuntojen lausunnot käsittelivätkin laajasti energiapolitiikkaa kehittyneiden maiden toiminnan kontekstissa. Mikronesian presidenttiä Leo Falcamia pöyrityttikin lännen välinpitämättömyys energia-asioita kohtaan. Hän näki maailmanyhteisön sulkevan itsensä pois tärkeistä asioista puhuttaessa. Hän näki kehityksen ja ympäristön väistämättömät yhteydet.³⁶² Hän totesi:

The future will require sacrifice: sacrifice on the part of the North, to adopt more sustainable living practices, and by the South, which must recognize that the past development paths followed by the North unfortunately do not lead to a sustainable future.³⁶³

Hän vertaili siis pohjoisen ja etelän kulutustapoja ja huomasi, että molempien oli muutettava omia tapoja maailmassa ja ymmärrettävä, että nykyinen tilanne ei ollut toimiva. Hän vielä jatkoi:

Looking to the future, we have committed to a reduction and eventual elimination of fossil fuel for energy production. But we must rely on Western technologies if we are to move in the direction of renewable sources of energy. Thus, we are disturbed by the policies of developed countries that give little more than lip service to development of renewable energy technologies.³⁶⁴

Hän siis katsoi, että uusiutuvat energiavarat tulisivat olemaan tulevaisuutta, jolloin lännen luomalla teknologialla oli suuri rooli toiminnan parantamisessa. Hän kuitenkin kritisoi vahvasti lännen toimintaa tilanteen hoitamiseksi ja piti sen lupauksia teknologian siirroista pelkkänä retoriikkana. Kehittyvät maat siis kokivat, että heillä ei olisi mitään mahdollisuuksia päästä toimimaan uusiutuvien energiavarojen puolesta, jollei länsi alkaisi toimimaan konkreettisesti asian hyväksi.

Kehityskulkujen muuttaminen oli silti vaikeaa. Energiasektori oli yksi suurimmista multilateraalisista kehityksen aloista, joka loi myös suunnattoman suuren määrän kestäättömiä energiavarantoja. Maailmassa ei myöskään ollut yhtä vaikutusvaltaista

³⁶² A/57/PV.3, 12.9.2002, Leo Falcam, presidentti, Mikronesia; Geller 2003, 31.

³⁶³ ”Tulevaisuus vaatii uhrauksia; uhrauksia pohjoiselta omaksua kestävämpiä elämismuotoja. Etelän tulisi myös tiedostaa, että pohjoisen noudattamat kehityspotut eivät johda kestävään tulevaisuuteen.” A/57/PV.3, 12.9.2002, Leo Falcam, presidentti, Mikronesia.

³⁶⁴ ”Kun katsotaan tulevaisuutemme, olemme lupautuneet fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämiseen ja poiskitkemiseen. Kuitenkin tämän tehdäksemme meidän on luotettava lännen teknologioihin jos haluamme muuttaa suuntaa” A/57/PV.3, 12.9.2002, Leo Falcam, presidentti, Mikronesia.

kansainvälistä organisaatiota, joka pystyisi pelkästään keskittymään energia-asioihin. Silti monia, energia-asioihin liittyviä seikkoja oli saatu alulle esimerkiksi UNEP:in, FAO:n sekä UNPD:n toimesta. Kuitenkaan esimerkiksi WSSD:ssä ei pystytty luomaan minkäänlaista ratkaisua uuden energiaorganisaation luomiseksi.³⁶⁵

Alan Hall on ollut mukana kehittämässä vesiverkkoja Aasiassa ja Afrikassa ja hän on tuonut tietämystään ja tietotasoaan syrjäalueiden kehittämiseen tapahtuvaan toimintaan. Hän on johtanut myös useita tutkimusryhmiä, jotka ovat yrittäneet parantaa syrjäseutujen infrastruktuuria. Hänen mukaan energiaköyhyys oli yksi suurimmista haasteista globaalissa maailmassa, jolloin resurssien ja rahoituksen ohjaaminen puhtaisiin energiamuotoihin oli tärkeää.³⁶⁶ Howard Geller katsoo tilanteen samalla tavalla. Hänen mukaansa kehittyvissä maissa kestävämmät energiamuodot olivat valloillaan juuri siksi, että pääsy oikeanlaisen teknologian äärelle oli vaikeaa. Suuria ongelmia aiheuttivat myös tuotteiden huono laatu sekä rahoituksen puute, samoin kuin verotukseen ja tulleihin liittyvät seikat.³⁶⁷ Kuitenkin suurimmat esteet uusiutuvien energiavarojen vallankumoukselle olivat teknisiin sekä inhimillisiin seikkoihin ja talousjärjestelmiin sekä poliittisiin instituutioihin liittyviä. Yhtenä suurena tavoitteena voitiin pitää Yhdysvaltojen mielipiteen muutosta energia-asioista puhuttaessa sekä mahdollisimman laajaa Kioton sopimuksen ratifioimista, koska muuten energiavallankumouksen tulokset olisivat vaatimattomia.³⁶⁸

Vaikka uutta tekniikkaa uusiutuvien energiavarojen käyttöönoton mahdollistamiseksi olikin luotu, niiden hinnat olivat korkealla ja laatukontrolli oli hyvin vähäistä. Uusiutuvan energiamuotojen käyttöönotto oli kehittyville maille erittäin vaikeaa ilman kehitysavun tai teknisen osaamisen lisäämistä.³⁶⁹ Leedsin yliopiston maantieteilijän Martin Purvisin mielestä energiamuotojen muutoksella olisi suuri merkitys etenkin kehittyville maille. Nimittäin pääsy turvallisille ja kestäville energialähteille on erittäin tärkeä sosio-ekonomisten seikkojen parantaja globaalille etelälle.³⁷⁰ Monien maiden toimintaa häirtäisi myös se, että niillä oli suuret vaikeudet päästä ylipäänsä sähkön

³⁶⁵ Sherman 2005, 130, 133.

³⁶⁶ Hall 2005, 9, 119–120.

³⁶⁷ Geller 2003, 35–39, 216.

³⁶⁸ Geller 2003, 43, 208.

³⁶⁹ Geller 2003, 41.

³⁷⁰ Purvis 2004, 262.

äärelle ja luoda sosio-ekonomista kehitystä. Paradoksaalisesti kuitenkin juuri uusiutuvat energianvarat saattavat luoda voittoa maihin, jossa fossiilisia polttoaineita ei käytetä.³⁷¹

Yritysten tekemät panostukset puhtaisiin energiamuotoihin olivat olemassa ja niiden voitiin kuitenkin sanoa olevan vain pieni osa maailmanlaajuisten yritysten liiketoiminnasta, jolle tärkeämpää oli taloudellisen kasvun tavoittelu.³⁷² Yksi suurimpia ongelmia energiakestävyyden parantamiseksi olivat myös teknologian saamiseen ja kuljetuksiin liittyvät seikat. Vaikka toiminta energiasektorilla paranisikin, se ei tarkoittanut sitä, että energiankulutus vähenisi. Silti ilmastonmuutosta olisi mahdollista hillitä energiamarkkinoita muuttamalla. Tämä tapahtuisi silti pelkästään ihmisten kulutustottumuksia muuttamalla. Vaihtoehtoisia fossiilisten polttoaineiden korvikkeita voisivat olla esimerkiksi luonnonkaasut. Myös monet muut luonnolliset energiamuodot, kuten tuuli - ja aurinkoenergia olivat nykymuodossaan jo varsin kehittyneitä, jolloin ne voisivat olla vastaus ilmasto-ongelmiin.³⁷³

Energiakysymyksistä keskusteltaessa taloudelliset seikat nousivat siis jälleen esiin. Saksan ulkoministeri Joschka Fischer katsoi, että ilmastoasiat sekä energiapolitiikka olivat tärkeitä komponentteja luotaessa globaalia talousjärjestelmää:

In the long term, a sensible energy policy — and that means, above all, the promotion of renewable energy sources and economical energy consumption — is the best solution to the climate problem. Work must therefore start today.³⁷⁴

Fischer arvotti Kioton ilmastopimuksen yhdeksi tärkeimmäksi ilmastonmuutosta suitsevaksi tekijäksi. Samalla hän katsoi, että oikeanlainen, kestävä energiapolitiikka sekä kestävä energiapolitiikka oli yksi tärkein ratkaisu, jolla voitettaisiin ilmastonmuutos. Hän samalla kiirehti kansainvälistä yhteisöä aloittamaan työn heti. Fischerin puheenvuoto olikin luonteva, koska Saksan voitiin sanoa olleen ympäristöasioissa edelläkävijänä.³⁷⁵

³⁷¹ Purvis 2004, 258, 262.

³⁷² Dunn & Flavin 2002, 45–46, 56.

³⁷³ Atkinson 2004, 249.

³⁷⁴ ”Pitkällä aikavälillä hellävarainen ympäristöpolitiikka, joka tarkoittaa pääasiassa uusiutuvien energiamuotojen käyttöönottoa ja taloudellista energiankulutusta, on paras ratkaisu ilmasto-ongelmaan. Työ täytyy aloittaa tänään.” A/57/PV.6, 14.9.2002, Joscha Fischer, ulkoministeri, Saksa.

³⁷⁵ Encyclopedia Britannica.

Islannin pääministeri Asgrimsson puhui taas energiatilanteesta yhtä painavin sanankääntein seuraavasti:

A huge step forward in the development and utilization of renewable, clean energy sources is necessary in order to fulfil the commitments laid down in the Kyoto Protocol.³⁷⁶

Tämän lausunto olikin luonnollinen, koska Islanti oli tietyllä tapaa uusiutuvien energiavarojen käytön edelläkävijä: se hyödynsi laajasti maaperänsä tuottamia uusiutuvia energia muotoja kuten geotermistä energiaa.³⁷⁷

Kaiken kaikkiaan tärkein keino ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi olisi uusiutuvien energiavarojen käyttöönotto. Asioita vaikeutti suuresti kuitenkin se, että kansainvälinen yhteisö ollut pystynyt sopimaan siihen liittyvistä yksityiskohdista Johannesburgista. Kansainvälinen kenttä oli siis erittäin pirstaleinen etsittäessä ympäristöasioiden konsensusta. Tilanteen realisoimista vaikeutti suuresti myös kehittyvien maiden ja energiateollisuuden haluttomuus vaikuttaa energia-asioihin. Tärkeintä oli se, että yleinen kuva tilanteesta oli selvillä, jolloin oikeita työkaluja ilmaston muutoksen voittamiseksi on mahdollista luoda. Silti, kuten jo vaikeudet Kioton ilmastopöytäkirjan ratifiointista osoittivat, yhteisten sävelten löytäminen oli vaikeaa, jollei mahdotonta. Kaiken toiminnan päämääränä tulisi olla ensisijaisesti se, että eri tahojen näkemykset saataisiin vastaamaan toisiaan. Käsitteiden konsensuksen löytyminen oli nähtävästi sellainen seikka, mikä identifioi koko kestävä kehityksen prosessia itsessään.

4.5 Pienet kehittyvät saaret - hauraimmista hauraimmat

Viimeisten vuosikymmenien aikana maankäytön tarve oli kasvanut niin paljon, että maa ja sen kapasiteetti on merkittävästi vähentynyt. Ympäristön hyvinvointi vaikutti vahvasti ekosysteemeihin ja sitä kautta ihmiselämiin. Tämä seikka on nähtävissä esimerkiksi siinä miten pienten, kehittyvien maiden kyky saada elantonsa maasta ja sen ekosysteemeistä on vaikeutunut. Esimerkiksi Tyynenmeren saaret ovat joutuneet

³⁷⁶ "Suuri askel eteenpäin uusiutuvien ja puhtaiden energialähteiden kehityksessä sekä käyttöönotossa on tarpeellista, jotta Kioton sopimuksen sitoumukset voidaan täyttää" A/57/PV.12, 17.9.2002, Halldor Asgrimsson, ulkoministeri, Islanti.

³⁷⁷ Encyclopedia Britannica.

historian saatossa moniin vaikeisiin tilanteisiin, joiden syynä on maiden ekologisen kapasiteetin vähentyminen.³⁷⁸ Ilmastonmuutokseen keskittyneiden tutkijoiden Raviranthin ja Sathayen mukaan ilmastonmuutos vaikuttaakin eniten juuri trooppisiin alueisiin. Sen vaikutus on nähtävissä merentason korkeuden muutoksina, maanviljelyksen ja kalastuksen harjoittamisen ongelmina sekä ihmisten terveyden huonontumisena. Kaiken kaikkiaan pienet saaret olivat tilanteen edessä erittäin haavoittuvia, koska Raviranthin ja Sathayen mielestä ilmastonmuutoksen vaikutukset kaatuvat ainoastaan kehittyvien maiden harteille.³⁷⁹

Tämän vuoksi pienten kehittyvien saarten voitiin sanoa olevan (Small Island Developing States, SIDS³⁸⁰) maapallon hauraimpia ekosysteemejä. Ne eivät pystyneet esimerkiksi pienen kokonsa vuoksi luomaan toimivaa talousjärjestelmää, mikä väistämättä vaikutti myös saarten kehittymismahdollisuuksiin. Monet Karibian saaret ovat olleet vuosikausia riippuvaisia ulkopuolisista avustuksista. Toinen suurin ongelma saarten toimivuuden suhteen oli ilmastonmuutos ja sen vaikutuksesta syntyneet luonnonkatastrofit.³⁸¹ Alueen muina ongelmina on mahdollista pitää energiaköyhyyttä, epäpätevää katastrofien hallintaa sekä kestämatöntä turismia.³⁸² Tutkijoiden Jan McHarry et al. mukaan pienten saarten alueiden hyvinvointia vaikeutti myös se, että saarien rannikot olivat saarten asutetuimpia alueita. Ihmiskunnan tehtävänä olisikin suojella valtameriä kaikkien hyväksi ja sen tuntemisen ja kehityksen luomiseen tarvitaan yhteistyötä.³⁸³

Pienten saarien kehityksen mahdollisuuksia vaikeutti siis esimerkiksi se, että ne ovat moninainen ryhmä, joilla on monia rakenteellisia ongelmia, jotka väistämättä vaikeuttavat saarten kehitystä. Maailmanpankin tutkija ja asiantuntija Gene Tidrick, joka on tehnyt tutkimusta siitä miten kehittyvät maat ovat saaneet hyötyä talousavusta, katsoo, että pienet kehittyvät maat tarvitsevat ennen kaikkea avointa taloutta toimiakseen. Tidrickin mukaan tilanne helpottuu silloin kun pienten kehittyvien maiden toimintaa pystyttäisiin harmonisoimaan. Tämä on hänen mielestään mahdollista maiden vain välisellä yhteistyöllä.³⁸⁴ Kehittymättömimmillä valtioilla ei ollut siis sopivaa

³⁷⁸ Besson 2007, 136, 152.

³⁷⁹ Ravindranath & Sathaye 2002, 3.

³⁸⁰ YK on tunnustanut 53 saarta tai rannikkovaltiota SIDS:eiksi. Alueet ovat Alliance of Small States ja YK:n Regional Economic Commissionin jäseniä. McHarry et al. 2005, 94.

³⁸¹ McHarry et al. 2005, 88; Browne 2006, 14.

³⁸² McHarry et al. 2005, 88.

³⁸³ McHarry et al. 2005, 88.

³⁸⁴ Tidrick 2006, 2, 17–21.

infrastruktuuria vastata ilmastonmuutokseen. Heidän huolensa kulminoituvat esimerkiksi juomaveden ja koulutuksen puutteeseen. Suurimmat ongelmat ilmastonmuutoksen voittamiseksi kehittyvillä pienillä mailla ovat ne, että niillä ei ole mahdollista saada oikeanlaista tietoa ja teknologiaa käyttöönsä.³⁸⁵

Esimerkiksi Sao Tome & Principe on yksi maailman köyhimmistä maista, jota tuskin eristäytyneisiin auttaisi kehityksen tielle.³⁸⁶ Sao Tomen ja Principen Bendeira Melode Menedez näki pienten saarien tilanteen samanlaisena kuin muidenkin:

Few people, even in this Hall, could find Sao Tome and Principe on a map. We are a small island-nation in the Gulf of Guinea, off the coast of West Africa. We are poor. We are remote. Despite our isolation, my people face the same issues that confront every country in the world today.³⁸⁷

Hän ilmaisi kansainväliselle yhteisölle, että vaikka saari oli pieni ja kaikki eivät sitä tuntisi, se kärsi kuitenkin samoista ongelmista kuin muut isommat valtiot. Hän itse arvotti maansa köyhäksi ja eristyneeksi. Tietyllä tavalla puheenvuoro ilmaisi sen hädän mitä pienet saaret kokivat ja se oli hyvin samanlainen kuin tutkimuskirjallisuuden luoma kuva SIDS:ien tilanteesta. Hän yritti tuoda täysistunnossa esille myös sitä, että heidän ongelmansa olivat tosiasiaissa globaaleja, joita kaikki maailman maat kohtaavat päivittäin. Bendeira Melode Menedez yritti siis saada kansainvälisen yhteisön samaistumaan oman maansa ongelmin yhteisen esimerkin kautta.

International Strategy for Disaster Reduction sihteeristön johtaja Salvano Bricieno otti kantaa pienten saarien rakenteellisiin seikkoihin seuraavalla tavalla:

Overcrowded urban areas and land-use mismanagement had led people to settle in disaster-prone locations, making them increasingly vulnerable to natural, environmental and technological hazards. Their situation was further worsened by climate change and climate variabilities.³⁸⁸

³⁸⁵ Tidrick 2006, 2, 17–21.

³⁸⁶ Goldin & Reinert 2007, 45.

³⁸⁷ “Muutamat ihmiset tässä salissa pystyvät sijoittamaan Sao Tomein & Principen kartalle. Olemme Guinean meren pieni saarivaltio Länsi-Afrikan rannikolla. Me olemme köyhiä. Me olemme eristäytyneitä. Siitä huolimatta minun kansani kohtaa samoja ongelmia kuin muutkin maat joka päivä.” A/57/PV.3, 12.9.2002, Fradique Bendeira Melode Mendez, pääministeri, Sao Tome & Principe.

³⁸⁸ Ylikansoitettua urbaanin alueen ja taitamattoman maankäytön on ajanut ihmiset asumaan katastrofialttiille alueille, tehden itsensä entistä haavoittuvammaksi ympäristön ja teknologian uhkille. Heidän tilannettaan pahensi ilmastonmuutos sekä ilmaston muuttuminen.” A/C.2/57/SR.14, 21.10.2002, Salvano Bricieno, International Strategy for Disaster Reduction.

Pienten saarien asukkaiden asukkaat arvottivat sitä, mikä oli tärkeää heille. Esimerkiksi koralliriutat olivat tärkeitä saaren asukkaille kuten myös meren mineraalit. Taloudellisten ja rakenteellisten vaikeuksien lisäksi pieniin kehittyviin saariin vaikutti myös suuresti niiden ekosysteemien hauraus, koska useimpien saarten talous riippui luonnosta saatavista raaka-aineista.³⁸⁹ Fidzin ulkoministeri Laisenia Qurase arvottikin pienten saarten luonnonrikkauksia seuraavasti:

The international community is starting to see that the conservation and sustainable use of the oceans are vital to the survival of the human race and this planet. [...] This almost boundless body of water contains great biological diversity, the most extensive coral reefs in the world, seabed minerals and the largest sustainable tuna fishery. It is our responsibility, as people of the islands, to protect and nurture the Pacific.³⁹⁰

Ulkoministeri Qurasen mielestä meri ja rannikot olivatkin kehityksen selkäranka, joten niiden hyvinvointi oli kriittisen tärkeää. Hän katsoi Johannesburgin maailmankokouksenkin olleen tärkeä saavutus, koska vesistöille oli oma paikkansa toimintasuunnitelmassa. Tällä tavalla maailmanyhteisö oli tunnustanut merten, saarten ja rannikkoalueiden tärkeyden maapallon ekosysteemille sekä sen, että se oli kriittinen ruokaturva sekä tulonlähde kehittyville maille. Tämän takia ilmastonmuutosta oli tärkeää hillitä.³⁹¹ Fidzin talous oli maatalousperustainen, jonka pääasiallisina tulonlähteinä voitiin pitää esimerkiksi hedelmien tuottamista ja kalastusta, jolloin ympäristön tila oli erittäin tärkeää saarelle.³⁹² Kansainvälisen valuuttarahaston ja Karibian saarten osaston jäsenen Christopher Brownen mukaan Fidzin tilanne ei kuitenkaan ollut niin paha kuin pääministeri Larase antoi ymmärtää. Fidzin talouden oli voitu sanoa kasvaneen onnistuneen turismiaallon myötä, mikä on pystynyt vähentämään taloudellisia tappioita, jotka ovat johtuneet esimerkiksi tekstiiliteollisuudesta.³⁹³

Silti pienien saarten tilaa ei pidetty aivan toivottomana. Esimerkiksi globalisaation koettiin luovan rajattomia kehittymismahdollisuuksia saarille. Tämä seikka vaati

³⁸⁹ Encyclopedia Britannica.

³⁹⁰ ”Kansainvälinen yhteisö on huomaamassa miten tärkeää merien säilyttäminen ja niiden kestävä käyttö on ihmiskunnan sekä planeetan selviämiseksi. [...] Tämä lähes ehtymätön vesistö sisältää mahtavan biologisen moninaisuuden, kattavimmat koralliriutat sekä merimineraalit sekä suurimman ja kestävimmän tonnikalakannan. Meidän vastuullamme saarien asukkaina onkin suojella ja hoitaa Tyyntämerta.” A/57/PV.16, 19.9.2002, Laisenia Qurase, ulkoministeri Fidzi.

³⁹¹ A/57/PV.16, 19.9.2002, Laisenia Qurase, ulkoministeri Fidzi.

³⁹² Encyclopedia Britannica.

³⁹³ Browne 2006, 8, 14.

kuitenkin saarten rakenteiden uudistamista, koska muuten niitä kohtaisi marginalisoituminen. Kaiken kaikkiaan tärkeintä oli se, että maailmanyhteisö tunnustaisi saarten erityisen roolin ja toimisi sen puitteissa.³⁹⁴ Kuitenkin Tuvalun Tomaso Puapua koki globalisaaation hyödyntämisen vaikeaksi:

Unfortunately Tuvalu and many small island developing States are in a particularly weak position to participate fully and take advantage of the opportunities of globalization.³⁹⁵

Hänen mielestään pienillä saarilla ei ollut mahdollisuuksia hyötyä globalisaation vaikutuksista, koska hän koki silloisen maailmanjärjestyksen olevan epätasa-arvoinen. Hän luultavasti viittasi puhenvuorolla vahvaan kahtiajakoon kehittyvien ja kehittyneiden maiden välillä, jonka oli koettu olevan yksi este kestävän kehityksen saavuttamiselle. Tuvalu oli myös ottanut WSSD:ssä vahvasti kantaa ilmastonmuutoksen puolesta. Maa oli puolustanut merta ja koralliriuttoja ja samalla syyttänyt Yhdysvaltoja ja Australiaa Tyynenmeren laiminlyönnistä. Tuvalun mahdollisuudet olivat kuitenkin pieniä, koska se oli vahvasti talousavusta riippuvainen.³⁹⁶

Tongan pääministerillä Lavaka Atalla oli ratkaisu ongelmaan:

As a developing ocean State, we are encouraged by the particular commitments in the Johannesburg Plan of Implementation on fish stocks and fishing practices. The implementation of those time-bound commitments requires responsibility and good faith from all parties so as to ensure that States like mine obtain their fair share of their vastest and most bountiful resource.³⁹⁷

Hänen mielestään tilanteen ratkaisemiseksi tarvittaisiin päämääräsidoitettavia sitoumuksia ja hyvää uskoa, joilla haluttavaa kehitystä saataisiin aikaan. Tämä tarkoitti pääasiallisesti JPOI:n laajaa toimeenpanoa. Toisin sanoen hänen mielestään ratkaisunavaimet olivat siis kansainvälisen yhteisön käsissä, koska ilman heidän hyväntahtoista toimintaa mitään edistystä ei tapahtuisi. Pääministeri Lavaka Atan näkemykset olivat ymmärrettäviä, koska Tonga maanviljelykseen taloutensa perustava

³⁹⁴ McHarry et al. 2005, 88.

³⁹⁵ ”Valitettavasti Tuvalu ja muut pienet kehittyvät saaret ovat erityisen heikossa asemassa osallistuaan ja hyötyäkseen täysin globalisaation luomista mahdollisuuksista.” A/57/PV.7, 14.9.2002, Tomasi Puapua kenraalikuvernööri Tuvalu.

³⁹⁶ Encyclopedia Britannica.

³⁹⁷ ”Kehittyvänä saarivaltiona olemme rohkaistuneet joistakin toimintasuunnitelman kohdista, erityisesti kohdista jotka liittyvät kalastukseen. Noiden aikaan sidottujen päämäärien toimeenpano vaatii hyvää uskoa ja rohkaisua siihen että kaikki valtiot ottavat asiakseen huolehtia omista osuudestaan valtaviin ja runsaiden resurssien säilyttämisestä.” A/57/PV.6, 14.9.2002, Ulukala Lavaka Ata, pääministeri, Tonga.

saari, joten se oli myös erittäin riippuvainen hyvinvoivasta ympäristöstä ilman saasteita.³⁹⁸

Toisessa komiteassa puhunut Samoan Tuiloma Neroni Slade näki myös hyä myös JPOI:n julkilausumissa ja katsoi, että kansainvälinen yhteisö oli ottanut saaret ja maantieteelliset alueet yleensäkin huomioon. Hänen mielestään toimenpide oli tärkeä edistysaskel, koska maantieteellisiä alueita ei ollut huomioitu esimerkiksi *Earth Summit*tissa.³⁹⁹ Samoa oli myös valtiona pystynyt kääntämään sisäiset ongelmat voitoksi taloudellisen reformin ansiosta. Maa oli keksittyynyt talouden vapauttamiseen sekä infrastruktuuriin sijoittamiseen. Samoin maan poliittista tilannetta oli vakautettu, vaikka monet lainat painoivat Samoaa.⁴⁰⁰ Samoan tilanteesta olikin selkeästi nähtävissä se miten maan oma sisäinen tilanne vaikuttaa siihen, miten kansainvälisen yhteisön saavutukset otetaan vastaan. Pieni yhteisön tunnustus tuntui suurelta voitolta maalle, joka itsekin oli pääsemässä pois ankeimmista ajoista.

Tutkija Gunnar Sjöstedin mukaan kehittyvien maiden kannalta olisi tärkeää, että he saisivat uutta vapautta ja vaikutusmahdollisuuksia ilmastollisista asioista puhuttaessa. Tässä tapauksessa heidät tulisi ottaa paremmin huomioon kansainvälisen yhteisön kesken, jolloin pienet valtiot voisivat saada sananvaltaa kansainvälisissä ympäristökeskusteluissa. Arvovallan lisäystä pienet kehittyvät saaret voisivat saada muuttamalla laajempia institutionaalisia rakenteita, esimerkiksi kansainvälisellä tasolla, jolloin vaikutusmahdollisuudet paranisivat. Toinen suuri apu saada oma äänensä kuuluviin liittyä vahvasti taloudellisiin näkökulmiin. Kehittyvien maiden auttaminen taloudellisesti parantaisi jo itsessään niiden mahdollisuuksia saada parempia tuloksia aikaan kansainvälisen vaikuttamisen suhteen.⁴⁰¹

Taloustieteilijä Christopher Brownen mukaan pienillä kehittyvillä saarilla on suuret mahdollisuudet kehitykseen erityisesti turismin, kalastuksen, kaivostoiminnan ja maanviljelyn alalla, mutta kehitys vaatisi uutta makrotaloudellista lähestymistapaa asioihin.⁴⁰² Esimerkiksi turismilla on tärkeä rooli pienien saarten talouden kasvussa. Oxfordin yliopiston antropologi Donald Macleod, joka on tehnyt kenttätutkimusta Karibian seudusta ja on kiinnostunut turismista ja kestävästä kehityksestä, mukaan

³⁹⁸ Encyclopedia Britannica.

³⁹⁹ A/C.2/57/SR.2, 30.9.2002, Tuiloma Neroni Slade, Samoa.

⁴⁰⁰ Encyclopedia Britannica.

⁴⁰¹ Sjöstedt 2007, 207–208.

⁴⁰² Browne 2006, 6.

turismilla saattoi kuitenkin olla kaksi puolta, joihin vaikutti suuresti myös poliittinen aspekti. Hänen mukaansa turismin avulla on mahdollista saada aikaan positiivista taloudellista kasvua, joka kuitenkin paradoksaalisesti saattaisi olla uhka saarten luonnonympäristölle.⁴⁰³ Tämän vuoksi pienien saarten taloutta pohdittaessa ympäristönsuojelun suunnitellussa kontekstin merkitys on tärkeä, koska tilanteen pelastamiseksi luodut toimintamuodot olivat ristiriidassa kestävän kehityksen ideaalin kanssa. Tässä tilanteessa ekologisen modernisaation teoria astuu jälleen mukaan. Tilanteen ratkaisu voisi löytyä jos talouskasvua vaativia toimenpiteitä osattaisiin laatia ympäristönsuojelun ehdoilla ja luoda esimerkiksi kestäväää turismia.

Lähdeaineistosta oli selvästi huomattavissa, että pienet kehittyvät saaret kokivat ristiriitaisuuden tunteita liittyen omaan tilanteeseensa. Vaikka heidät oli huomioitu YK:n toiminnasta laajastikin, ne katsoivat jääneensä auttamattomasti pieniksi saariksi, kehityksen periferiaan, joiden tärkeyttä maailman ekosysteemeille ei edes tunnustettu. Toisin sanoen pienten kehittyvien saarien tunnustaminen JPOI:ssa oli kahtiajakoinen asia, joka toisaalta herätti ilon tunteita, mutta sen varsinaisesta konkreettisesta merkityksestä ei oltu varmoja. Kansainvälisen yhteisön toimintamalleihin ei luotettu.

Pienet kehittyvät saaret kuitenkin tarvitsivat kansainvälisen yhteisön tukea, koska ne olivat taloudellisesti, rakenteellisesti sekä ympäristöllisesti erittäin heikkoja. Talouden lisäksi yksi suurimmista uhista oli saarten ympäristön rappeutuminen kestävien toimintamuotojen puuttuessa. Ympäristön vaalimisen kaipuuseen vaikutti myös se, että suurin osa saarista sai elantonsa luonnosta, esimerkiksi kalastuksesta, turismista ja maanviljelyksestä. Pienet kehittyvät saaret olivat kaukana kehityksen ideaalista tilanteesta, vaikka globalisaation olisi pitänyt tuoda hyvää myös saarille.

5 Keinoja kohti kestäväää kehitystä

5.1 Järjestelmän on uudistuttava

Yleiskokouksen täysistuntojen puheenvuorojen keskiössä pohdittiin laajasti sitä, miksi kansainvälinen yhteisö oli epäonnistunut kestävän kehityksen luomisessa, jonka olisi pitänyt olla vallitseva trendi jo ainakin kymmenen vuotta aikaisemmin. Yhdeksi

⁴⁰³ Macleod 2007, 112–113, 273.

pääsyyksi keskusteluissa muotoutui YK:n toiminta ja institutionaaliset muodot. Pääasiallisesti toimielinten keskustelut pohtivat sitä mitä uudistuksia järjestelmään tulisi tehdä, jotta kestävä kehitys pystyttäisiin paremmin luomaan sen puitteissa. Keskustelut osittain erittelivät myös sitä miksi toimenpiteet olivat epäonnistuneet niin pahasti kansainvälisen yhteisön toimesta. Tärkeäksi tämän seikan tekee se, että esimerkiksi professori Ann Dale katsoo, että kestävä kehitys tarvitsee toteutuakseen integroitumista ja ammattimaista päätöksentekoa koko vallitsevan systeemin kautta.⁴⁰⁴

Vaikka YK:n yleiskokous oli ollut vuosikymmeniä yksi tärkeimmistä kansainvälisistä järjestöistä, jonka yhtenä yleisenä keskipisteenä on ollut kestävän kehityksen luominen, oli järjestön silti ollut tärkeää vahvistaa asemaansa ja tavoitteita.⁴⁰⁵ Täysistuntokaudella yhdeksi isoksi ongelmakohdaksi luonnehdittiin järjestelmän toimivuutta, minkä lääkkeeksi ehdotettiin koko kansainvälisen foorumin uudistamista sekä toimintatapojen päivytystä. Algerian presidentti Abdelaziz Bouteflika arvotti YK:n toimintaa seuraavalla tavalla:

The importance of the role played by the United Nations in finding solutions to the problems facing all of our peoples is becoming increasingly clear. [...] Strengthening the credibility and effectiveness of the United Nations will also require structural reform so as to enable it to better reflect the new face of international society and deal with all of the challenges facing humankind. In this new millennium, the world will not be able to manage without the United Nations.⁴⁰⁶

Bouteflika piti YK:ta tärkeänä ongelmien ratkaisijana, joka merkitys oli kaikille selvä. Hän kuitenkin halusi vahvistaa YK:n toimintaa ja uskottavuutta, jolloin se paremmin vastaisi nykypäivän haasteisiin. Kuitenkaan uudella vuosituhannella maailma ei selviäisi ilman YK:ta. Algerian tilanne vuonna 2002 oli väkivaltaisuuksien ja mellakoiden sävyttämä, joiden selvittäminen oli hankalaa.⁴⁰⁷ Bouteflikan toive YK:n uudistumisesta ja vahvistumisesta olikin tässä valossa selvää. Afrikan mantereen viitekehyksessä YK:ta pidettiin pelastajana, joka auttaisi kaikissa ongelmissa, joita yleisesti koettiin Afrikassa sekä muualla maailmassa yleensä.

⁴⁰⁴ Dale 2002, 120.

⁴⁰⁵ Rogers et al. 2007, 350.

⁴⁰⁶ YK:n rooli ratkaisujen etsijänä meidän ongelmiimme on tullut selväksi. [...] Kun YK:n uskottavuutta ja tehokkuutta lisätään, se vaatii rinnalleen myös rakenteellista reformia, jotta se paremmin refleктоisi kansainvälisen yhteisön tarpeita ja vastaisi ihmiskunnan haasteisiin. Uudella vuosituhannella maailma ei pärjää ilman YK:ta." A/57/PV.12, 17.9.2002, Abdelaziz Bouteflika, presidentti, Algeria.

⁴⁰⁷ Encyclopedia Britannica.

Konkreettisina toimenpiteinä keskusteluissa vaadittiin YK:n pelastamista, jotta siitä tulisi oikeastikin edustuksellinen toimielin. Kuuban ulkoministeri Perez Roque puolusti yleiskokouksen toimintaan hyvin vahvasti ja toivoi perustuskirjan artiklojen tarkkaa noudattamista:

The United Nations has to be saved. Cuba defends the need both for its preservation and for its most profound reform and democratization, but all this must be accomplished through respect for its Charter and not by rewriting it or distorting its purposes and principles. The General Assembly must ultimately be allowed to play the role laid down for it in the Charter.⁴⁰⁸

Hänen mielestään YK:ta tulisi uudistaa tavalla, jolla oli oikeasti jotakin merkitystä eikä se saanut olla pelkkiä vanhojen sitoumusten ilmentymä. Kuitenkin Kuuban historiallisen tilanteen huomioon ottaen lausunto oli mielenkiintoinen. Maa tuki varsin vahvasti länsimaista hallinnon ideaalia, vaikka sillä oli ollut vuosikymmenet vakavia poliittisia erimielisyyksiä esimerkiksi Yhdysvaltojen kanssa. Luultavasti Kuuban edustaja tarkoittaa tässä tilanteessa YK:n äänestyskäytäntöjä ja kaikkien huomioon ottamista puhuessaan perustuskirjan artiklojen tärkeydestä. Ajatus perustui luultavasti ajatukseen YK:n uudistamisesta oikeasti tasavertaiseksi.

Myös Clarkin yliopiston tutkijaprofessori Barbara Dalai-Clayton katsoo, että kestävän kehityksen saavuttamiseksi tarvittaisiin vahvoja, rakenteellisia muutoksia, joille ominaispiirteenä olisi juostavuus. Kaikkein vaikeinta hänen mielestä olikin luoda hallinnon taso, joissa asia oli helpointa hoitaa esimerkiksi ilmastonmuutoksen voittamiseksi. Kuitenkin tässäkin asiassa tärkeintä oli ymmärtää se, mitä kestäväällä kehityksellä todella tarkoitetaan.⁴⁰⁹ Toisin Dalai-Clayton ilmentää juuri kestävän kehityksen käsitteellistymisen ongelmakohtia ja katsoo, että YK:n ongelmat tässä tematiikassa siitä, että kestävän kehityksen määritelmältä puuttui konsensus.

Toinen komitea oli keskustellut yleiskokouksen tilasta. Esimerkiksi Indonesia Iwan Nur Hidayat mielsi tärkeäksi sen, että yleiskokous antaisi tarkkoja ohjeita siitä miten tulisi

⁴⁰⁸ ”YK tulee pelastaa. Kuuba puolustaa sen säilyttämistä sekä sen perustavanlaatuisia reformia sekä demokratisoitumista. Uudistusten kuitenkin tulla perustamisasiakirjaa kunnioittaen eikä vain uudelleen kirjoittamalla tai vääristelemällä sen tarkoituksia ja periaatteita. Yleiskokouksen tulee toimia sen roolin mukaisesti minkä peruskirja oli sille myöntänyt.” A/57/PV.6, 14.9.2002, Felipe Perez Roque, ulkoministeri, Kuuba.

⁴⁰⁹ Dalai-Clayton & Bass 2002, 28–29.

toimia konferenssien ja maailmankokousten toimintasuunnitelmissa olevien ehtojen mukaisesti. YK:n tulisi ohjata sitä, miten päämäärät saavutettaisiin. Hän totesikin:

The General Assembly, as the highest body within a strengthened United Nations system, should play a vital role in providing policy guidance on implementing the outcomes of the 2002 conferences. Thus, there was an urgent need to continue reforming the work of the General Assembly during the current session.⁴¹⁰

Peter Rogers et al. mielestä yhtenä mahdollisena parannuskeinona yleiskokouksen toimintaan liittyen voisi olla jonkin uuden alakomitean perustaminen, joka olisi yleiskokoukselle alisteinen. Tietyllä tavalla tämä kuitenkin oli paradoksaalista, koska yleiskokouksella oli jo viisi alakomiteaa, joista toinen komitea oli yksi. Peter Rogersin et al. mukaan kuitenkin uuden toimielimen perustamisessa on nähtävissä myös etuja, koska täysin yleiskokoukselle alisteinen toimielin voisi saada paremmin äänensä kuuluviin ja sitä voitaisiin käydä ministeriaalista tasoa ylempänä. Myös kestävän kehityksen komitean verrattuna osallistujien edustus olisi yleiskokouksen komiteoissa laajempaa kuin esimerkiksi kestävän kehityksen komiteassa CDS:ssä, jota edustaa vain 53 jäsenmaata.⁴¹¹

Kaikesta kritiikistä huolimatta YK:sta ei haluttu luopua täysin vaan pelkästään hienosäätää sen toimintatapoja. Australian ulkoministeri Alexander Downer kuvaili YK:n toimintaa seuraavasti:

The United Nations has a heavy agenda. But it cannot and should not try to do everything. To make a difference it must be selective and focused matching its activities to its capabilities.⁴¹²

Hän näki YK:lla olevan vaikeita tehtäviä hoidettavaan. Downerin mielestä YK:n ei kuitenkaan pitänyt yrittää tehdä kaikkea itse, vaan sen pitäisi pystyä valitsemaan sen toimintoja, joita se oikeasti pystyisi ratkaisemaan. Tietyllä tavalla tämän lausunnon pohjalta voisi pohtia sitä oliko kestävä kehitys liian vaikea asia YK:lle ratkaistavaksi, koska sen toimintaa oli niin paljon kritisoitu teeman ympärillä.

⁴¹⁰ "YK:n yleiskokouksen, joka vahvin uudistuneen YK:n toimielin, tulisi olla vahvasti ohjaamassa vuoden 2002 kokousten toimeenpanossa. Toisaalta YK:n yleiskokouksen reformia on silti tärkeää jatkaa." A/C.2/57/SR.3, 30.9.2002, Iwan Nur Hidayat, Indonesia.

⁴¹¹ Rogers et al. 2007, 350.

⁴¹² "YK:lla on tärkeä tehtävä. Mutta se ei pysty eikä sen pitäisikään tehdä kaikkea. Tehdäkseen muutoksen sen täytyy tehdä valintoja ja keskittyä seikkoihin, jolloin sen toiminta yhdistyy sen kykyihin toimia." A/57/PV.4 13.9.2002, Alexander Downer, ulkoministeri, Australia.

Esimerkiksi Saint Lucian ulkoministeri Julian Robert Hunte kritisoikin YK:n toimintaa varsin kovasanaisesti:

[...] This institution was once the proud champion of redistribution of global economic power and the establishment of a new economical order. Today, however, in the major United Nations institutions [...] and the General Assembly, there is a deafening silence.”

413

Hän piti YK:tä lamaanuneena toimielimenä, joka ei pystynyt vastaamaan maailmantilan haasteisiin. Saint Lucia olikin ollut kehityksen marginaaleista ja jäänyt kehityksestä jälkeen. Tämän vuoksi oli ymmärrettävää, että kritiikki YK:ta kohtaan oli vahvaa, koska ulkoministeri Hunte ei kokenut YK:n auttaneen tasavertaisuuden luomisessa maailmaan. Hän näki, että YK:n hyvät teot oli jo tehty. Saint Kitts & Nevisin ulkoministeri Timothy Harrisin mielestä YK:n olisikin vahvistettava sosiaalista turvallisuutta ja luotava uutta energiaa taisteluun köyhyyttä, nälkää ja välinpitämättömyyttä vastaan. Hän tunnusti globaalit ongelmat niin vaikeiksi seikoiksi, että niitä olisi mahdotonta ratkaista ilman yhteistyötä.⁴¹⁴ Yleisesti siis kestävän kehityksen koettiin tarvitsevan hyvää hallintoa, jolloin kehitykseen liittyviä seikkoja olisi tärkeää integroida myös YK:n sisällä.⁴¹⁵

Jarmo Ainasojan ja Tapio Linnan mielestä seikka on ymmärrettävä, koska kuten jo aiemmin tuli selväksi YK:n ympäristövastuut oli sijoitettu ympäri organisaatiota, mikä omalla tavallaan vaikeutti kestävän kehityksen promootiota. Tämän seikka tiedostettiin myös Johannesburgin toimintasuunnitelmassa, joka korosti, että yleiskokouksen olisi otettava kestävä kehitys kaiken toiminnan kattokäsitteeksi ja tehdä se yhdeksi keskeisimmistä maailmanlaajuisista käsitteistä.⁴¹⁶

⁴¹³ [...] ”Tämä instituutio oli joskus globaalien taloudellisen vallan ylevä uudelleenjakaja sekä uuden taloudellisen järjestelmän luoja. Nykyään kuitenkin merkittävässä YK:n instituutioissa [...] ja yleiskokouksessa vallitsee korvia särkevä hiljaisuus.” A/57/PV.15, 18.9.2002, Julian Robert Hunte, ulkoministeri, Santa Lucia.

⁴¹⁴ Ks. esim. A/57/PV.9, 15.9.2002, Timothy Harris, ulkoministeri, Saint Kitts & Nevis.

⁴¹⁵ McHarry et al. 2002, 144–145.

⁴¹⁶ Ainasoja & Linna 2003a, 23, 26.

Itse yleiskokouksen kritiikin lisäksi myös toinen komitea ja CSD saivat puheenvuoroissa korjausehdotuksia, jolloin uusia toimintamalleja ehdotettiin myös niille. Monacon Mr. Boisson katsoi, että

[...] The Second Committee should therefore follow that approach and find ways of improving the daily lives of the world's poorest peoples, by taking innovative decisions.⁴¹⁷

Monacon Jacques Boissonin huoli köyhyydestä kärsien ihmisten olotilan helpottamisesta oli tietyllä tapaa erittäin paradoksaalinen. Esimerkiksi hänen edustamansa Monacoa voitiin pitää niin sanottuna rikkaiden paratiisina, koska maassa ei ollut ollenkaan tuloveroa.⁴¹⁸ Mielenkiintoista on huomata se, miten rikkaiden veroparatiisiksi tituleerattua maata kiinnosti köyhien asiat. Tietysti on mahdollista olettaa, että Boisson näki YK:n olevan sellainen toimielin, jonka edessä tuli puhua tietyllä tavalla, ajan hengen mukaan.

Jan McHarryn et al. mukaan Johannesburgin toimintasuunnitelma nimesi CDS:n tärkeimmäksi toimielimeksi kestävän kehityksen saavuttamiseksi, joten sen julkilausumaa tulisi kunnioittaa. Sen tehtävänä kun oli tarkkailla ja raportoida kestävän kehityksen päämäärien saavuttamista ja toteutumista.⁴¹⁹ Tom Biggin mukaan CSD:llä oli vaikeuksia löytää auktoriteettiasemaa ja kutsua vastuulliset vastaamaan teoistaan.⁴²⁰ Tämän vuoksi komission toimintaan pyrittiin kiinnittämään myös huomiota. Esimerkiksi Etelä-Afrikan Jeanette Ndhlovu totesi, että CSD oli herätettävä henkiin, jotta se olisi tehokas. Samoilla linjoilla oli myös Tanskaa ja EU:ta edustanut Ellen Margrethe Loj, jonka mukaan CSD:n vahvistaminen on erittäin tärkeää, jotta WSSD:n tavoitteet ja toimintaohjelma oli mahdollista toimeenpanna.⁴²¹ Korean Sakurai Shinin mukaan CSD:n tulisi myös tarkastella Agenda 21- toimintaohjelmaa sekä JPOI:ta yhdessä, kehityksen näkökulmasta. Komission pitäisi tarkastella kestävän kehityksen

⁴¹⁷ "Toisen komitean tulisi löytää uusia näkökulmia, joiden avulla ihmisten joka päiväistä elämää olisi mahdollista parantaa. Sen olisi tehtävä innovatiivisia päätöksiä." A/C.2/57/S.R.4, 1.10.2002, Jacques Boisson, Monaco.

⁴¹⁸ Encyclopedia Britannica.

⁴¹⁹ McHarry et al. 2005, 163.

⁴²⁰ Bigg 2004, 9.

⁴²¹ A/C.2/57/SR.33, 13.11.2002, Jeanette Ndhlovu, Etelä-Afrikka; Ellen Marghete Loj, Tanska.

kolmen pilarin integraatiota sekä toimia keskeisenä toimijana kehitettäessä arviointimuotoja.⁴²²

Puheenvuoroista oli huomattavissa, että kaikesta tiedostamisesta huolimatta YK:n kehitysgendat olivat varsin erillisiä ja niitä ei onnistuttu integroimaan yhteen. Kyseinen seikka vaikeutti kehitysgendan omaksumista ja samalla heikensi toiminnan tehokkuuksia. Toimivia työkaluja kestävän kehityksen saavuttamiseksi oli mahdotonta saavuttaa, jos toiminnan avuksi luodut toimielimet olivat tehottomia.

Japanin Masashi Mizukami painotti taas vuorovaikutuksen tärkeyttä yleiskokouksen ja toisen komitean välillä, jolloin toiminta olisi tehokkaampaa.⁴²³ Puheenvuoro on mielenkiintoinen, koska täysistunto ja toinen komitea tekevät kaikki yleiskokouksen ratkaisuehdotelmat ja niihin liittyvät päätökset. Huolestuneisuus onkin ymmärrettävää, jos katsotaan, että yhteistyösuhteet toimielinten välillä olivat todella vain näennäisiä. Toista komiteaa kuitenkin pidettiin varsinaisena linkkinä ajateltaessa monien konferenssien tuloksia ja kestävän kehityksen toimeenpanoa. Jordanian Mr. Alayed näkikin tilanteen seuraavanlaisena:

It was up to the Committee to make an overall link between the various items considered in the course of its work and the outcomes of those conferences with a view to arriving at resolutions that reiterated the calls made by those conferences and set timeframes. The effective implementation of the commitments made would compensate for the shortcomings of the resolutions adopted at the conferences.⁴²⁴

Ali-Al Alayed ei paljon antanut arvoa konferensseissa tehdyille päätöksille vaan hän toivoi, että komissio pystyisi jotenkin tekemään ymmärrettäväksi kaikki tavoitteet joihin oli sitouduttu. Tässäkin tilanteessa suurimman ongelman aiheutti se, että kaikista kansainvälisen yhteisön päämääristä ei oltu yhtä mieltä. Samoin Guatemalan Jose Briz Gutierrez oli sitä mieltä, että toisen komitean oli ennen kaikkea valvottava asioiden toteutumista. Toiminnan tehokkuutta helpottaisi esimerkiksi se, että komitea yksinkertaistaisi metodejaan poistamalla epäoleelliset asiat. Jose Gutierrezin mielestä

⁴²² A/C.2/57/SR.34, 14.11.2002, Sakurai Shin, Etelä-Korea.

⁴²³ A/C.2/57/SR.12, 17.10.2002, Masashi Mizukami, Japani.

⁴²⁴ Oli komitean tehtävä luoda linkkejä kaikkien mietinnässä olleiden asioiden ympärille. Samalla sen oli tärkeä pitää kirjaa konferenssien tavoitteista ja päätöksistä. Lupausten tehokas toimeenpano kompensoisi niitä riman alituksia, jotka olivat konferenssien virallisia päätöksiä.” A/C.2/57/SR.6, Ali-Al Alayed, Jordania.

oli ehdotonta, että toinen komitea tuottaisi myös enemmän raportteja omasta toiminnastaan, jolloin vuorovaikutussuhteet säilyisivät.⁴²⁵

Pääasialliset rakenteelliset viat kestävän kehityksen saavuttamiseksi olivat YK:n toiminnassa kansainvälisen yhteisön mielestä. Tarkemmin sanottuna puheenvuorot käsittelivät sitä miten yleiskokousta ja tärkeimpiä kestävän kehityksen instituutioita tulisi reformoida. Puheenvuorot eivät kuitenkaan kiistäneet YK:n tärkeyttä kestävää kehitystä luotaessa. Sitä haluttiin vain hienosäätää ja tehdä läpinäkyvämpi instituutio. YK:lta oli elintärkeää saada tukea kestävän kehityksen toimeenpanemiseksi, koska katsottiin, että mikään muu organisaatio ei voisi sitä tehdä.

Samoin toista komiteaa haluttiin myös uudistaa ja sen tuli olla suuremmassa vuorovaikutussuhteessa täysistunnon kanssa. Myös itse kestävän kehityksen komissio tarvitsi kansainvälisen yhteisön mielestä uudistamista. Ennen kaikkea komission haluttiin siis olevan informatiivinen foorumi, joka toimisi tehokkaan toiminnan katalysaattorina. Sen tulisi ottaa myös selkeämmin kestävä kehitys huomioon toiminnassaan. Komission tuli siis olla toimielin, joka valvoi ja tuki kestävän kehityksen tavoitteita sekä toimi linkkinä muiden organisaatioiden välillä.

5.2 Yhteistyön voimalla kohti onnistumisia

Kuten jo edellisestä luvusta oli huomattavissa, kansainvälisen yhteisön tavoitteet ja päämäärät eivät olleet kohdanneet käytännön kanssa. Yksi suurin syy oli se, että kansainvälinen yhteisö oli epäonnistunut jokaisessa kestävään kehitykseen liittyvän toimeenpanosuunnitelman täytäntöönpanossa. Suurimmat epäkohdat kyseiseen asiaan liittyen huomattiin Johannesburgissa, jossa tajuttiin *Earth Summitin* ja Agenda 21-toimintaohjelman olleen käytännössä tehottomia. Pääasiassa toimeenpano kaatui rahoitusongelmiin.⁴²⁶ Esimerkiksi Gabonin ulkoministeri Jean Ping katsoi, että Johannesburgin maailmankokous ei millään tavalla vähentänyt ympäristöongelmia, mikä johtui kymmenen vuoden ajanjaksolla tapahtuneista laiminlyönneistä kestävän kehityksen toimeenpanoissa. Tämä seikka olikin vallitseva näkemys kestävän kehityksen toteutumattomuudesta. Jean Ping katsoi ratkaisun olevan uusien

⁴²⁵ A/C.2/57/SR.2, 30.9.2002, Jose Briz Gutierrez, Guatemala.

⁴²⁶ Dale 2002, 179.

yhteistyömuotojen luomisen: ”Jos emme käytä yhteistyötä ja keskustelua työkaluinamme luoda globaalia solidaarisuutta sekä edistää yhteistyötä, meidän kollektiiviset toimet kehityksen hyväksi eivät ole todellisuudessa tehokkaita.”⁴²⁷

WSSD kuitenkin kunnostautui tällä saralla ja keksi uusia lähestymistapoja siihen miten ongelmaan tulisi vastata ja toimeenpanon uudeksi voimaksi innovoitiin uudet yhteistyösuhteet. Yhteistyösuhteiden tuli olla ihanne, joiden avulla WSSD:n toimintasuunnitelma saataisiin konkreettisesti käytäntöön. WSSD:n kautta syntyi kahdenlaisia tuloksia koskien kestäväää kehityksiä. Tärkein niistä oli neuvotteluiden kautta syntynyt toimintasuunnitelma, *Johannesburg Plan of Implementation*, joka sisälsi kohdan yhteistyömuotojen tärkeydestä:

We recognize that sustainable development requires a long-term perspective and broad-based participation in policy formulation, decision-making and implementation at all levels. As social partners, we will continue to work for stable partnerships with all major groups, respecting the independent, important roles of each of them.⁴²⁸

WSSD toimi ikään kuin foorumina, jonka kautta oli tarkoitus tuoda esille uusien yhteistyösuhteiden muodot. Myös se, että toimeenpanosuunnitelman syntyminen pohjasi suuresti yhteistyösuhteisiin oli merkki siitä, että kansainvälinen yhteisö oli tunnustanut, että kestävään kehityksen luominen oli pohjannut suuresti myös politiikantekoon.⁴²⁹ WSSD siis synnytti uusia alliansseja sekä ryhmittymiä, joten osallistuminen kestävään kehityksen saavuttamiseksi oli kuitenkin moninaista.⁴³⁰ Johannesburgissa oli siis tavallaan ymmärretty se seikka, että ilman yhteistyötä ja toisten apua, toimeenpano ei olisi mahdollista.

Johannesburgin toimintasuunnitelman yksi mullistavimpia uusia keksintöjä oli siis uusien yhteistyömuotojen tärkeyden oivaltaminen. Niiden avulla oli tarkoitus saada uusia resursseja käyttöön kestävään kehityksen saavuttamiseksi, kun julkinen ja

⁴²⁷ “Our collective action for development will not be truly effective unless we use dialogue and cooperation as tools for global solidarity based on the promotion of partnerships.” A/57/PV.8 15.9.2002, Jean Ping, ulkoministeri, Gabon. (Puhe on käännetty ranskan kielestä.)

⁴²⁸ “Me tunnustamme, että kestävä kehitys tarvitsee pitkänajan perspektiiviä ja laaja osallistumista politiikan teossa, päätöksenteossa ja kaikki tasot kattavassa toimeenpanossa. Sosiaalisina yhteistyökumppaneina me jatkamme työstä vakaiden yhteistyösuhteiden luomiseksi kaikissa suurissa ryhmissä kunnioittaen samalla jokaisen itsenäistä ja tärkeää roolia tässä prosessissa.” *The Report of World Summit on Sustainable Development*.

⁴²⁹ McHarry et al. 2005, 161.

⁴³⁰ Bigg 2004, 16.

yksityinen sektori sekä kehitysmaat sekä kehittyneet maat solmisivat uusia yhteistyösuhteita toimintasuunnitelman tavoitteiden aikaansaamiseksi.⁴³¹ Toimeenpanoa yritettiin helpottaa siten, että Johannesburgissa luotu 'vallankumouksellinen' toimintasuunnitelma sisälsi tarkat aikataulut ja päämäärät kestävän kehityksen toimeenpanolle, jotka Rion asiakirjoista puuttuivat. Tällöin toiminnan vaatimuksena oli demokratian olemassaolo, läpinäkyvyys ja luotettavuus päätöksenteossa sekä jaetun vastuun merkitys, koska merkittävä muutos oli saatava aikaan.⁴³² Luonnollisesti yhteistyöhön liittyvät ilmentyvät olivat vahvasti talouspainotteisia, joiden avulla pyrittiin vahvistamaan taloudellista yhteistyötä kestävän kehityksen hyväksi.

Professori Ann Dalen mukaan uusia eturyhmiä tarvittaisiin toimimaan kestävän kehityksen puolesta, koska valtiot eivät yksin siihen pystyisi. Tällöin YK:n on tarkoitus olla yksi toimielin, joka koordinoi tätä muutosta.⁴³³ Tietyllä tavalla tämä kuvasi myös kestävän kehityksen aiempia käyttöönoton epäonnistumista, koska jo Agenda 21 painotti kansallisen päätöksenteon mukaan tuomista kestävän kehityksen luomiseen, mutta se oli ollut tehoton.

John Dernbachin mukaan kumppanuussuhteiden merkitys on suuri, koska kestävä kehitystä luotiin monissa kansallisissa sekä kansainvälisissä virastoissa. Kestävä kehitys kosketti siis monia yhteiskunnallisia sektoreita, jolloin kommunikaation merkitys nousi erittäin tärkeäksi, jotta toimivia tuloksia saataisiin aikaiseksi.⁴³⁴ Jan McHarry et al. vahvistaa käsitystä siitä, että yhteistyön muodostamisella tunnustettiin se seikka, että valtiot ja niiden hallitukset eivät pystyneet luomaan yksin kestävä kehitystä. Tämän vuoksi yhteiskunnan eri tasoilta oli tärkeää tuoda esille yhteiskunnan eri toimijoita, jotka pystyivät tuomaan oman panoksensa kestävän kehityksen edistämiseksi.⁴³⁵

Toimintasuunnitelman käyttöönottoon liittyi siis läheisesti hyvän hallinnon ihanne ja yhteistyön merkitys. Kuitenkin toimintasuunnitelman käyttöönottoa voitiin sanoa häirinneen suuret erot paikallistason sekä kansainvälisen päätöksenteon välillä, mikä herätti ongelmia esimerkiksi juuri energia-asioita pohdittaessa.⁴³⁶ Dalen mukaan hyvä

⁴³¹ Huimasalo 2003b, 32.

⁴³² A/57/PV.8 15.9.2002, Philip Sealy, Trinidad & Tobago; A/57/PV.13, 17.9.2002, John Briceno, varapääministeri, ympäristöministeri, Belize.

⁴³³ Dale 2002, 161-164.

⁴³⁴ Dernbach 2001, 14.

⁴³⁵ McHarry et al. 2005, 161-162

⁴³⁶ Sherman 2005, 140, 142.

hallinto edellytti yhtenäisiä politiikkaprosesseja ja yhteisten arvojen ymmärtämistä.⁴³⁷ Täysistuntojen puheenvuoroissa esimerkiksi Ruotsin ulkoministeri Anna Lindh totesi, että globaalit yhteistyökumppanit olivat muuttaneet näkemyksiä kestävästä kehityksestä, jonka avuksi tarvittaisiin tehokkaita ja vahvoja instituutioita hallinnan joka tasolle.⁴³⁸

Hän totesi:

Strong and efficient institutions are needed at the local, regional and international levels to carry out these commitments. We need coherence and consistency. We need ownership.⁴³⁹

Kyseisestä puheenvuorosta olikin nähtävissä kehitys johon koko ajan tähdättiin. Ensimmäinen tulisi uudistaa kestäväan kehitykseen läheisesti yhteyksissä olleet instituutiot minkä jälkeen uusia ja kenties parempia toiminnan muotoja tulisi löytää hedelmällisistä yhteistyömuodoista. Kaiken takana tulisi olla avoin ja rehellinen järjestelmä, joka pystyisi luomaan tasa-arvoisia työskentelymalleja kestäväan kehityksen luomiseksi.

Jan McHarrin et al. mukaan kansainvälinen yhteisö luotti saavan aikaan suurta hyötyä yhteistyösuhteiden kautta. Esimerkiksi se toi yhteen monia toimijoita, joilla oli holistinen ote kehitykseen. Eri osapuolet toivat myös erilaisia taitoja mukaan kehityksen luomiseen, jonka avulla oli mahdollista edistää innovatiivisuutta. Samalla yhteistyö loi syvemmän ja perustavanlaatuisemman rakenteiden ja systeemien muutoksen. Yhteistyö avulla oli mahdollista luoda myös käytännöllisempää toimintaa kehityksen hyväksi.⁴⁴⁰

JPOI identifioi CSD:n tärkeimmäksi toimielimeksi, jonka kuuluu tarkkailla ja raportoida yhteistyösuhteista, joita syntyy kestäväan kehityksen puolesta. Maria Kupcu mukaan CDS on tärkeä toimielin dialogin kannalta. Siellä olisi mahdollista kuunnella, suunnitella, keskustella ja innovoida uusia toimintamuotoja kestäväan kehityksen hyväksi. Hänen tutkimustuloksensa ja päätelmänsä ovatkin ammattitaitoisesti tehtyjä, koska hän on toiminut useissa YK:n alaisissa toimipisteissä esimerkiksi johtotehtävissä.⁴⁴¹

⁴³⁷ Dale 2002, 148.

⁴³⁸ A/57/PV.16, 19.9.2002, Anna Lind, ulkoministeri, Ruotsi.

⁴³⁹ ”Paikallisilla, alueellisilla ja kansainvälisillä tasoilla tarvitaan vahvoja tehokkaita instituutioita, jotka vievät eteenpäin näitä sitoumuksia. Tarvitsemme koherenssia ja johdonmukaisuutta. Me tarvitsemme yhteistyösuhteita.” A/57/PV.16, 19.9.2002, Anna Lind, ulkoministeri, Ruotsi.

⁴⁴⁰ McHarry et al. 2005, 162.

⁴⁴¹ Kupcu 2005, 93.

Yhteistyömuotoja oli tarkoitus myös arvioida kahden vuoden välein arviointi-istunnoissa, koska muuten ne eivät kehittyisi. Jokaisilla eturyhmillä oli myös oikeus kehittää yhteistyön muotoja WSSD:n nimissä. Silti esimerkiksi etelä-etelä -väliset yhteistyösuhteet tarvitsivat vielä ratkaisuja. Kestävään kehitykseen vahvasti perehtyneen Jan McHarryn et al. mukaan silti uusien yhteistyösuhteiden suunnitteluun olisi tärkeää panostaa ja yhteistyön avulla kaikilla olisi tärkeää olla tasavertaisia päätösprosesseissa.⁴⁴²

Esimerkiksi yksi tärkeimpiä seikkoja tilanteen parantamiseksi on pohjois- etelä ja eteläisten maiden välinen yhteistyö. Etenkin eteläisten maiden välinen yhteistyö on mahdollista nähdä tärkeänä seikkana, koska esimerkiksi ulkopuolinen apu ja ODA:n maksut ovat vähenemässä, jolloin yhteistyö voisi avata uusia ideoita tilanteen parantamiseksi. Yhteistyön avulla olisi mahdollista parantaa myös teknologian ja tiedon välitystä. Onnistuneella yhteistyöllä on mahdollista myös saada vaikutusta aikaan esimerkiksi ympäristösektorilla.⁴⁴³

Ympäristötieteiden professorit ja asiantuntijat Peter Rogers et al. katsovat yhteistyömuodoissa esiintyvän silti ongelmia. Heidän mukaan on luonnollista olettaa, että koska toimielimiä rakenteita, organisaatioita ja yhteistyösuhteita on kestävä kehityksen ympärillä runsaasti, toimijat arvioivat kestävä kehitystä omalla tavallaan. Voidaankin sanoa, että viimeisenä kahtena vuosikymmenenä kestävä kehitystä oli käytetty trendisanana tai sloganina, jonka voimalla monet organisaatiot ovat ratsastaneet käsitteen mukana. Juuri siis käsitteen epämääräisyys ja omien etujen ajaminen vaikeutti WSSD:n hyväntahtoisten päämäärien saavuttamista yhteistyön voimalla konkreettiseksi toiminnaksi.⁴⁴⁴ Toisin sanoen kokouksissa oli puhuttu pelkästään diplomatian kielellä, vaikka yleisesti oli tiedostettu se seikka, että kestävä kehitystä oli vaikeaa saada tehtyä todeksi. Yhteistyömuotojen tehokkuutta onkin mahdollista kritisoida, jos kaikki toimijat pyrkivät silti toimimaan omien etujensa mukana.

Tämän vuoksi yhteistyömuodot eivät kuitenkaan toteutuisi pelkillä hienoilla sananparsilla tai näennäisillä yhteistyösuhteilla. Siksi olikin tärkeää tiedostaa ne asiat, jotka olivat tekemättä. Tällöin jotakin uutta olisi mahdollista saada aikaan. Tähän

⁴⁴² McHarry et al. 2005, 163–164.

⁴⁴³ Rogers et al. 2007, 366–367.

⁴⁴⁴ Rogers et.al 2007, 347.

täysistunnot sekä toinen komitea löysivät vastaukseksi korkeatasoisen dialogin yhteistyömuotojen rinnalle. Esimerkiksi Meksikon Mauricio Escaneron mielestä keskustelun tulisi lähteä siltä pohjalta, mitä asioita oli vielä tekemättä koskien kestävän kehityksen toimeenpanoja. Hänen kommenttinsa koskivat pääasiallisesti taloudellisen toiminnan indikaattoreita:

[...] the high-level dialogue should meticulously evaluate progress made thus far with respect to the follow-up to the Monterrey Conference and serve as a platform for identifying what remained to be done [...] the high-level dialogue should also include discussions of a normative nature, involving the participation of other relevant actors.⁴⁴⁵

Mauricio Escanero oli siis ymmärtänyt, että valloillaan oleva kansainvälisen yhteisön yhteistyö ei ollut toimivaa. Hänen mielestään kaikkia päämääriä ei ole tarpeeksi hyvin konkretisoitu, jolloin se mistä puhuttiin, saattoi tuntua epäselvältä. Myös olennaisten osapuolten puuttuminen keskustelupöydästä saattoi vaikeuttaa toimintamuotojen sopimista. Guyanan George Talbot katsoikin, taas että dialogin on vahvistettava jo tehtyjä päätöksiä ja lupauksia ja vuorovaikutusprosessissa tulisi olla mukana kaikki osapuolet. Tämä auttaisi luomaan siltoja eri tahojen kesken. Hänen mielestään dialogin tulisi olla myös toimintapainotteista.⁴⁴⁶ Toiminnan tarkempia muotoja hän kuvasi seuraavalla tavalla:

Moreover, the dialogue should maintain the active involvement and participation of all relevant stakeholders. Efforts should also be made to further stimulate a collaborative and interactive approach of various stakeholders at the national level.⁴⁴⁷

Yhteistyöllä oli tarkoitus saavuttaa tehokkaasti toimintasuunnitelmaan kirjatut aikataulut unohtamatta kehittyneitä maita Afrikan köyhimpiä tai pienten saarien hauraimpia. Tärkeimpänä motivoijana kuitenkin oli se, että epäonnistumisia ei saanut enää tapahtua kestävän kehityksen käyttöönotossa. Myös WSSD:n kokouksen aikana oli tiedostettu yhteistyön tärkeys. Cape Verde Maria Pereira Neves vaati kansainvälisen yhteisön ryhdistäytyvän toimeenpanosuunnitelmien täytäntöönpanossa:

⁴⁴⁵ “[...]Korkeatasoisen dialogin tulisi pystyä arvioimaan prosesseja, jotka olivat syntyneet Monterreyn konsensuksen jälkeen ja samalla sen dialogin tulisi mahdollistaa, että ymmärtäisimme mitä oli vielä tekemättä.[...] Dialogin tulisi myös sisältää normatiivisia keskusteluja, joihin osallistuisi kaikki tärkeät tahot.” A/C.2/57/SR.12, 17.10.2002, Mauricio Escanero, Meksiko.

⁴⁴⁶ A/C.2/57/SR.12, 17.10.2002, George Talbot, Guyana.

⁴⁴⁷ ”Dialogin tulisi erityisesti olla aktiivista ja siihen tulisi kaikkien osapuolten osallistua. Vuorovaikutuksellista toimintaa tulisi myös rohkaista useiden asianomaisten kesken myös kansallisella tasolla.” A/C.2/57/SR.12, 17.10.2002, George Talbot, Guyana.

The most important thing now is that the decisions adopted actually be implemented and efforts redoubled in order to reach new consensus in the other sectors essential to the planet's sustainable development.⁴⁴⁸

Cape Verde Maria Peresin sanat kiteyttivät sen mikä oli ollut vialla toimeenpanosuunnitelman käytäntöönpanossa. Kestävän kehityksen hallinta oli erittäin vaikeaa eikä parasta mallia hallinnan tueksi ei ollut löydetty. Kuitenkin oli tullut selväksi se, että pelkkä kansainvälinen toiminta ei riittänyt kestävän kehityksen saavuttamiseksi. Kansainvälinen yhteisö oli ollut ponneton tekemään tarpeeksi painavia toimenpiteitä kestävän kehityksen saavuttamiseksi, jolloin kaikkien toimeenpanosuunnitelmien tulokset olivat olleet vähäisiä.

Toiminnan parantamiseksi yleiskokouksen mukaan kansainvälisen yhteisön olisikin tärkeää löytää läpinäkyvät yhteistyön muodot paikallisten ja kansainvälisten tahojen välille ja sitä kautta elävöittää kestävyden tavoittelua. Kaikki osapuolet oli tärkeää ottaa huomioon ja tietoa ja resursseja pitäisi pysytä luomaan kaikille. Tärkeintä oli tiedostaa kuitenkin, että kaikkien oli omalta osaltaan osallistumaan kaikkein tärkeimpään, kestävän kehityksen luomiseen. Ennen kaikkea kaikkien asianomaisten olisi tärkeää pystyä osallistumaan yhteistyöhän, jota veisi eteenpäin korkeatasoinen ja ennen kaikkea tasa-arvoinen dialogi.

6 Päätäntö: Oliko mikään muuttunut?

Kestävä kehitys oli ollut tiedostettu toiminnan päämäärä kansainvälisen yhteisön toimesta jo vuosikymmenien ajan. Sen avulla pyrittiin rakentamaan parempaa tulevaisuutta tuleville sukupolville sekä takaamaan nykyiselle väestölle paremmat olosuhteet elää. Kestävän kehityksen esille tuontia tapahtuikin monissa YK:n luomissa kokouksissa, joissa pyrittiin löytämään globaali yhteisymmärrys siitä, miten toimia. YK:n toiminta kestävän kehityksen hyväksi keskittyi täysistuntojen ja toisen komitean keskusteluihin ja pohjasi 2000-luvun alun suurkonferensseihin, joita olivat Johannesburgin maailmankokous, Monterreyn finanssikokous sekä Dohan kehityskierros. Nämä kaikki perustivat toimintansa vahvasti etenkin Rion *Earth*

⁴⁴⁸ Tärkein asia tällä hetkellä on, että päätökset, jotka me olemme tehneet, oikeasti laitetaan käytäntöön. Samalla kaikki yrityksen uuden konsensuksen löytämiseksi tulisi kaksinkertaista myös muilla toimialueilla, jotta kestävä kehitys saavutettaisiin maapallolla.” A/57/PV.12, 17.9.2002, Jose Maria Pereira Neves, pääministeri Cape Verde. (Puhe käännetty portugalin kielestä.)

Summittiin sekä uuden vuosituhatjulistuksen päämääriin. Tämä tutkielma käsitteli YK:tä siitä näkökulmasta miten se oli pystynyt luomaan kestäväää kehitystä.

Toinen komitea oli erikoistunut kehityksellisiin sekä taloudellisiin aspekteihin toiminnassaan. Se valmisteli kestäväää kehitykseen liittyvät ratkaisuehdotelmat, joiden pohjalta yleiskokous teki ratkaisunsa niiden hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Yleensä täysistunto hyväksyi ehdotelmat. Näin kävi myös näiden ratkaisuehdotelmien kohdalla. Yleiskokouksen ohjenuoriksi valittiin siis asiakokonaisuuksia, jotka olivat olleet tämän tutkimuksen temaattisia jäsentelyjä. Yleiskokous hyväksyi kaikki ratkaisuehdotelmat,⁴⁴⁹ jotka käsittelivät kansainvälisen talousjärjestelmän toimintamuotoja, laadukasta taloudellista dialogia sekä ympäristön tilaan liittyviä seikkoja. Kaikki teemat olivat siis kattavasti mukana YK:n toiminnassa, ainakin näennäisesti.

YK:n toiminta tarvitsee silti arviointia. Kuten tästä tutkimuksesta kävi ilmi, YK:lla oli omat vastustajansa ja tukijansa. Sitä pidettiin tärkeänä toimijana globaalissa maailmassa, mutta se ei toimisi jos sen toimintatapoja ei muutettaisi. Esimerkiksi yleiskokous ja toinen komitea sai uudistusehdotuksia yleiskokouksen foorumeilla. Toisaalta se oli ymmärrettävää. Yleiskokouksen pääperiaatteena oli olla toimintaväylä, jonka kautta kaikkien oli mahdollista saada äänensä kuuluviin. Se myös rohkaisi jäseniään komiteatyöhön ja muihin luottamustehtäviin. Se rohkaisi yhteisöä toimimaan myös kestävään kehityksen viitekehityksessä.

Yleiskokouksen toiminnassa oli kuitenkin huomattavissa ongelmakohtia. Demokratian kannalta ehkä suurin ongelma oli se, että yleiskokouksen päätökset eivät olleet laillisesti pitäviä. Kansainvälinen yhteisö pystyi ottamaan ne toimintansa ohjenuoraksi jos se niin halusi. Pahimmassa tapauksessa tärkeimmätkin julkilausumat saattoivat silti jäädä huomioimatta – olivatpa ne kuinka tärkeitä tahansa. Tässä mielessä yleiskokouksen uudistamishdotukset olivat tärkeitä. Siitä olisi tärkeää tehdä demokraattinen toimielin, joka pystyisi viemään asiaansa eteenpäin esimerkiksi tasavertaisen äänestyskäytännön kautta. Ilman sitä esimerkiksi juuri kestäväää kehitykseen liittyvät seikat saattoivat jäädä vain hyväntahtoiseksi puheluksi, jota lausuttiin yhteisön tärkeiksi kokemissa tilanteissa ilman, että tilanteelle oikeasti aiottiin mitään tehdä.

⁴⁴⁹ Ks. A/57/PV.78, 20.12.2002.

Johannesburgin maailmankokouksen tavoitteet olivat siis mahtipontiset. Sen oli tarkoitus pystyä luomaan puitteet, joiden avulla kestävä kehitys tulisi lopulta kaikkien yhteiskuntien yhteiseksi tavoitteeksi. Sen piti jatkaa kehityskulkua, joka oli lähtenyt Bruntlandin komission raportista. Tällä kertaa sen piti vain onnistua. Sen piti olla se kokous, joka muuttaa globaalit kehityslinjat. Täysistuntojen lausunnot kertoivat kuitenkin oman tarinansa. Monet puhujat olivat tyytymättömiä Johannesburgin tulokseen ja siihen, mitä asioista siellä oli päätetty. Tyytymättömyys heijastui vahvasti myös täysistuntojen ja toisen komitean keskusteluihin.

Yleisesti ottaen globaalia maailmantilaa pidettiin turvattomana asiana, joka toi etuja vain kehittyneille maille kun taas kehittyvät maat kokivat olonsa erittäin turvattomaksi. Epävarmuuden ilmentymänä puhujat toivat rikkaiden ja köyhien välisen kuilun. Kansainvälisen yhteisön ajatuksissa kummitteli myös aivan uusi uhka, terrorismi. Kestävä kehitys ei siis keskusteluissa näkynyt mitenkään positiivisuutta tuovana asiana. Varsin suurta huomiota kiinnitettiin valloillaan olevaan taloudenjärjestelmään ja sen epätasa-arvoisuuteen. Asiasta keskustelivat vain niiden maiden edustajat, joilla oli taloudellisia ongelmia kontollaan. Köyhyys oli yksi talousjärjestelmän räikeimmistä epäkohdista. Kansainvälinen yhteisö löysi monia epäkohtia globaalista kehityksestä, jotka auttamatta vaikuttivat kestävän kehityksen luomisen tehokkuuksiin.

Kestävän kehityksen tehokkaaseen luomiseen vaikutti voimakkaimmin kuitenkin epätasa-arvoinen taloudellinen kehitys, joka vaikeutti huomattavasti kehittyvien maiden mahdollisuuksia parantaa omia asemiaan. Globalisaation koettiin olleen suotuisa niille, kenellä oli sitä mahdollisuuksia hyödyntää, kun taas kehittyvät maat jäivät auttamattomasti sen jalkoihin. Tietyllä tavalla resurssit olivat kestävän kehityksen luomisen alkupiste, joka määräsi sen, tulisiko kehitys olemaan positiivista vai negatiivista. Talousjärjestelmää kritisoiitiin epätasa-arvoiseksi ja syrjiväksi, jota kehittyneet maat muokkasivat omiin tarpeisiinsa. Talousjärjestelmän ongelmiin oli kuitenkin yritetty löytää ratkaisuja. Yhdeksi suureksi kehityslinjaksi nimettiin kansainvälinen kehitysapu. Apu olikin tunnustettu keino yhteisön piirissä helpottaa taloudellisessa ahdingossa olevia. Kuitenkin keskustelut antoivat kuvan siitä miten toimimaton se oli. Yleisesti sen maksuosuudet olivat jääneet kauaksi ihanteellisesta 0,7 % maksuosuudesta BKT:stä. ODA:n toimivuutta haittasi myös siihen liittyvät tarkat käyttöohjeet.

Pääasiallisesti taloudellisiin seikkoihin ottivat kantaa maat, jotka elivät taloudellisessa kurimuksessa. Köyhyys oli heidän kontekstinsa katsoa maailmaa ja arvottaa sitä kautta sitä mikä oli tärkeää. Se oli heidän diskurssinsa valloillaan olevaa maailmanjärjestystä vastaan, johon he toivoivat parannuksia. Tärkein tapauskohtainen esimerkki talouden toimimattomuudesta identifioitui vahvasti Afrikan mantereeseen, jossa vahvasti pyrittiin kestäväen kehityksen poluille. Heidän puheenvuoronsa liikkuvat vahvasti Afrikan rakenteellisissa piirteissä. Heidän kehitysretoriikkaansa leimasi kuitenkin 'Afrikan renessanssi', jonka tavoittelun apukeinona voitiin pitää NEPAD:ia sekä Afrikan unioni. Afrikan edustajien puheenvuorot erosivat oleellisesti yleisestä ilmapiiristä kuitenkin siinä, että he uskoivat vahvasti tulevaan kehitykseen ja sen mahdollisuuksiin.

Toiseksi perustavanlaatuisiksi ongelmaksi huomioitiin ympäristötilan rappeutuminen, jolla oli suuret vaikutukset ihmisten elämään. Suurimmiksi kestäväen kehityksen toteutumattomuuden ongelmiksi määriteltiinkin kehittyneiden valtioiden välipitämättömyys kehittyvien maiden ongelmia kohtaan, mikä ilmeni aiemmin kestäväen kehityksen maailmankokousten tavoitteiden laiminlyönnissä. Vaikka ympäristö oli ollut yksi kestäväen kehityksen päätoimialueista määrittelyn alusta asti, luonnonympäristöä ei pystytty vuonna 2002 suojelemaan toivotulla tavalla. Heikosta ympäristön hallinnasta oli merkinä valloillaan ollut ilmastonmuutos, jota oli pyritty suitcase Kioton ilmastopimukseksi, siinä suuremmin onnistumatta. Toinen suuri toimenpide ilmastonmuutoksen rajoittamiseksi oli myös uusiutuvien energiamuotojen käyttöönotto, mutta siinäkin asiassa kansainvälinen konsensus oli löytämättä. Ympäristöön liittyvät puheenvuorot liittyivät vahvasti pienten kehittyvien saarten hätään pystyä luomaan kehitystä samalla kun ympäristö kärsi. Heidän toimeentulonsa oli hyvin pitkälti riippuvainen ekosysteemien hyvinvoinnista, joten he puhuivat kestäväen kehityksen hyväksi juuri siitä näkökulmasta.

Parhaiten kestäväen kehityksen laiminlyönnit näkyivät kuitenkin siinä, miten huonosti kansainvälinen yhteisö oli pyrkinyt toimeenpanemaan edellisten kestäväen kehityksen maailmankokousten toimintasuunnitelmia. Tähän seikkaan kiinnitettiin keskusteluissa myös paljon huomiota. Toimintasuunnitelman käyttöönottamiseksi pyrittiinkin uusilla toisiaan tukevilla yhteistyömuodoilla ja läpinäkyvällä laadukkaalla dialogilla. Tähän seikkaan ottivat kantaa sekä kehittyvät ja kehittyneet maat. Kehittyneiden maiden päämääriä oli mahdollista silti epäillä vain kohteliaaksi diskurssiksi, joka pyrki puhumaan asioista jotka koettiin tärkeäksi. Yleisesti ottaen täysistunnot ilmensivät

kestävää kehitystä eri maiden puhujien kautta. Kestävä kehitys käsitteellistyi ympäristöllisten ja taloudellisten seikkojen kautta. Puheenvuorot noudattivat varsin samantyyppisiä piirteitä koko täysistuntokauden ajan ja samat teemat nousivat esille lähest jokaisesta käytetystä puheenvuorosta. Kansainvälisen yhteisön huolenaiheet olivat siis varsin samankaltaisia, mikä oli merkki siitä, että nykyiseen tilanteeseen ei oltu tyytyväisiä.

Kehittyneet maat käyttivät istunnoissa varsin vähän puheenvuoroja liittyen kestäväan kehitykseen tai ainakin heidän huolensa maailmantilasta oli verhottu muihin aiheisiin, kuten esimerkiksi sotiin ja konflikteihin. Ilmiöön saattoi vaikuttaa myös se, että suurimmat poliittiset ryhmittymät pitivät kestäväa kehitystä jonkinlaisena trendikäsitteenä, josta piti puhua mitään tarkoittamatta. Maiden taustalla saattoi olla vain jokin poliittinen tai sosiaalinen seikka, joka laittoi ne keskustelemaan niin kuin he puhuivat. Olihan kyse kuitenkin tietynlaisesta parlamentista poliittisen puheen areenana.

Valitettavasti kestäväan kehitykseen liittyvät mielikuvat olivat pääasiassa negatiivisia, jolloin ne ohjasivat kestävan kehityksen käsitteellistymistä. Pääasiassa kehittyvät maat olivat kestäväan kehitykseen liittyvien puheiden takana. Keskusteluiden pääosassa olivat ne, joilla oli jotakin sanomista liittyen silloiseen maailmantilaan oman maansa ahdingon kautta. He näkivät kestävan kehityksen nippuna globaaleja ongelmia, jotka oli tärkeää ratkaista. Määritelmät syntyivät pääasiassa epäkohtien kautta. Ne, joilla oli hätä loivat nämä käsitteet ja keskusteluiden aiheet.

Jatkotutkimuksen kannalta olisikin mielenkiintoista ulottaa tarkasteluväliä lähemmäs nykypäivää ja Rion kokouksen 20. vuosipäivää. Mielenkiintoista olisikin tarkastella sitä, oliko tilanne korjaantunut yhtään kansainvälisen yhteisön mielestä ja oliko esimerkiksi jotakin uusia näkökulmia liittyen kestäväan kehitykseen tullut esille. Oliko määritelmistä noussut uusi kestävan kehityksen käsite? Uutena kiinnekohtana voisi käyttää esimerkiksi vuoden 2009 Kööpenhaminan ympäristökonferenssia ja katsoa oliko mikään muuttunut.

Lähteet

I ALKUPERÄISLÄHTEET

Lähdejulkaisut

YK:n yleiskokouksen täysistuntojen sekä toisen komitean sitaatit

www.un.org/ga, viitattu 28.9.2010.

Report of the World Summit on Sustainable Development,

http://www.unctad.org/en/docs/aconf199d20&c1_en.pdf, viitattu 28.9.2010.

Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common

Future, <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>, viitattu 28.9.2010.

Rio Declaration on Environment and Development,

<http://www.unep.org/Documents/Multilingual/Default.asp?documentid=78&articleid=1163>, viitattu 28.9.2010.

Alkuperäislähteenä käytetty kirjallisuus

Ainasoja, Jarmo (2003), ”Esipuhe”. Teoksessa: Ainasoja, Jarmo & Linna, Tapio S. (toim.)(2003), *Kohti Kestävää Kehitystä: YK:n Kestävän Kehityksen Huippukokouksen Asiakirjat*. Helsinki: Suomen YK-liiton julkaisusarja nro.43

Ainasoja, Jarmo & Linna, Tapio (2003a), ”Johannesburgin toimintasuunnitelma -mikä se on?”. Teoksessa: Ainasoja, Jarmo & Linna, Tapio S. (toim.)(2003), *Kohti Kestävää Kehitystä: YK:n Kestävän Kehityksen Huippukokouksen Asiakirjat*. Helsinki: Suomen YK-liiton julkaisusarja nro.43.

Ainasoja, Jarmo & Linna, Tapio (2003b), ”Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksen päätösten toiminnallistaminen”. Teoksessa: Ainasoja, Jarmo & Linna, Tapio S. (toim.)(2003), *Kohti Kestävää Kehitystä: YK:n Kestävän Kehityksen Huippukokouksen Asiakirjat*. Helsinki: Suomen YK-liiton julkaisusarja nro.43.

Annan, Kofi (2002), ”Alkusanat”. Teoksessa: Flavin, Christopher et al. (toim.), *Maailman Tila 2002- Raportti Kehityksestä Kohti Kestävää Yhteiskuntaa*. Helsinki: Gaudeamus.

Flavin, Christopher (2002), ”Esipuhe”. Teoksessa: Teoksessa: Flavin, Christopher et al. (toim.), *Maailman Tila 2002- Raportti Kehityksestä Kohti Kestävää Yhteiskuntaa*. Helsinki: Gaudeamus.

Huimasalo, Taisto (2003a), ”Kumppanuushankkeista vetoapua kestävän kehityksen toteuttamiseen?”. Teoksessa: Ainasoja, Jarmo & Linna, Tapio S. (toim.)(2003), *Kohti Kestävää Kehitystä: YK:n Kestävän Kehityksen Huippukokouksen Asiakirjat*. Helsinki: Suomen YK-liiton julkaisusarja nro.43.

Huimasalo, Taisto (2003b), ”Matkalla Tukholmasta Johannesburgiin”. Teoksessa: Ainasoja, Jarmo & Linna, Tapio S. (toim.)(2003), *Kohti Kestävää Kehitystä: YK:n Kestävän Kehityksen Huippukokouksen Asiakirjat*. Helsinki: Suomen YK-liiton julkaisusarja nro.43.

McHarry, Jan, Strachan Janet, Callway Rosalie & Ayre Georgina (2005), *A Plain Language Version of the Johannesburg Plan of Implementation*. London: Earthscan Publications. (ebrary)

II TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Atkinson, Ken (2004), ”Sustainable Development for Sustainable North”. Teoksessa: Purvis, Martin & Grainger Alan (eds.), *Exploring Sustainable Development: Geographical Perspectives*. London: Earthscan Publications. (ebrary)

Ayadi, Felix O (2006), *Finance in Africa*. Emerald Group Publishing Limited. (ebrary)

Bayley, John (2004), "Introduction: The Whys and Wherefores Analysing Parliamentary Discourse". Teoksessa: Bayley, John (2004) (ed.), *Cross-Cultural Perspectives on Parliamentary Discourse*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. (ebrary)

Bigg, Tom (2004), "The World Summit on Sustainable Development: Was it Worthwhile?". Teoksessa: Bigg, Tom (2004) (ed.), *Survival for a Small Planet: The Sustainable Development Agenda*. London: Earthscan Publications. (ebrary)

Bongmba, Elias K (2004), "Reflections on Thabo Mbeki's African Renaissance". *Journal of Southern African Studies*, vol. 30, no.2, 291-316. (JSTOR, JY)

Browne, Christopher (2006), *Pacific Island Economies*. Washington DC: International Monetary Fund. (ebrary)

Clark, John C. (1995), "Economic Development vs. Sustainable Societies: Reflections on the Players in a Crucial Contest". *Annual Review of Ecology and Systematics*, vol. 26, 225-248. (JSTOR, JY)

Cooper, Andrew F. (2004), *Tests of Global Governance: Canadian and United Nations World Conferences*. New York. United Nations University Press. (ebrary)

Dalai-Clayton, D.B & Bass, Stephen (2002), *Sustainable Development Strategies: A Resource Book*. London: EarthScan Canada. (ebrary)

Dale, Ann (2002), *At the Edge - Sustainable Development in the 21st Century*. Vancouver: UBC Press. (ebrary)

De Silva, Asita Ruan (2006), *Evaluation of World Bank Assistant to Pacific Member Countries 1992- 2002*. Washington DC: World Bank Publishing. (ebrary)

Dernbach, John (2001), *Sustainable Development: Now More than Ever*. Washington D.C: Environmental Law Institute. (ebrary)

Dernbach, John (2002), *Negotiated Official Outcomes at the World Summit on Sustainable Development: A Preliminary Review*. Washington: Environmental Law Institute. (ebrary)

Desai, Nitin (2005), "The Monterrey Consensus: Developing Policy Innovations". Teoksessa: Heinbecker, Paul & Goff, Patricia (toim.), *Irrelevant or Indispensable: United Nations in the Twenty-First Century*. Wilfrid Laurier University Press.

Deutz, Andrew M. (2005), "Bioersivity: Bioersivity Governance after Johannesburg". Teoksessa: Ayre, Georgina & Callway Rosalie (eds.), *Governing for Sustainable Development: A Foundation to the Future*. London: Earthscan Publications. (ebrary)

Dryzek, John, S. (2005), *The Politics of the Earth: Environmental Discourses*. New York: Oxford University Press.

Dunn, Seth & Flavin, Christopher (2002), "Eteenpäin ilmastonmuutoksen kansainvälisessä torjunnassa". Teoksessa: Flavin, Christopher et al. (eds.) *Maailman Tila 2002- Raportti Kehityksestä Kohti Kestävää Yhteiskuntaa*. Helsinki: Gaudeamus.

Edwards, Andres R (2005), *Sustainability Revolution: Portrait of a Paradigm Shift*. Canada: New Society Publishers Limited.

Elliot, David (1997), *Energy, Society and Environment: Technology for a Sustainable Future*. London: Routledge.

Elliot, Jennifer (1999), *Introduction to Sustainable Development*. London: Routledge.

Encyclopedia Britannica Online, <http://search.eb.com>, 28.9.2010.

Eyoh, Dickson & Sandbrook, Richard (2003), "Pragmatic neo-liberalism and just development in Africa". Teoksessa: Richard Kohli, Atul & Moon, Chung-in & Sorensen, George (2003) (eds.), *States, Markets and Just Growth: Development in the 21st Century*. New York: United Nations University Press. (ebrary)

Fasulo, Linda (2004), *Insider's Guide to the U.N. United States*: Vail-Ballou Press.
(ebruary)

Fischer Stanley (2003), "Globalization and it's Challenges". *The American Economic Review*, vol. 93, no.2, 1-30. (JSTOR, JY)

Geller, Howard (2002), *Energy Revolution: Policies for a Sustainable Future*. London: Island Press. (ebruary)

Gibb, Richard (2003), "Globalisation and Africa's Economic Recovery: A Case Study of the European Union – South African Post Apartheid Trading Regime. *Journal of Southern African Studies*, vol. 29, no. 4, 885-901. (JSTOR, JY).

Golding, Ian & Reinert, Kenneth (2007), *Globalization for Development: Trade, Finance, Aid, Migration and Policy*. Washington: The World Bank& Palmgrave McMillan. (ebruary)

Grainger, Alan (2004), "Sustainable Development and International Relations". Teoksessa:Purvis, Martin& Grainger Alan (eds.), *Exploring Sustainable Development: Geographical Perspectives*.London: Earthscan Publications. (ebruary)

Grainger, Alan (2004), "Introduction". Teoksessa: Purvis, Martin& Grainger Alan (eds.), *Exploring Sustainable Development: Geographical Perspectives*. London: Earthscan Publications. (ebruary)

Grainger, Alan (2004), "The Role of Spatial Scale and Spatial Interactions in Sustainable Development". Teoksessa: Purvis, Martin& Grainger Alan (eds.), *Exploring Sustainable Development: Geographical Perspectives*. London: Earthscan Publications. (ebruary)

Gray, Kevin R. (20039, "World Summit on Sustainable Development: Accomplishment and New Directions?". *The International and Comparative Law Quarterly*, vol.52, no. 1, 256-268. (JSTOR, JY)

Gupta, Joeeyta (2007), "Increasing Denfranchisement of Developing Country Negotiators in a Multi-Speed World". Teoksessa: Green, Jessica F., Chambers Branee W. (eds.) *Politics of Participation in Sustainable Development Governance*. New York: United Nations University Press. (ebrary)

Hajer, Maartin A. (1997), *The Politics of Environmental Discourse: Ecological Modernization and the Policy Process*. New York: Clarendon Press.

Hall, Alan W. (2005), "Water: Water and Governance". Teoksessa: Ayre, Georgina & Callway Rosalie (eds.), *Governing for Sustainable Development: A Foundation to the Future*. London: Earthscan Publications. (ebrary)

Herman, Barry (2007), "The Politics of Inclusion on Monterrey Process". Teoksessa: Green, Jessica F., Chambers Branee W. (eds.) *Politics of Participation in Sustainable Development Governance*. New York: United Nations University Press. (ebrary)

Houngnikpo, Mathurin C (2006), *Africa's Elusive Quest for Development*. New York: Palmgrave MacMillan. (ebrary)

Ilie, Cornelia (2006), "Parliamentary Discourses". Teoksessa: Brown Keith (ed.), *Encyclopedia of Language and Linguistics*. vol.9 Oxford: Elsevier, 188-197.

Ivanova, Maria (2005), "Environment: The Path of Global Environmental Governance". Teoksessa: Ayre, Georgina & Callway Rosalie (eds.), *Governing for Sustainable Development: A Foundation to the Future*. London: Earthscan Publications. (ebrary)

Jacob, Merle L (1996), *Sustainable Development: A Reconstructive Critique of the United Nations Debate*. Göteborg: Göteborgs Univ. Dept. of Theory of Science and Research.

Kioton ilmastopöytäkirjan kotisivut, www.kyotoprotocol.com, viitattu 28.9.2010.

Kupcu, Figuerca Maria (2005), "Society: Participation and Engagement". Teoksessa: Ayre, Georgina & Callway Rosalie (eds.), *Governing for Sustainable Development: A Foundation to the Future*. London: Earthscan Publications. (ebrary)

Labonte, Ronald (2004), *Fatal Indifference: The G8, Africa and Global Health*. Ottawa: IDRC Publications. (ebrary)

Loibl, Gerhard (2001), "Environmental Protection and Sustainable Development". Teoksessa: Cede, Franz & Sucharipa-Behrmann Lilly (eds.), *United Nations: Law and Practice*. Hague: Kluwer Law International. (ebrary)

MacDonald Mary (1998), *Shared Hope: Environment and Development Agendas for the 21st Century*. London: Routledge. (ebrary)

Macleod, Donald (2007), "Land Disputes and Development Activity in Dominican Republic. Teoksessa: Besson, Jean, Momsen Janet Henshall & Dunkerley, James (eds.) *Caribbean Land and Development Revisited*. New York: Palmgrave and MacMillan. (ebrary)

Manby, Bronwen (2004), "The African Union, NEPAD and Human Rights: The Missing Agenda". *Human Rights Quarterly*, vol 26, no. 4, 983-1027. (JSTOR, JY)

Mol, Arthur P.J & Sonnenfeld, David A (2000), "Introduction". Teoksessa Mol Arthur P.J & Sonnenfeld David A (eds.), *Ecological Modernisation Around the World: Perspectives and Critical Debates*. London: Frank Cass Publishers.

Mol Arthur P.J & Spaargaren, Gert (2000), "Ecological Modernisation Theory on Debate". Teoksessa Mol Arthur P.J & Sonnenfeld David A (eds.), *Ecological Modernisation Around the World: Perspectives and Critical Debates*. London: Frank Cass Publishers.

Momsen, Jean (2007), "Squatting as a Strategy for Land Settlement and Sustainable Development". Teoksessa: Besson, Jean, Momsen Janet Henshall, Dunkerley, James (eds.) *Caribbean Land and Development Revisited*. New York: Palmgrave and MacMillan. (ebrary)

Ngwainbi, Emmanuel, K (2005) "Globalization and NEPAD's Development Perspective: Bringing the Digital Divide with Good Governance". *Journal of Black Studies*, vol. 35, no.3, 284-309.

Patomäki, Heikki & Teivainen Teivo (2003), *Gloaali demokratia*. Helsinki: Gaudeamus.

Prouk, Jan (2004), "Security and Sustainability". Teoksessa: Bigg, Tom (2004) (ed.), *Survival for a Small Planet: The Sustainable Development Agenda*. London: Earthscan Publications. (ebrary)

Purvis, Martin (2004), "Climate Change, Energy and Sustainable Development". Teoksessa: Purvis, Martin & Grainger Alan (eds.), *Exploring Sustainable Development: Geographical Perspectives*. London: Earthscan Publications. (ebrary)

Ravindranath, N. H. & Sathaye, Jayant A. (2002), *Climate Change and Developing Countries*. New York: Kluwer Academic Publications.

Rogers Peter P, Jalal Kazi F, Boyd John A (2007), *An Introduction to Sustainable Development*. London. EarthScan Publications.

Saunier, Richard & Meganck Richard (2007) (eds), *Dictionary and Introduction to Global Environmental Governance*. London: EarthScan Publications.

Sachs Jeffrey D & McArthur John W, Schmidt- Traup, Guido, Kruk, Margaret, Faye Michael, McCord, Gordon (2004), "Ending Africa's Poverty Trap". *Brooklin Papers on Economic Activity*, vol. 2004, no. 1, 117-216.

Sherman, Richard (2005), "Energy: Energy Governance, Poverty and Sustainable Development": Teoksessa: Ayre, Georgina & Callway Rosalie (eds.), *Governing for Sustainable Development: A Foundation to the Future*. London: Earthscan Publications. (ebrary)

Simms, Andrew (2005), "The Economic Problem of Sustainable Development".
Teoksessa: Ayre, Georgina & Callway Rosalie (eds.), *Governing for Sustainable Development: A Foundation to the Future*. London: Earthscan Publications. (ebrary)

Sjöstedt, Gunnar (2007), "Promoting Enfranchisement: New Approaches to Climate Talks". Teoksessa: Green, Jessica F., Chambers Branee W. (eds.) *Politics of Participation in Sustainable Development Governance*. New York: United Nations University Press.

Soubbotina, Tatyana, P (2004), *Beyond Economic Growth: An Introduction to Sustainable Development*. Washington D.C: World Bank Publications.

Suomen YK -liiton kotisivut, www.ykliitto.fi, viitattu 28.9.2010.

Thakur, Ramesh (2005), "Freedom for Fear: Effective, Efficient and Equitable Security". Teoksessa: Heinbecker, Paul & Goff, Patricia (eds.), *Irrelevant or Indispensable: United Nations in the Twenty-First Century*. Wilfrid Laurier University Press.

Thomas-Slayter, Barbara P (2003), *Southern Exposure: International Development and the Global South in the Twenty-first Century*. New York. Kumarian Press Inc.

Tidrick, Gene Marvin (2006), *Small States: Making the Most of Development Assistance: A Synthesis of World Bank Evaluation Findings*. Washington DC: The World Bank.

Trautmansdoff, Ferdinand (2001), "The Organs of the United Nations". Teoksessa: Cede, Franz & Sucharipa-Behrmann Lilly (eds.), *United Nations: Law and Practice*. Hague: Kluwer Law International. (ebrary)

Williams, Colin C. & Millington, Andrew C. (2004) "The Diverse and Contested Meanings of Sustainable Development". *Environment and Development in the UK*, vol. 170, No.2, 99-104.

Wodon, Quentin & Jayasuriya Ruwan (2003), *Efficiency in Reaching the Millennium Development Goals*. Washington: World Bank Publications.

Wolfensohn, James D. (2002), *A Case for Aid: Building a Consensus for Development Assistance*. Washington: World Bank Publications. (ebrary)